

**Catalog der armenischen Handschriften in der K. K.
Hofbibliothek zu Wien**

[Übersicht in dt. Spr.]

Jakowbos W. Tašean

Tašean, Jakowbos W.

Goussan 4' 3237 (1,1)

ՅՈՒՑԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՊԵՐԷՑ

ԿԱՅՍԵՐԵԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԿԱՐԱՆԻՆ Ի ՎԻԵՆՆԱ

ԿԱԶՄԵՑ

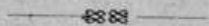
4. ՅԱԿՈՎԲՈՍ ՏԱՇԵԱՆ

ՄԵԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ

ՎԻԵՆՆԱ 1891

ՄԵԽԻԹԱՐԵԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

CATALOG

DER

ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

IN DER K. K. HOFBIBLIOTHEK ZU WIEN

VON

P. JACOBUS DASHIAN

MITGLIED DER MECHITHARISTEN-CONGREGATION.

WIEN 1891

MECHITHARISTEN-BUCHDRUCKEREI.

9400 L. 9p. 180

3237

Հայերէն ձեռագրաց ծանօթ ամէն ժողովածոյից ընդհանուր եւ լիութի ցուցակ մը հրատարակել ձեռնարկած է Միաբանութիւնս: Այս ձեռնարկութեան ծրագիրը կամ ցուցակաց նկարագիրը կրնայ տեսնուիլ առաջիկայ տետրով: Ըստ այսմ՝ հետզհետէ լոյս կը տեսնեն ուրիշ տետրներ ալ, որոնք կը կազմեն ուրոյն հատորներ՝ իրարանշիւր երկիրներու համեմատ, ուր բազմաթիւ հայերէն ձեռագիրներ կը գտնուին:

Ամէն տետր ունի նաեւ համառօտ նկարագրութիւն մը ձեռագրաց՝ եւրոպական լեզուա մը, եւ այս՝ եւրոպացի գիտնոց համար: Բաց աստի կը ջանացուի ձեռագրաց գրերուն, զարդերուն ու նկարոց ճշգրտապատկերները դնել, ուր կարելոր կ'երեւայ: Թէ քնն ինսամբով յօրինուած է գործքը՝ կրնայ տեսնուիլ իրարանշիւր կտորէն:

Ձեռնարկութիւնս պիտի շարունակուի առանց ընդհատութեան ըստ կարելոյն: Բանի մ' օրէն լոյս կը տեսնէ տետր մ' ալ Միւնխէնի ձեռագրաց վրայ: Եստ տեղերու ձեռագրաց ցուցակը կազմել յանձն առած են նշանաւոր ազգային գիտնականք: Ասոնց մէջ կը յիշենք Մեծ. Պր. Մար. Ռոստոցչապետ հայերէն լեզուի ի Համալսարանին Փեթերսպոլրկի, որ կը շարունակէ նոյն բաղարի այլեւայլ հաստատութեանց մէջ գտնուած ձեռագրաց ցանկը: Այս մասը մնայունն լրացեալ լոյս կը տեսնէ յաջորդ տարւոյ սկիզբը: Բրիտանիոյ քոլոր նոյն ձեռագրաց ցանկը յօրինել յանձն առած է Գեր. Ս. Պարոնեան, որ ծանօթ է նոյն ձեռագրաց նկատմամբ այլեւայլ նման աշխատութեամբք: Իսկ Հոմախայ մէջ գտնուած ձեռագրաց ցանկը կը յօրինէ Գեր. Յովհ. Վ. Միսրնեան, ուսուցչապետ հայերէն լեզուի յԵրրանեան դպրոցի, եւն:

Այսպիսի գործոյ մը կարելորութեան հետ՝ յայտնի են նաեւ նիւթական մեծամեծ դժուարութիւնքն ու տագրական շատ մեծ ծախքերը: Կը յուսանք որ այս ամէն նկատմամբ նպատողք չեն պակսիր, մանաւանդ այնպիսի ազգային հաստատութիւններէ, որոնց նպատակն է նոյն մատենագրութեան զարգացման օժանդակել:

Կը ջանացուի մեր գործակցաց թիւը հետզհետէ ստուարացնել: Ամէն տեղեկութիւնք ձեռագրաց թէ՛ այս կամ՝ այն տեղ գտնուած եւ թէ՛ անհատաց ունեցած՝ ըլլայ նաեւ ստեղծութիւ՝ հարաբաժոյցից նկատմամբ՝ սիրով եւ շնորհակալութեամբ հանդերձ կ'ընդունուին:

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԵՔՐԵՅ

ՀՐԱՏԵԼԻՑԷՆ

Ի ՄԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱՐԱՆՈՒԹԵՆԷ

ՀԵՏՐ Ը

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՏԵՏՐ Ը

ՅՈՒՅԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԵՔՐԵՅ
ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԿԱՐԱՆԻՆ Ի ՎԻԵՆԱ

HAUPT-CATALOG
DER
ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

HERAUSGEGEBEN VON DER
WIENER MECHITHARISTEN-CONGREGATION.

BAND I

DIE ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN IN ÖSTERREICH.

HEFT I

CATALOG DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
IN DER K. K. HOFBIBLIOTHEK ZU WIEN.

ՅՈՒՑԱԿ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՊԵԳՐԵՅ

ԿԱՅՈՒՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆԻՆ Ի ՎԻԵՆՆԱ

ԿԱԶՄԵՑ

Գ. ՅԱԿՈԲՈՍ ԴԱՇԻԱՆ

ՄԵԼԻՍ. ՈՒԼՈՏԷՆ

Jacobus Dashian

ՎԻԵՆՆԱ 1891

ՄԵԼԻՍԷՐԵՆՆԵ ՏՊԱԿԵՆ

CATALOG

DER

ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

IN DER K. K. HOFBIBLIOTHEK ZU WIEN

VON

P. JACOBUS DASHIAN

MITGLIED DER MECHITHARISTEN-CONGREGATION.

WIEN 1891

MECHITHARISTEN-BUGHDUCKEREL

3237

Kurze Uebersicht
der
Armenischen Handschriften
in der
k. k. Hof-Bibliothek zu Wien.

Die armenischen Handschriften der k. k. Hof-Bibliothek zu Wien sind in diesem ersten Hefte des Hauptcataloges der armenischen Handschriften eingehends besprochen worden. Für die Armenisten, denen das Verständniß des Neu-Armenischen Schwierigkeiten entgegenstellt, und für die etwaigen Interessenten wird diese kurze Uebersicht vielleicht nicht unerwünscht sein.

Die k. k. Hof-Bibliothek ist an armenischen Handschriften arm; sie besitzt nur 28, meistens Abschriften jüngeren Datums. Zwei von diesen stammen aus dem XIV., drei bis vier aus dem XVI., vierzehn aus dem XVII. und vier aus dem XVIII. Jahrhundert. Vier Handschriften tragen kein Datum. Die folgende Tabelle gibt eine Uebersicht der Handschriften nach ihrem Alter.

Jahrhundert	Datum	Nummer
XIV.	1354	1
"	1364	10
XVI.	1565	25
"	1567	15
"	1580	13
"	vor 1608	11
XVII.	1613	16
"	1617	17
"	1631	5
"	1635	9
"	vor 1638	3
"	1638	7
"	1645	14
"	1653	19
"	1664	27
"	1675	26
"	vor 1684	6
"	1685	20
"	1688	21
XVIII.	vor 1702	18
"	1713	22 und 23
"	1780	24
"	1795	4

Von den vier undatirten Handschriften scheint Cod. Arm. 2 aus dem XVIII., Cod. Arm. 8 aus dem XV., Cod. Arm. 12 und 28 aus dem XVII. Jahrhundert zu stammen.

Nach dem Abstammungsort sind in dieser Sammlung dreizehn verschiedene Städte vertreten. Den ersten Platz nimmt „die neugegründete Stadt“ Zamoście mit fünf bis sechs Handschriften ein, dann kommen „Low“ (Lemberg) und Berlin. Mit je einer Handschrift haben Triest, Kamieniec, Walarshapat, Constantinopel, Kleinasien, Suczawa, Braclaw, Rom und Krimm beigetragen.

Die Abschreiber und die Besitzer sind natürlich grossentheils Armenier. Es kommen aber auch Ausnahmen vor. Cod. Arm. 22 und 23 sind z. B. von dem Armenisten La-Croze abgeschrieben worden. Cod. Arm. 1 und 8

waren im Besitze Sebastian Tenguagel's, sowie Cod. Arm. 3 einem Christophor Gluskov angehörte u. s. w.

Der Anfang dieser Handschriften-Sammlung scheint am Ende des XVII. Jahrhunderts gemacht worden zu sein. Die älteste bekannte, in die Bibliothek eingegangene Handschrift ist Cod. Arm. 6, den Erzherzog Carl Leopold von dem Hofcaplan Nerses im Jahre 1697 als Huldigungszeichen angenommen hat. Der dem Herrn Sebastian Tenguagel angehörige Cod. Arm. 1 war schon im Jahre 1754 in der Bibliothek zu finden, wie eine auf dem Einbanddeckel eingeprägte Notiz bezeugt, so auch Cod. Arm. 8. Damals muss auch Cod. Arm. 3 der Bibliothek angehört haben, der dann zu Napoleon's Zeit der Pariser Bibliothèque Impériale einverleibt worden ist (vgl. den Stempel auf Bl. 1a und 191 b). Vgl. ferner Cod. Arm. 6, Bl. 3 und 132 b, was beweist, dass auch diese Handschrift nach Paris fortgeschleppt wurde. Cod. Arm. 4 ist eine von den Triester Mechitharisten im Jahre 1795 angefertigte Copie, scheint somit vor 1810 in die Sammlung aufgenommen zu sein. Cod. Arm. 9, 12, 22 und 23 wurden im Jahre 1849, 14. Juli, angekauft, wie auch später Cod. Arm. 24 und 25 (im Jahre 1876, 18. November, von einem Armenier aus Constantinopel, Namens Arshak Athunian). Von den übrigen Handschriften weiss ich nur, dass Cod. Arm. 18 nach dem Jahre 1721, Cod. Arm. 13 nach 1720, Cod. Arm. 11 wenigstens nicht vor 1696 und Cod. Arm. 17 erst nach 1768 in die Bibliothek eingegangen sind.

Die Sammlung ist also zufällig entstanden. Damit erklärt sich der Umstand, dass werthlose liturgische Schriften fast die Hälfte der Sammlung ausmachen. Nur wenige Handschriften haben irgend einen wissenschaftlichen Werth, so z. B. Cod. Arm. 3, 4, 10, 11, 17, 21, 22 u. 23.

Die hier folgende kurzgefasste Beschreibung enthält nur die nothwendigsten Notizen.

Cod. Arm. 1. — 115 Blätter (20×13,5 cm.), leere Blätter: 1 am Anfang, 4 am Ende. — Text: 15,5×10 cm. — Zeilen: 25—30. — Papier: dick, unglättet. — Einband: mit Lederüberzug, darauf eingepägt: 1754 u. s. w. — Zustand: sehr gut. — Schrift: Rundschrift (*պայպղթ*) ohne Verzierungen. S. 179—202 und 223—229 von anderer Hand. — Datum: 1354. — Schreiber: Thoros aus Alvar (ein Dorf in Basian, Gross-Armenien). — Schreibort: Pisa, die armenische Kirche: St. Anton. — Nachschriften: S. 1, 3, 221 und 222. — Das Buch gehörte später Sebastian Tenguagel an (vgl. Nachschrift auf S. 3).

Das Buch ist „Innocentii III. Pont. Max. libri sex de sacro altaris Mysterio“, übersetzt von Taddäus, Bischof von Kaffa, im Jahre 1354. In demselben Jahre hat also Thoros aus Alvar das Buch abgeschrieben.

Cod. Arm. 2. — 379 Blätter (21×15,5 cm.). — Text: 15×11 cm. — Zeilen: 23. — Papier: geglättet. — Einband: Lederband. — Zustand: gut. — Schrift: Neucursivschrift oder Currentschrift, mittelmässig. — Datum: vielleicht XVIII. Jahrhundert. — Schreiber, Schreibort und Besitzer: unbekannt. — Nachschriften: Bl. 1, 8a—8b.

Martin Bekann's (Jesuit, † 1624) Analogia oder Vergleichung des alten und neuen Testaments, übersetzt von Petrus wardapet aus Tiflis.

Cod. Arm. 3. — 95 Blätter (20×16 cm.), leere Blätter: Bl. 106b, 107, 173b, 174, 176, 177, 179, 182, 183b, 184, 185b, 186, 187, 188, 189, 191b. — Text: in 2 Columnen je 16,5×14 cm. — Zeilen: 31. — Papier: roh und ungeglättet. — Einband: mit Lederüberzug, darauf eingepreßt: „Dikcionar Armenorum Christophori Gluskovii“. — Zustand: beschädigt vom Wasser. — Datum: vor 1638. — Schreiber und Schreibort: unbekannt. — Besitzer: Nerses Holub, Voyth's Sohn. — Nachschrift: Bl. 1a. — Die Handschrift war einmal der Bibliothèque Impériale einverleibt worden, deren Stempel auf Bl. 1a und 191b dasteht.

S. 1—106a: Armenisch-tatarisches Wörterbuch. — S. 108—118: Erklärung hebräischer Namen und einiger Wörter im Armenischen. — S. 118—173: Verschiedene Vocabularien. — S. 175—190: Lateinisch-armenisches Wörterbuch (die Buchstaben E, F, G, H, I und L).

Cod. Arm. 4. — 74 Blätter (29×20,5 cm.) — Text: 24×17 cm. — Zeilen: 39. — Papier: dick und ungeglättet. — Einband: rother Lederrücken, darauf eingepreßt: „Sergio Malian“. — Zustand: gut. — Schrift: Current. — Datum: 1795. — Schreiber: einer der Triester Mechitharisten. — Schreibort: Triest, Mechitharistenkloster. — Nachschrift: namentlich S. 143—148 und Bl. 75 (leer).

Vergleichende Varianten-Tabellen nach den Bibeldhandschriften in der Bibliothek St. Jacob's zu Jerusalem gesammelt (verglichen mit der Bibelausgabe von Mechithar, Venedig 1733) von Sargis Malian aus Hadschin im Jahre 1773. Das Original ist in der Mechitharisten-Bibliothek zu Wien (Cod. Arm. 64B). Die Correctheit der Abschrift ist am Schlusse durch die Unterschrift des Superiors P. Anton Ütschkardaschian, Triest 1795, bestätigt.

Cod. Arm. 5. — 289 Blätter (20×16 cm.), leere Blätter: 1 vorn, 3 hinten und Bl. 1a, 285b. — Text: 14×10,5 cm. — Zeilen: 19. — Papier: fest, ungeglättet. — Einband: Holzdeckel mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: grosse, schlechte Rundschrift, mit vielen Ziernschriften, Randverzierungen und einer Arabeske (Bl. 3a). — Datum: 1631. — Schreiber: der Priester Gregor, Sohn von Andreas. — Schreibort: Kamienice, Kirche St. Nicolaus. — Nachschrift: Bl. 383a. Rituale (mit 42 Stück).

Cod. Arm. 6. — 132 Blätter (14,5×10,5 cm.). — Text: 9,5×6 cm. — Zeilen: 19. — Pergament: gut geglättet. — Einband: mit Lederüberzug und Goldverzierungen. — Zustand: einige beschädigte Blätter. — Schrift: kleine, sehr schöne Rundschrift, reich an farbigen Randverzierungen, Arabesken, Zierleisten und zwei Bildern. — Datum: scheint 1684. — Schreiber: Moses oder Awag. — Schreibort: Warshapat. — Besitzer: Bibliothek in Etschmiadzin. — Nachschriften: Bl. 4a, 23a, 131a, 132a, 132b. — Auf dem ersten leeren Blatt liest man: „Rituale est; Ceremonia Episcoporum Armeniorum, Armenice scriptum, quod Ser. Archiducj Austriae Carolo Leopoldj Magni ex Magdalena Dgeissa Neoburgica filio in vigilia SS. trium Regum praesentavit Narcissus Elachedj Capellanus Caesareus Armenus 1697.“

Rituale (vgl. Cod. Arm. 5).

Cod. Arm. 7. — 224 Blätter (14,5×10,5 cm.), leere Blätter: 1 vorn und Bl. 1a, 2, 3a, 4, 5, 224b. — Text: 10×7,5 cm. — Zeilen: 15. — Papier: dick, ungeglättet. — Einband: mit Lederüberzug. — Zustand: sehr gut. — Schrift: Currentschrift. Bl. 212—218 scheinen von einer anderen Hand zu sein. — Datum: 1638. — Schreiber: der Priester Jacob. — Schreibort: Zamošcie, Kirche: Gottesgebärerin. — Besitzer: der Priester Petrus. — Nachschrift: Bl. 210b. Rituale (nur 20 Stück).

Cod. Arm. 8. — 239 Blätter (9×5,5 cm.), leere Blätter: 2 am Ende und Bl. 11a. — Text: 7,5×5 cm. — Zeilen: 17. — Papier: glatt, jetzt aber beschädigt.

— Einband: das Ganze aus einem gelben Lederstreifen. Zustand: sehr schlecht, namentlich Bl. 1—4, 40—50, 220—230 u. s. w., viele Randstreifen abgeschnitten, einige Blätter stark überschrieben. — Schrift: kleine, nicht schöne Rundschrift. — Datum: scheint aus dem XV. Jahrhundert zu stammen. — Schreiber, Schreibort und Besitzer: unbekannt. — Nachschriften: Bl. 106, 209a u. s. w. — Die Handschrift gehörte dem Gelehrten Sebastian Tengnagel.

Brevier der einstigen armenischen Dominicaner.

Cod. Arm. 9. — 186 Blätter (11,5×9 cm.), leere Blätter: Bl. 179b, 182a, 186b und noch 175, 179. — Text: 7×5 cm. — Zeilen: 15. — Pergament: geglättet. — Einband: mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: schöne, regelmässige Rundschrift, reich an Ziernschriften, Randverzierungen, Arabesken, Zierleisten und Bildern (Bl. 1b, 44a, 56b, 68b, 82b, 93a, 159a etc.), Vogel- und Thierschriften. — Datum: 1635. — Schreiber: Jacob aus Agn. — Schreibort: Constantinopel, Kirche: S. S. Gabriel und Michael. — Besitzer: der Priester Kaspar. — Nachschriften: Bl. 13b, 37a, 42a, 118b, 131a, 176b, 179b, 183a u. s. w. — Angekauft: 14. Juli 1849.

Bl. 1—55 und 119—154: Brevier der arm. Kirche. — Bl. 57—112: Missale. — Bl. 113: Gebet von Thomas von Aquin. — Bl. 114: Nerses Lampronensis, Ermahnungen über die Celebration der Messe. — Bl. 159: Gebet von Mechithar Gosch u. s. w.

Cod. Arm. 10. — 319 Blätter (13×9 cm.), leere Blätter: 13 am Ende und Bl. 157a. — Text: 10,5×7 cm. — Zeilen: 20. — Papier: fest und glatt. — Einband: Holzdeckel mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: Rundschrift. Bl. 127—131 von anderer Hand u. s. w., mit vielen Zierleisten, Randverzierungen und Ziernschriften. — Datum: 1364. — Schreiber: Ananias. — Schreibort: Ekeliatz (Aklisense) in Gross-Armenien, Kloster: Hl. Kyriakus. — Besitzer: Noroges, der Onkel des Schreibers. — Nachschriften: Bl. 17a, 126b, 144b, 148b, 156a, 181a, 239b, 259a, 299b, 318b u. s. w.

Bl. 1—100: Nerses Schmorhali's Gedicht: „Jesus Ordi“. — Bl. 101—126: Verschiedene Werke desselben. — Bl. 131—144: Zwei Reden von Johann Mantakuni, (die zweite ist unedirt). — Bl. 153: Dialog zwischen Ashot und Eznik. — Bl. 158—259: Verschiedene Stücke von Gregor Skevratzi. — Bl. 260—313: Gebete von Ephrem Syrus. — Bl. 314—317: Gebete von Benik und Mesrop.

Cod. Arm. 11. — 541 Blätter (27×20 cm.), leere Blätter: 4 vorne, 4 hinten und Bl. 508b, 541b u. s. w. — Text: (in 2 Columnen) 21×14 cm. — Zeilen: 37. — Papier: dick, fest und geglättet. — Einband: Holzdeckel mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: Cursivschrift von verschiedener Hand, mit 27 Ziernschriften, 18 Randverzierungen, 7 Vogel-schriften, einer Arabeske und vielen Zierleisten. — Datum: vor 1608. — Schreiber: Ter-Abraham. — Schreibort: vielleicht Sucezawa. — Besitzer: der Priester Jacob, Stephan Athanowicz, der Consul von Zamošcie, im Jahre 1696, dann Simeon Stetkiewiantz, im Jahre 1720. — Nachschriften: Bl. 251b, 281a, 362b, 407a, 540a u. s. w.

Bibel: das alte Testament, vollständig, mit Indices und Praeparationen, so z. B. eine Praeparation, die den Namen Epiphani's von Cypern führt u. s. w. und Vitae Prophetarum. — Bl. 451 ff. Praeparationen von Mechithar, Jesaias wardapet, Wartan und Nerses. — Bl. 528—540: „Paralipomena“, d. h. die bekannten apokryphischen Testamente der zwölf Patriarchen.

Cod. Arm. 12. — 276 Blätter (22×17 cm.). — Text: (in 2 Columnen) 16 oder 18×14 cm. — Zeilen: 23—25. — Papier: fest, roh und ungeglättet. — Einband: mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: grosse, unschöne Cursivschrift. — Datum: vielleicht aus dem XVII. Jahrhundert. — Schreiber, Schreibort, Besitzer: unbekannt. — Nachschriften fehlen. — Angekauft: den 14. Juli 1849. Auf einem leeren Blatt steht zweimal geschrieben: „Gregor Ultiantz“, vielleicht einer der Besitzer.

Armenisch-türkischer Psalter, das Türkische nach dem Armenischen übersetzt, ganz slavisch, gemischt mit armenischen Wörtern u. s. w.

Cod. Arm. 13. — 210 Blätter (30,5×19 cm.), der Schluss fehlt. — Text: (in 2 Columnen) 25,5×13,5 cm. — Zeilen: 32. — Papier: veraltet. — Einband: mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: Rundschrift, mittelmässig gut, mit Zierschriften, Randverzierungen, einer Arabeske, Zierleisten und Bildern (Bl. 13b, 21b). — Datum: 1580. — Schreiber: Diakon Lussik. — Schreibort: vielleicht Zamošcie. — Besitzer: später Simeon Stetkiewicz (im Jahre 1720) und Stephan Altunowicz. — Nachschriften: Bl. 21b, 44b, 58b, 62a, 72a, 91a, 119b, 139b, 161b, 177a, 186b.

Armenisch-tatarischer Psalter, das Tatarische nach dem Armenischen Text übersetzt, ganz slavisch, gemischt mit armenischen Wörtern u. s. w.

Cod. Arm. 14. — 79 Blätter (29,5×18,5 cm.), leere Blätter: 4 am Ende und Bl. 34b—35b, 39a, 79b. — Text: 22,5×14,5 cm. — Zeilen: 20—24. — Einband: ledern. — Zustand: nicht sehr gut. — Schrift: Bl. 1—39 von erster, Bl. 39b—46b von zweiter, Bl. 46a von dritter und Bl. 49a von vierter Hand. Bl. 52a—78a grosse und schöne Rundschrift von anderer Hand, Bl. 78a eine sehr schlechte Schrift. Man findet viele Randglossen und Correcturen und einige schlechte Randverzierungen und eine Arabeske. — Datum: 1645. — Schreiber: Marutha aus Amassia. — Schreibort: Zamošcie. — Besitzer: Ter-Johannes. — Nachschrift: Bl. 74b. — Rituale (nur 8 Stück). — Bl. 39—78a: Missale.

Cod. Arm. 15. — 260 Blätter (13×9 cm.). — Text: 10×6 cm. — Zeilen: 19. — Pergament: ungeglättet. — Einband: ledern. — Zustand: gut. — Schrift: Rundschrift, mit Vogel- und Zierschriften, Zierleisten und Randverzierungen. — Datum: 1567. — Schreiber: Minas Diwriketzi. — Schreibort: „Low“ (Lemberg), Kirche: Gottesgebärerin. — Besitzer: Adahy aus Low, der das Buch der Kirche in Zamošcie als Geschenk hingab (im Jahre 1589). — Nachschriften: Bl. 25a, 87b, 257b. — Auf Bl. 260a hat F. C. Alter einen kurzen Urtheilspruch über den Inhalt des Buches niedergeschrieben (datirt: 14. Mai 1596).

Psalter in Canonen getheilt.

Cod. Arm. 16. — 409 Blätter (40,5×28 cm.), leere Blätter: 12 am Anfang, 17 am Ende und Bl. 407b, 409b. — Text: (in 2 Columnen) 32×20 cm. — Zeilen: 37. — Papier: fest und geglättet. — Einband: Holzdeckel mit Lederüberzug. — Zustand: gut. — Schrift: regelmässige Rundschrift, stark corrigirt und überklebt, so Bl. 36b, 57b, 62b, 63b, 64a, 65a, 66b—67a, 68b, 74b, 75a, 77a, 83a, 85b, 91b, 93b—94a, 100a—101b, 102b, 103a, vgl. auch Bl. 131a, 134b, 175a, 195a, 200a u. s. w. Die Handschrift ist reich an Randverzierungen, Zierschriften, Arabesken (Bl. 1a, 169a, 252a) und Bildern (Bl. 8b, 20a, 204a etc.). — Datum: 1613. — Schreiber: der Priester Jacob. — Schreibort: Zamošcie, Kirche: Hl. Lussaworitsch. — Besitzer: Bernad (Bernhard) aus Low. — Nachschriften: Bl. 220a, 408 u. s. w.

Lectionarium. — Bl. 232: Nerses Lampronatzi's Rede über den Heiligen Geist. — Bl. 401a: Dormitio Joannis.

Cod. Arm. 17. — 510 Blätter (40,5×27 cm.), Columnen 2052. Leere Blätter: 15 am Ende, 2 am Anfang, 14 nach dem Index u. s. w. — Text: (in 2 Columnen) 32×19,5 cm. — Zeilen: 37. — Papier: dick, fest und geglättet. — Zustand: gut. — Schrift: nicht sehr regelmässige Cursivschrift, mit vielen Randverzierungen, Zierschriften und einer Arabeske, und zwar ganz gleich mit denjenigen in Cod. Arm. 16. Viele, meistens lateinische Randglossen erklären den Inhalt jedes Stückes. — Datum: 1617. — Schreiber: der Priester Jacob. — Schreibort: Zamošcie. — Besitzer: der Schreiber. — Nachschriften: Bl. VIa, 9a, 55a, Columnen 1189—1203 unten, 2029—2032 u. s. w.

Martyrologium: ausführliche Sammlung vieler Lebensbeschreibungen der Kirchenväter u. s. w., da-

runter auch andere Stücke, z. B. Col. 39: Geschichte von Sidar, Col. 240: Geschichte der Verwüstung von Amida, Col. 809: Ephrem's Lobrede auf den heil. Stephanus, Col. 1277: Arakel's Lobrede auf Gregor, Col. 1370: Elishe's Rede über die Auferstehung Christi, Col. 1424: Jacob's von Sarug über den Apostel Thomas u. s. w. — Col. 1981—2028: Geschichte von Joasaph und Barlaam, übersetzt von Assat.

Cod. Arm. 18. — 101 + 38 Blätter (30,5×19 cm.), leere Blätter: 1b, 2a, 140b, 141b, 142—152, 154b, 155a, 156a, 158, 159. — Text: (in 2 Columnen) 24×14 und 25×16 cm. — Zeilen: 31 und 34. — Papier: I. Theil geglättet, II. Theil ungeglättet und roh. — Einband: ledern. — Schrift: mittelmässige Rundschrift, die Schrift des II. Theiles ist noch schlechter. — Zustand: gut. — Datum: vor 1702. — Schreiber: unbekannt. — Schreibort: vielleicht Lemberg. — Besitzer: Astanowicz und (im Jahre 1703) Simeon Stetkiewicz. — Nachschriften: Bl. 3 und auf dem letzten Blatt, aber nicht armenisch. Nach Bl. 2b war diese Handschrift um 1721 noch in Zamošcie.

I. S. 1—38: Missale der Galizisch-Armenier. — S. 39—89: Lectionarium, unvollständig. — S. 90—103: Benedictionen, unvollständig. — S. 105—202: Rituale. — II. S. 1—72: Lectionarium und andere (auch lateinische) Stücke.

Cod. Arm. 19. — 186 Blätter (28×18 cm.), leere Blätter: 1 vorne, 1 hinten und Bl. 185b, 186b. — Text: 22×12 cm. — Zeilen: 17. — Papier: dick und geglättet. — Einband: neu. — Zustand: schlecht. — Schrift: grosse Cursivschrift. — Datum: 1653. — Schreiber: Warderes. — Schreibort: Zamošcie. — Besitzer: Misko, Sohn von Christoph Mustafa. — Nachschriften: Bl. 24a, 183b. — Bl. 1—183: Brevier. — Bl. 102ff: Missale.

Cod. Arm. 20. — Ein langer Streifen (5 Meter, 10 cm. breit). — Papier und Zustand: gut. — Schrift: Cursivschrift, mit acht Bildern und vielen Kreisen. — Datum: 1685. — Besitzer: Medk. — Schreiber und Schreibort: unbekannt. — Nachschrift: am Schlusse.

Ein Annet.

Cod. Arm. 21. — 38 Blätter (29×19 cm.), leer: Bl. 1b, 2—6a, 7a, 8a, 14a, 20a, 21a, 36b, 38b. — Text: 24×16 cm. — Zeilen: 31. — Papier: dick, ungeglättet. — Zustand: gut. — Schrift: Cursivschrift, nicht gut. — Das Buch ist eine Sammlung von Bildern und Zierformen, Bl. 6b, 7b, 8b, 9a, 9b, 10a, 10b, 11a, 20b, 21b, 24a, 26b, 27a, 28b, 30b, 36a, 37a, 37b. — Datum: 1687—88. — Schreiber und Zeichner: Gabriel. — Schreibort: Braclaw. — Besitzer: der Schreiber. — Nachschrift: fast das ganze Buch.

Eine Sammlung von Zeichnungen und chronologischen Notizen über seine Person und Familie, über die Eroberung von Buda, über den österreichisch-türkischen Krieg im Jahre 1696 u. s. w. — Bl. 6—7: Verzeichniss vieler Waarenpreise. — Bl. 15a ff: Beschreibung seiner Reise durch Europa. — Bl. 22a: Gedicht über die europäischen Mächte u. s. w. — Eben dieser Mann hat viele Briefe von Buda aus nach Wien gesendet, welche verschiedene Informationen über die Türken und deren Kräfte enthalten: diese Briefe übersetzte der oben erwähnte Hofcaplan Nerses, und man findet dieselben noch in den Archiven.

Cod. Arm. 22. — 376 Blätter (26,5×20 cm.), leere Blätter: 4 am Anfang, 5 am Ende und einige nach dem Schlusse eines jeden Theiles. — Text: 20×13,5 cm. (theils in 2 Columnen). — Papier: roh, fest und ungeglättet. — Einband: neu. — Schrift: regelmässige Rundschrift, obwohl von europäischer Hand. — Datum: 1713—19. — Schreiber: der bekannte Armenist La-Croze. — Schreibort: Berlin, Königliche Bibliothek. — Nachschriften: I. S. 340, II. S. 204, 271 u. s. w. — Angekauft: den 14. Juli 1849.

I. Bl. 1—174: Vier Evangelien, abgeschrieben von La-Croze. — Bl. 175 ff: La-Croze's Notae in Matthaum (leider unvollendet). — II. S. 1—204: Lebens-

geschichte von Johannes Chrysostomus, abgeschrieben aus der Handschrift: Ms. Or. Quart. 164 der Berliner Bibliothek. — S. 205—271: Lebensgeschichte des heil. Nicolaus (aus ebenderselben Handschrift). — III. S. 1—69: *Mysteria Litterarum Graecarum... lingua Aegyptiaca ex codice Huntingtoniano Captivo-Arabico*, num. 393. a Paulo Ernesto Jablonskio). — IV. S. 1—4: *Officium Hebdowadis Sanctae apud Aegyptios* (ex Cod. Manuser. Bibl. Sequerianae; p. 43: die XX Decemb. A. 1719). — S. 45—49: *Canon lectionum... in usum Ecclesiarum Aegyptiacarum etc.*

Cod. Arm. 23. — 110 Blätter (26×20 cm.), leere Blätter: 4 vorn, 17 hinten. — Text: (I. Theil in 2 Columnen) 21,5×15 cm. — Zeilen: 26—32. — Papier: dick, fest, ungeglättet. — Einband: neu, mit Lederüberzug; auf der inneren Seite unten liest man: C. S. Jordani et Amicorum. — Zustand: gut. — Schrift, Datum, Schreiber und Schreibort: vgl. Cod. Arm. 22. — Nachschrift: I. S. 1, 50, II. S. 168 u. s. w. — Angekauft: den 14. Juli 1849.

I. p. 1—50: *Compositio metrica narrationis Historicae de genere Armeniorum... Autore Nerse fratre Domini Gregorii Catholici Armeniorum, arm.-lat.* (das lateinische übersetzt von La-Croze). — p. 51—57: *Carmen Historicum Hethumi Regis Armeniae, arm.-lat.* (übersetzt von La-Croze). — p. 63—122: *Annotationes II.* — p. 123—182: *Appendix (de Regibus Armeniae Minoris)*. — II. p. 1—146: *Johannessik's Catalog der armenischen Könige, arm.-lat.* — p. 134—145: *Excerpta de Statu Armeniorum sub finem saec. XIV. ex Historia Schildtbergeri.* — p. 146—168: *Ein Theil der Geographie von Moses Chorenensis, arm.-lat.* — p. 169—180: *Verschiedenes.*

Cod. Arm. 24. — 174 Blätter (13×8 cm.), am Anfang fehlen einige Blätter. 2 Pergamentblätter am Ende in mittelmessropianischer Schrift, Evangeliumfragmente. — Text: 9,5×5,5 cm. — Zeilen: 19. — Papier und Einband: neu. — Zustand: einige Blätter sind beschädigt. — Schrift: kleine, schöne Rundschrift. — Datum: 1780. — Schreiber: Johannes, Sohn Lussik's Tranchol. — Schreibort: unbestimmt. — Besitzer: der Schreiber und Warderes. — Nachschrift: S. 347.

Hymnarium der arm. Kirche.

Cod. Arm. 25. — X und 121 Blätter (9×6,5 cm.), leere Blätter: 9 vorn. — Text: 7,5×4,5 cm. — Zeilen: 15. — Pergament: dünn und geglättet. — Einband: ledern. — Zustand: einige Blätter beschädigt. — Schrift: neue Cursivschrift, mit kleinen Randverzierungen und Zierschriften. — Datum: 1565. — Schreiber: Minas Diwirketzi. — Schreibort: „Low“. — Besitzer: Schreiber. — Nachschriften: Bl. 117a, 120b und viele Randbemerkungen u. s. w. — Angekauft: den 18. November 1876 von Arshak Aitunian.

Kalendarium, Kalender-Tabellen.

Cod. Arm. 26. — 139 Blätter (26×20 cm.), leere Blätter: 2 am Anfang, 3 am Ende und Bl. 10 b, 62 b, 63 a, 63 b, 129. — Text: (in 2 Columnen) 19×14,5 cm. — Zeilen: 35. — Papier: fest, ungeglättet. — Einband: mit Lederüberzug und eingepprägtem Wappenbild. — Zustand: gut. — Schrift: grosse, unschöne Rundschrift. Schlecht sind namentlich Bl. 135—139. — Datum: 1675. — Schreiber: Nicolaus, Erzbischof der Armenier in Polen etc. — Schreibort: Rom. — Besitzer: der Schreiber. — Nachschriften: Bl. 9 b, 62 a, 135 b.

Ordinationsbuch.

Cod. Arm. 27. — 26 Blätter (28,5×20 cm.), leere Blätter: 1 vorn, 2 hinten und Bl. 1a, 26 b. — Text: (in 2 Columnen) 20×13 cm. — Zeilen: 36. — Papier: alt, hier und da beschädigt. — Einband: beschädigt. — Zustand: nicht sehr gut. — Schrift: Rundschrift, mit Randverzierungen, Zierschriften, Arabesken und Zierleisten. — Datum: 1664. — Schreiber:

Johannes. — Schreibort: Karasu in Krimm. — Besitzer: später Aristaces wardapet. — Nachschriften: am Anfang und Bl. 26 a.

Missale.

Cod. Arm. 28. — 46 Blätter (21,5×15,5 cm.), leer: Bl. 1 und 3 Blätter am Ende. — Text: 15×9,5 cm. — Zeilen: 24. — Papier: geglättet. — Einband: neu. — Zustand: gut. — Schrift: schlechte Neucursivschrift; mit einer mangelhaft ausgeführten Zierleiste (1a) und einer Randverzierung (14a). — Datum: vielleicht aus dem XVII. Jahrhundert. — Schreiber: Gregor aus Brussa. — Schreibort: unbekannt. — Besitzer: Aristaces aus Diarbekr. — Nachschrift: Bl. 46.

Ordinationsbuch. — Bl. 1a—10a: Ermahnungen Arakel's ans Siunik.

Im Anhang haben wir noch die Beschreibung zweier Handschriften hinzugefügt, deren die erste (Cod. Arm. 29) sich in der Bibliothek des Benedictiner-Stiftes Schotten in Wien (Nr. 52. H. 15) befindet, die zweite (Cod. Arm. 30) im Besitze des bekannten Armenisten Herrn Prof. Dr. Friedrich Müller in Wien.

Cod. Arm. 29. — 404 Blätter (21×14 cm.), leere Blätter: 94 a, 194 b, 195, 196, 245 b, 246, 247 a, 287 b, 288 und 4 am Anfang, 4 am Ende. — Text: 13×8 cm. — Zeilen: 25. — Papier: fest, schön geglättet. — Einband: neu. — Zustand: sehr gut. — Schrift: regelmässige, schöne Cursivschrift, mit vielen farbigen Arabesken, Randverzierungen (Bl. 10, 197 a, 247 b, 289 a), Vogel- und Zierschriften. Auf Bl. 9 b: Bild eines Mönches. Einige Anfangsbuchstaben, welche Zierschriften sein sollen, sind nicht ausgeführt worden. — Datum: 1714. — Schreiber: der Priester Jesajas. — Schreibort: scheint Constantinopel zu sein. — Besitzer: Ter-Johannes wardapet. — Nachschriften: Bl. 194 a, 365 a, 404 a.

Bl. 1—196: Erklärung der sechstägigen Schöpfungsgeschichte, armenisch verfasst von dem berühmten lateinischen Bischof Bartholomäus. — Bl. 197 ff: Rede über die Seele und deren Kräfte. — Bl. 247 ff: Ueber die Tugenden. — Bl. 289 a ff: Ueber die Natur der Engel. — Bl. 365—370: Zwei kleinere Abhandlungen. — Bl. 371 a ff: Rede über die Erzengel von Nereses Katholikos. — Lant der Nachschrift auf Bl. 365 sind die Stücke Bl. 197—364 auf Ansuchen eines Priesters Namens Petrus in dem Kloster Statew geschrieben worden.

Cod. Arm. 30. — 324 Blätter (12×9 cm.), die Blätter 50—51 fehlen. — Text: 8,5×6 cm. — Zeilen: 23. — Papier: dünn, jetzt vielfach abgenutzt. — Einband: Holzdeckel mit Ledertüberzug. — Zustand: mehrere Blätter stark beschädigt, so Bl. 1—10, 11, 32, 34, 42, 45, 52, 89, 94, 101, 129, 148, 198, 204, 226, 227, 248, 260, 261, 320—324. — Schrift: regelmässige kleine Rundschrift, mit vielen Randverzierungen, farbigen Randbildern, Zierschriften, Arabesken (1a, 163 a), Zierleisten (8 b, 53 a, 102 b, 209 b, 262 b, 282 b, 296 b) und nicht schönen Bildern (Bl. 11 b, 32 a, 52 b). — Datum: vielleicht aus dem XVII. Jahrhundert. — Schreiber: Ter-Margar. — Schreibort: unbekannt. — Nachschriften: Bl. 1a, 9a, 324 b.

Hymnarium der arm. Kirche.

Die zwei Tittleisten (eine Arabeske und eine Zierleiste mit Randverzierungen und Thier- und Fischbuchstaben auf S. 3' und 8 dieses Heftes) sind nicht aus den Handschriften der k. k. Hof-Bibliothek, sondern aus einer im Jahre 1375 ausgemalten Bibelhandschrift der Mechtharisten-Bibliothek zu Wien (Cod. Arm. 14) entnommen.

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԱՑ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ Ի ՎԻԵՆՆԱ

— ❦ —

SECRET

CLASSIFICATION

UNCLASSIFIED ON 03/20/2013 BY 60322 UCBAW/STP

ՅՈՒՑԱԿ

ՀՈՅԵՐԷՆ ՉԵՌՈՂՐԱՅ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԱՅՆԱԳՄԱՐԱՆԻ Ի ՎԻՆՆԱ

սկաւաթիւ է Վիննայի կայսերական գրատան հայ ձեռագրաց հաւարածոյքը, թէև բաւական հին է այս հաւարածոյից սկզբնաւորութիւնը. վասն զի ապահովութեամբ գտնէ ժ: դարուն վերջերէն կը գտնենք գրատուն մտած հայ ձեռագիրներ: Մինչև ուրիշ եւրոպական քանի մը գլխաւոր քաղաքներ (զոր օրինակ Պերլին, որ նոյն ժամանակէն սկսած է հայերէն ձեռագիր ունենալ) այժմ բաւական հարուստ ժողովածու ունին, զգալապէս աղքատ մնացած է Վիննա. այնպէս որ չի կրնար այս կողմանէ համեմատուիլ ոչ փարիզի եւ ոչ Պեոյինի, այլ միայն Միւնխէնի հետ: Թուական աղքատութեան աջակից է նաև բողոքականութեան աղքատութիւնը. վասն զի այս սակաւթիւ ձեռագրաց մեծ մասն աննշանակ է գիտութեան եւ մատենագրութեան առջև: Ի սակայն կ'արժէ գիտնալ թէ քանի եւ ինչ գործեր եւ հայ մատանց ծգուք շեղած ինկած են այստեղ:

Հաւարածոյից մը կան 28 թուով ձեռագիրք, որոնց հնութիւնն ժԸ—ժԳ դար կ'ըլլէ միայն: Ըսենք հնագոյն գրութեան տարին կը գտնենք այս ձեռագրաց՝ 1354 Յ. Բ. (Թիւ. 1.) ամենէն նորագոյնը՝ 1795 Յ. Բ. (Թիւ. 4.) Մնացելոց մեծ մասը ժԷ դարուն է, 3 հատ ապահովութեամբ ժԶ դարէն, որոնց հետ կրնանք դասել նաև չորրորդ մը. (Թիւ. 11.) Չորս հատ կը գտնենք ժԸ, եւ երկու հատ հնագոյն ժԳ դարէն: Բաց աստի՛ չորս ձեռագրաց թուականն անձանօթ է, ուստի ենթագրութեամբ միայն կրնանք որոշել անոնց հնութիւնը. չորս հատին ալ մերձաւորապէս գիտենք, այսինքն՝ ծանօթ է մեզի թէ որ տարիէն վերջը չեն կրնար գրուած ըլլալ: Եթէ հաւարներ

ասոնց հնութեան վրայ ունեցած ծանօթութիւն- նիս՝ կ'ենթէ հետեւեալ տախտակը.

Գ-ր	Տ-րի	Թ-ի	Զե-ր-գ-ր-ի
Ժ-Գ	1354		1.
"	1364		10.
Ժ-Զ	1565		25.
"	1567		15.
"	1580		13.
" (մերձաւորագէտ)	1608էն յառաջ		11.
Ժ-Է	1613		16.
"	1617		17.
"	1631		5.
"	1635		9.
" (մերձաւորագէտ)	1638էն յառաջ		3.
"	1638		7.
"	1645		14.
"	1653		19.
"	1664		27.
"	1675		26.
" (մերձաւորագէտ)	1684էն յառաջ կ'երեւայ.		6.
"	1685		20.
"	1688		21.
Ժ-Ը (մերձաւորագէտ)	1702էն յառաջ		18.
"	1713 (երկու հաս) 22 եւ		23.
"	1780		24.
"	1795		4.

Ասոնցմէ զատ՝ ըսինք անծանօթ թուականաւ են շորս, եւ են թիւ 2, 8, 12 եւ 28: Այս 28 կտորին վրայ աւելցնելու ենք հատ մ'ալ (մեր ցուցակին թիւ 29) որ կը գտնուի Վիեննայի Սի-ժո-շի (Schotten) կոչուած բենեդիկտեան կրօնաւորաց գրատունը, եւ գրուած է 1714ին. եւ երկրորդ մը (թիւ 30) Տայագէտ Փրեդերիկոս Միլլէրի քով, որոյ թուականն անյայտ է:

Արդէն այն պարագայն՝ որ այս ձեռագրաց մեծ մասը ժ-Է դարէն է, կրնայինք նշան համարիլ որ մեծաւ մասամբ Աւստրիոյ հպատակ երկիրներէն հաւաքուած են: Բայց նաեւ շատ մ'այլ տեղերէ ալ շեղեր եկեր են այլեւայլ կտորներ, այնպէս որ 13 այլեւայլ քաղաքներու անուանք կը գտնենք ասոնց շարքին մէջ: Առաջին տեղ կը գրուէ ի հարկէ «Չամոսցա», «Նորաշէն քաղաքը», որմէ 5—6 կտոր կայ (թիւք 7, 13 (7), 14, 16, 17, 19.) երկու կամ երեք, «Լով» կամ Լեմպերկ (թիւ 15, 18 (7), 25) երկու Պեռլին (թիւ 22, 23): Մէկ մէկ հատ մնացեալ քաղաքները, որ են՝ Բիզա (թիւ 1), Թրիեստ (թիւ 4), Կամենից (թիւ 5), Իջմիածին (թիւ 6), Կ. Պոլիս (թիւ 9), «Եկեղեցաց գաւառ» (թիւ 10), «Մէշով» (թիւ 11), «Պասսով» (թիւ 21), Հոնոմ (թիւ 26), Ղարասու. (թիւ 27): Անյայտ կը մնան եօթն ձեռագիրք (թիւ 2, 3, 8, 12, 18, 24 եւ 28) որոնց ոմանք «Չամոսցա» գրուած ըլլալու են:

Այլեւայլ տեղերէ հաւաքուած ըլլալով նաեւ գրիչք եւ ձեռագրաց նախնական տեսք տարբեր ըլլալու են: Ամենէն աւելի գործք ունի նախ «Յակոբ երէց», որմէ երեք գրութիւնք կան, (թիւ 7, 16 եւ 17.) ապա «Մինաս Տիւեր-կրցի», (թիւ 15 եւ 25): Երկրորդ հայագէտն Լակրոզ, որմէ կան երկու գրութիւնք շահաւէտք նաեւ այժմ (թիւ 22 եւ 23): Տերանց մեծ մասն հայ է ի հարկէ, բայց կը գտնենք երկու օտար Տէնթ-իէ եւ երրորդ մ'ալ վերջապէս Քրիստո-ֆոք Գլո-շիլ անուն անձի ձեռք ինկած (թիւ 1, 3, 8): Աւելորդ է յիշել միւսներն: — Մեծ շքանք ըրած են այս ձեռագիրներէն ոմանք, ոչ միայն այլեւայլ անձանց ձեռքն անցնելով, ինչպէս կը ցուցնեն յիշատակարանք, այլ նաեւ ոմանք Փարիզի կայսերական մատենադարան մտած են, ինչպէս պիտի տեսնենք: Քիչ չեն նաեւ այնպիսիք, որոնց ինչպէս ժամանակը՝ նշնպէս գրութեան տեղը կամ գրիչք կամ տէրը չենք գիտեր: Իւրաքանչիւր ձեռագրին վրայ խօսած աստեւ նշանակուած են մի առ մի գրիչներն եւ տեսքը:

Չի գիտցուիր թէ այս ձեռագիրք երբ կամ ինչպէս մտած են այս գրատունը. բացառութիւնք են քանի մը հատը, որոնց վրայ ունինք դոյշն տեղեկութիւն: Ասոնցմէ ոմանց գիտենք ստուգութեամբ տարին, եւ թէ երբ մտած են մատենադարանիս մէջ. այլոց այլ այն տարին՝ որմէ յառաջ կամ վերջը չեն կրնար ըլլալ: Հնագոյնը՝ որ ստոյգ գիտենք թուականաւ՝ է թիւ 6, որ պարգեւ տրուած է 1697ին Աւստրիոյ Կարոլուս Լէոքոլտոս արքիդքսին, եւ կ'ենթադրենք որ շատ շանցած՝ եկած է մատենադարան: Ասոր ընկեր են հնութեան կողմանէ թիւ 1, 8, եւ 3: Առաջինը կը վերաբերէր Տէնթ-իէլ անձին, եւ կ'ըստ է մատենադարանին համար 1754 թուին. նոյն անձին կը վերաբերէր նաեւ թիւ 8, որմէք ատով ժ-Ը դարու սկիզբներն ստացուած կ'երևան: Ժ-Ը դարուն կար նաեւ թիւ 3, որ Նարոլէոն Ա. ի ժամանակ Փարիզ տարուեցաւ, եւ որուն նշան դրոշմուած է կնիք մը (թղ. 1 a եւ 191 b.) նշնպէս նաեւ թիւ 6 (թղ. 3 եւ 132b): Թիւ 4 ընդօրինակուած է 1795ին Թրեմսի Միլիթարեան շարք ձեռք, եւ թերեւս Քիչ մ'ետքը կայսերական գրատուն մտած, որով այս 5 հասն հիմն եղած կ'երևան հաւաքա-

ծոյս: Բաւական թուով գնուած են 1849 յու-
լիս 14ին. այսպէս թիւ 9, 12, 22, 23: Երկու
Հատ ալ Կ. Պոլսեցի «Արշակ Արթուրեանն»,
գնուած են 1876ին (թիւ 24, եւ 25) երկուքն
ի միասին 25 Փլ. արժողութեամբ: Մնացեալնե-
րուն վրայ քիչ բան գիտենք: Ապահովութեամբ
1721էն վերջը Հոս մտեր է թիւ 18, ինչպէս
նաեւ թիւ 13 ստուգութեամբ 1720էն՝ իսկ
թիւ 11 գէթ 1696էն յտաջ չեն եկած Հոս,
եւ թիւ 17 հազիւ 1768էն ետքը առնուած է:
Քիչ մ'ալ այս ձեռագրաց յարգը տես-
նենք: Արդէն ցոյժմ բուածէն կրնայ իմացուիլ
որ հայերէն ձեռագիր հաւաքելու մասնաւոր
ինքնքր ցուցուած չէ, եւ հաւաքեալ կտորները
պատահական եղանակաւ եկած են եւ ոչ ըն-
տրութեամբ: Ասոր համար ալ նիւթոց կողմանէ
աննշանակ են մեծաւ մասամբ: Այս 28 ձեռա-
գրաց գէթ 13 հատը մատենագրութեան հա-
մար անշան է, եւ են Մաշտոցք 4, Ժամա-
գիրք 2, Չեռնարկութեան գիրք 2, Ճաշոցք 2,
Շարահնոց 1, Սաղմոսարան 1 եւ Պատարագա-
մատոց 1: Մնացեալներէն 5 հատը քիչ մ'աւ-
ելի յարգ ունի, բայց լոկ եկեղեցական մատե-
նագրութեան համար. եւ են Յայտմաւորք մը
(այլեւայլ հետաքրքրական կտորներով), Ժամա-
գիրք մը, որ Հայաբնու. Քարոզաց Ժամակար-
գութիւնն է, Սաղմոսք երկու, որոնք հայ ձեռքէ
թարգմանութիւն են ի. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ.
թէ եւ ստիպօրէն. Աստուածաշունչ մ'որ մեծ
յարգ ունի, ոչ միայն վասն զի հին կտակարանի
ձեռագիրք շատ բազմաթիւ չեն մեր քոյ, այլ
նաեւ իւր կատարելութեան համար, որով շատ
մ'այլ գրութիւնք ալ ունի իւր մէջ, ի մասնաւ-
որի Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ. Կ.
կանք լի եւ անթերի: Այս 5 հատէն դատ եր-
կու հատ կը մնան սոսկաւ նիւթով, եւ
են թարգմանութիւն լատիներէն բնագիրներէ.
բայց նաեւ ասոր համար աւելի յարգ ունին՝
որ ուրիշ տեղ պայտիսք շատ չեն գտնուիր,
մանաւանդ որ թիւ 2 թարգմանչին ինքնագիր
օրինակէն կ'երեւայ: — Ասոնց կարգէն է նաեւ
Չեռագիր թիւ 29 կամ Սկոպտացի Բենեդիկ-
տեանց օրինակէն. իսկ թիւ 30 (Փրեգ. Միւլերի)
Շարահնոց է: Եթէ Հաշուներ պարզատու-
մար եւ Յուսուցիչ մը, կը մնան արժէք ունե-
ցող լոկ 6 ձեռագիր, եւ են. 1. թիւ 4, որ հա-

մեմատութիւն է աստուածաշնչի սպագրութեան
երուսաղէմ գտնուած հայ ձեռագրաց հետ:
Բայց ընդօրինակութիւն է այս թիւը, որուն
սկզբնագիրը ի վիճակա Միսթարեանց մատենա-
գարանը կը պահուի: 2. թիւ 3. Հաւաքածոց
այլեւայլ բառագրաց: 3. թիւ 10. Հաւաքածոց
այլեւայլ գործոց Շնորհալույ, Եփրեմայ, Ման-
դակունոց եւ այլոց: 4. թիւ 21. Ժողովածու
նկարուց, Ժամանակագրական տեղեկութեամբք
եւն: 5. թիւ 22 եւ 23. Ղահրողի գործեր,
ընդօրինակութիւնք, թարգմանութիւնք ի լատի-
ներէն, եւ ծանօթութիւնք:

Մեր այս ցուցակին մէջ իւրաքանչիւր ձե-
ռագրին վրայ երբ մասով կը խօսինք: Աւազ-
նոյն մէջ կը գնենք այն ամէն բան՝ զոր գիտնալ
բազմալ է, այսինքն գրոց մեծութեան, գրից,
թղթոյն, կազմին, հնութեան, գրութեան, տեղ-
ւոյն, գրչին եւ ստացողին վրայ տեղեկութիւնք:
Երբորորդ մար կը կազմէ գրոց բուն մարմինը:
Երբորդին մէջ իրիւ ուրոյն բաժին՝ ղետեղուած
են յիշատակագրութիւնք (կամ յիշատակարանք
եւ լուսանցագրութիւնք)՝ Վերջապէս ամէնէն
վերջը կամ նաեւ մարմնոյն մէջ ղետեղուած են
սատ անդ այլեւայլ ծանօթութիւնք. բայց նպա-
տակնիս չէ այս մասն ընդարձակ բռնել, որով
ցուցակի շրջանէն դուրս կ'ելլենք: Չեռագրացս
այս հաւաքածոյն շատ սակաւաթիւ եւ բովան-
դակութեամբ շատ նման ըլլալով՝ աւերորդ հա-
մարեցանք նիւթոց կարգաւ դասաւորել ձեռա-
գիրներն. այլ շատացանք այնու կարգաւ խօսիլ,
որով գրատան մէջ ղետեղուած են:

Մասնաւոր մտագրութիւն եղած է նաեւ
ձեռագրաց զարդագծերու, եւ մանրանկարնե-
րու: Դժբախտութեամբ Վիեննայի Կայսերական
Մատենագարանի ձեռագիրք գրեթէ աննշանակ
են այս կողմանէ. հազիւ մի քանիսն ունի մանրան-
կարներ եւ այն՝ ոչ շատ յաջող: Այս պատճա-
ռաւ՝ Կերածութեանս ճակասն դրուած խորանն
եւ բուն ցուցակին սկիզբն եղած կիսախորանը
վանացս Մատենագարանին ձեռագիրներէն են:

Թէպէտ ձեռագրացս վրայ մանրամասն
խօսած ենք յընթացս ցուցակիս՝ առաւել լու-
սաւորութեան համար կը գնենք Հոս ընդհանուր
Ցախտակ մը ձեռագրացս:

1 թիւ 14, աստուածաշունչ ղրեալ յաթ 1375:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԱԽՏԱԿ ՁԵՌԱԳՐԱՑ

Թ. Նի. Թ	Մեծու. Թի. Ց	Կ. Ի. ր	Փաճանակ	Գրքիչ	Տեղ	Տեղ	Բովանդակութիւն
1	Թու. գլթ	Թու. գլթ 115 (30 X 13, 5 cm.)	1354	Թուրք աղևյուծ	Հայաստան Պիլզնի	Գրքիչ	Վիլնիւ մեծաւթեան, Վալայի մեծաւթեան, Վալայի մեծաւթեան, Վալայի մեծաւթեան
2	"	379 (21 X 15, 5)	Թ. Լ. ցար (7)	անյայտ	անյայտ	Գրքիչ	"
3	"	95 (30 X 16)	1638 (7)	անյայտ	անյայտ	Գրքիչ	"
4	"	74 (29 X 20, 5)	1795	Միկիթարեան հարց	Թրքիստ	Գրքիչ	"
5	"	289 (30 X 16)	1631	Գրքիչը զաճանայ	Կամաչից	Գրքիչ	"
6	Թու. գլթ	132 (14, 5 X 10, 5)	1684 (7)	Մոլեւե կամ Լաւր	Ինքնաձեռն	Գրքիչ	"
7	"	224 (14, 5 X 10, 5)	1638	Գաղար երկց	Զամրուս	Գրքիչ	"
8	"	239 (9 X 5, 5)	1635	անյայտ	անյայտ	Գրքիչ	"
9	Թու. գլթ	186 (11, 5 X 9)	1635	Գաղար անկեցի	Գաղար երկց	Գրքիչ	"
10	"	319 (13 X 9)	1635	Լճանկ	Կ. Պոլիս	Գրքիչ	"
11	"	541 (27 X 20)	1684	Սեւր Արքայաճար	Սեւր Արքայաճար	Գրքիչ	"
12	"	276 (22 X 17)	1608 (7)	անյայտ	անյայտ	Գրքիչ	"
13	"	210 (30, 5 X 19)	1580	Լաւրիկ արքիւսար	(Զամրուս)	Գրքիչ	"
14	"	79 (29, 5 X 18, 5)	1645	Մարտիւս արքիւսար	Զամրուս	Գրքիչ	"
15	Թու. գլթ	360 (13 X 9)	1667	Միստ արքիւսար	Լոլ	Գրքիչ	"
16	"	408 (40, 5 X 28)	1613	Գաղար երկց	Զամրուս	Գրքիչ	"
17	"	510 (40, 5 X 27)	1617	անյայտ	անյայտ	Գրքիչ	"
18	"	101 + 38 (30, 5 X 19)	1702 (7)	Լեւոնիկ (7)	Ս. Սեբեղեանց	Գրքիչ	"
19	"	186 (28 X 18)	1685	անյայտ	Բաճ Միստ	Գրքիչ	"
20	"	(Հիստ. 5 անգր X 10 cm.)	1685	անյայտ	Մեկե	Գրքիչ	"
21	"	38 (39 X 19)	1888	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
22	"	376 (26, 5 X 20)	1713	Լաւր	Գրքիչ	Գրքիչ	"
23	"	472 (182 + 192 (26 X 20))	1780	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
24	"	174 (13 X 8)	1665	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
25	Թու. գլթ	Թ + 121 (9 X 6, 5)	1675	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
26	"	139 (26 X 20)	1664	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
27	"	26 (28, 5 X 20)	1714	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
28	"	404 (21, 5 X 15, 5)	1714	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
29	"	404 (21 X 14)	1714	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"
30	"	324 (12 X 9)	1714	Գաղար երկց	Գրքիչ	Գրքիչ	"

ԳԻՐՔ ՄԵՎԵՆՈՒԹԵԱՆ

Cod. Arm. 1. — ՌՅԾԴ — 1354.

ԵԾՈՒԹԻՒՆ 20x13.5 cm. — ԹՈՒՂԹԸ 115, էջ 229: — ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԻԱՄԻՆ 15,5x10 cm. — ՏՈՂԸ 25—30: — ՆԻԻԹ. Քուղթ նոր, պինդ եւ ոչ ողորկ: — ԿԱՉՄ. նոր, կաշեկազմ: Կողմն առաջին երեսին վերի կողմը գորշմուս նմ E * A * B * C * V * . մէտողը նշան մը, եւ տակը գորշմուս 17 * G * L * B * V * S * B * 54 * . որով կը նշանակի 1754 տարեթիւը: Այս տարին կայսերական զատան նամար կազմուած է զԵՐՔ: — ՀԱՆՎԱՄԱՆ. մարտը պահուած: — ԳԻՐ. բոլորգիր, ոչ մարտը եւ ոչ յաշող. այլուայլ ձեռք կ'ընդուն գրչաց, էջ 1—178 եւ 203—221 առաջին քնիկ ձեռքէ. էջ 179—202 ուրիշ գրէ մըն է. էջ 223—229 Նորագոյն ձեռք մը ՑԱՆԿ գրեր է: — ԴԱՍԱՐԿ. Քուղթ մը սկիզբն եւ 4 Քուղթ վերջն: — ԼՈՒՍԱՆՑՔԻ վրայ նշանակուած են գրոց բաժանմունքը: — ՎԵՐՆԱԳԻՐԸ գրութեան մէջ Կրտսէն են: — ԺԱՄԱՆԱԿ գրութեանս՝ «ՌՅԾԴ (— 1354) Մարդկութեան Տեան»: — ԳՐԻՉ. Քրտա արեկայ Աւերդի: — ՏՆՂԻ. Պիզ (Քիզա քաղաք իտալիոյ,) ընդ նովանու Արքայն Անտիկ Հայտան: — ՏԷՐ. Քերեւս գրիւ: — ՅԻՇԱՍԱԿՎԳՐՈՒԹԻՒՆ. էջ 1 (Յակաւոյ) 3, 221 եւ 222: — ՏԵՂՆԿՈՒԹԻՒՆ. Ժակատէն յառաջ գրուած կայ. Innocentii III Pont. Max. Libri sex de sacro altaris mysterio, Armenice. — Latinum exemplar habetur in Biblioth. Caes. IV. U. 6. MDCLIV (1754), Գիրքը նախնաբար կը վերաբերէր Սեփոյնեան Գրքանիւ անուն անձի (Մմմո. յիշատակ. 1):

Մասեանս է. (էջ 1.)

«Գիրք Գրքանիւն առնեստարք խորհրդոյ պատարագին, Արարեալ ինչքինեպէս երբորդ յաշին ի վեցերորդ (այսդէս) գիրս բաժանեալ: Իսկ ի թուին փրկչին ՌՅԾԴ. Թարգմանեալ ի լատին լեզուէ ի Հայ բարբառ. ի Թարգման Կառայն Եպիս-»

կոպոսէ ի կարգէ Բարդուղէոյ: Եւ օրինակեալ ի Նոյնսմ թուին ի Թարգման Արեւոյն Աւերդոյ ի քաղաքն Պիւ ընդ Հովանեաւ սրբոյն Անտիկ Հայտան, ի Հայրապետութեան Իննօվկենդիոսի վեցերորդին:

1. էջ 1—56. Գիրք Ա.
2. էջ 56—101. Գիրք Բ.
3. էջ 101—118. Գիրք Գ.
4. էջ 119—160. Գիրք Դ.
5. էջ 160—210. Գիրք Ե.
6. էջ 210—221. Գիրք Չ.
7. Յանկ գրոցս. էջ 223—229.

ՅԻՇԱՍԱԿՎԳՐՈՒԹԻՒՆ. 1. էջ 3 գրուած է վարի լատինացի վրայ. Ex libris Sebastiani Tenguagel i. v. d. et Sac. Caes. Mat. Bibliothec.

2. Նշն էջ ի սկզբան. կարծրագիր. «Այլանի գիրք յաղագս պատարագաց խորհրդոց. բացատրեալ մեկնութեան ի Տեանն իննօվկենդիոսի երբորդ եւ թարգմանեալ ի Լագինաց լեզուէ ի Հայտանս ի Տեր Թարգման Կառայն Եպիսկոպոսէ:»

3. էջ 221. սոց 13. «Կատարեցաւ գիրքս այսովկ գործոյս (Թուրքոսոյ գծոյս): — Եամի մարդեղութեան Տեանն մերոյ Յիսուսի-Քրիստոսի: ՌՅ. Եւ Գ. Եամ սեան . . . (սկզբնով) Թարգմանեցաւ գիրքս որ կոչի մեկնութիւն պատարագին. մեռամք Թարգման Եպիսկոպոսի-Վեպի, ի կարգէ քարոզողացն: Եւ գրեցաւ. մեռամք արուպ եւ փցուն գրէի. Թարգման արեղի: Աւերդոյ: Ի յամին նոյնու Տեանն մերոյ եւ փրկչին: ՌՅ. Եւ Գ. յամեանն: ազօտասոսի: Թ. եւ Գ. աւարտեցաւ գիրքս. ի քաղաքին որ կոչի Պիւ ընդ Հովանեաւ սրբոյն Անտիկ Հայտան. եւ ի Հայրապետութեան պապոյն Իննօվկենդիոսի: Չ. երբորդն. եւ փառք:» եւն: — Լատիներէն սոց մ'անընթեանի:

4. էջ 222 լատիներէն կտոր մը Հայ տառերով աննշանակ գրութիւն. գծու արքնթեանի մասամբ.

Աւեր է հին գիւղ Բասենոյ գաւառին (Տմմո. Ղազար Փարպ. սոց. վեկեաւ. 1873, էջ 470, 18.) Պիւ է Բեզա քաղաք Իտալիոյ, իսկ Հայտան — Հայոց գունդ: «Հայտան, այսինքն Հայոց տուն կոչեին վանատունը Հայոց Հատաստեայք յայլուայլ քաղաքս Իտալիոյ ի ԹՎ. — ԹՎ գարս.

յորոց մի էր եւ ի Պիզ կամ Բիզա քաղաքի Տասկանայ, եւ եկեղեցի նորին նուիրեալ էր Ս. Անտոնի, եւ յիշի գրեթէ յընթացս ամաց երկու հարիւրոց:» (Այլուր էլ 545, ծ. 2.) Թաղէս է եպիսկոպոս կոչու քաղաքին, որուն համար գիտենք: «Երկու համանուն եպիսկոպոսք երեւին կողեալ ի կաֆա, մերձաժամանակք: կամ երկիցս կալեալ միոյն զաթոսն. զի յետ թաղէի՝ զոր նուիրակ առաքեաց Յովհաննէս ԻԲ առ Լեւոն Գ. Թագաւոր մեր, յիշի Ստեփանոս եւ այլ ոմն եպիսկոպոս կաֆայի, եւ ապա զար-

մեալ Թաղէս, որոյ եւ վախճան յիշի յայլուր մեռազրի, (եւ այն զաշեալ ի քաղաքի ուրեմն: յիտայիս): «Ծամի Տեառն մերոյ Յիսուսի Բրիտանոսի ՌԵՄԻ: մասն արտասու ի Գ, ի չորս ժամն հանգեալ ի Բրիտանոս զատուելի Հայրն Տէր Թաղէոսն եպիսկոպոս կաֆայիս:» (Հմտ. Այլուր էլ 545, ծ. 1.)

Դժբարտարք ի յիշուի թէ որ քաղաքն եւ ինչ մեռազրի մէջ է այն յիշատակարանը:

2.

ԱՆԱԼՈՑԻԱՅ

Cod. Arm. 2. — ԺԸ քար (7)

ԹՈՒՂԹԹ 379: — ՄեծՈւթՈւիւն 21x15,5 cm. — ԳՐՈՒԹՈՒՐՆ միասին 15x11 cm. — ՏՈՂԸ 23: — ՆԻՒԹ, Թուզի փայլուն եւ ողորկ: — ՎԱԶՄ. կաշեկազմ մարուր: — ՀԱՌԳԱՄԱՆԸ. մարուր եւ լաւ սիւնակի մէջ: — ԳԻՐ, նոր նստարարի կամ փետրագիր միջակ մարրութեամբ, լի տազրութեամբ: Այլեւայլ ձեռք կը նշմարուին: — ԱՅԻՆՍԱԳԻՐԸ եւ ՍԿԱՐՄԱԳԻՐԸ կարմրով են, նոյնպէս նաեւ նստածներուն այսպիսի սկզբնարարք. «Ննթազրեմ, Պատասխանեմ, Նախ, Ապա», են: — ԱՌԻՍԱՆՅԸ կարմիր գծերով նշանակուած են: — ԺԱՄԱՆԱԿ զրուրեան անմանօթ: — ԳՐԻՉ եւ ՏԼՐ անյայտ եւ անծանօթ: — ՏՆՂԻ. նոյնպէս անյայտ: — ՅԻՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹՈՒՐՆԸ, էլ 1 (Ճակատ.) ԹՂԹ. Տա, 6-ՏԵ: — ՏՆՂԻ-ՎՈՒԹՈՒՐՆԸ: Գրքին սկիզբն զատարկ ԹՂԹոյ մը վրայ գրուած է. Martin Bekann, Jesuit, ins Armenische übersetzt. Vergleich des alten und neuen Testaments. (Մարտին Բեկան՝ յիսուսեան, Թրքմ. ի նայերն: Համեմատութիւն ՚իւն եւ նոր կտակարանի:)

Մատենան է. (էլ 1 կարմրագիր.)

«Անլոջիւ, Այսինքն հոգեգործիւն Հնոյն եւ նորոյ կրօնի. Յարում նախակայութիւն հնոյն կտակին, եւ յետոյ համակամութիւն, յարմարութիւնն եւ միարմարութիւնն ընդ նորոյ կտակի մեկնարանի. Հորդորեցեալ նախ Մարտինի Պեթրոսի. Աստուածարան վարդապետէ Յիսուսեան կարգէ. Լեզուաւ լաթիմական. Եւ անտի թարգմանեցեալ ի հայկան լեզու ի Պեթրոսի Հորդորեցեալ Թեֆիլիցոյ: (Եր Եւրթ) ի փառս Աստուծոյ:»

ԹՂ. 1a—8b. «Առաջարմարութիւն հեղինակին:» Բայց 2b—8a. Ցանկ գրոցոյ: ԹՂ. 8a, 6—8b. «Առաջեցեայութիւնք ի թարգմանչէ:»

ԹՂ. 10էն սկսեալ նոր մեռք մը կը սկսի էջերը հաշուել 1—741, մինչ թղթաթիւն ալ կը շարունակուի մինչեւ 379:

Էլ 731—741. «Ցանկ այբբենական խորհրդոց:» Բովանդակն ԻԶ դուրիք, որոց ամեն մէկը «խորհրդեր» բաժնուած է:

ԵՒՇԱՍԱԿԱԳՐՈՒԹՈՒՐՆ, ԹՂ. Տա, 6. «Առաջեցեայութիւնք ի թարգմանչէ, Եւրթի ընթերցող. առ ի բարեղք ըմբռնել զմտացուածն գրոյս. ապառ է գիտել զայսոսիկ իրս:» Հոս կը խօսի նախ հարցական կետի, ապա չարիքի գործածութեան վրայ, որոց մէջ կը յաւելու թէ «Առ ի ոչ երկարացուցանել զրառան. կամեցայ զանուանան, զգլուխն, եւ զմիւն աստուածաշունչ զորո համառուել եւն:» Ապա (Տա, 21) կը գրուի. «Այս երկու իրք նկատին. նախ զերազանցազոյն վարդապետութիւնն մասնեմի. երկրորդ. թարգմանութիւնն սորին:» (ՏԵ, 23) «Բազազս թարգմանութեան ասեմ. թէ որովհետեւ եմ եւ ընդն եւ անզուտ ի մէջ աննից թարգմանչաց ժամանակիս այսորիկ ոչ է զարմանք. թէ եւս թարգմանութիւնն իմ իցէ անզուտ. եւ ստոր. նազոյն քան զայլոց թարգմանութիւնն. բայց խօսելով զվարդապետութեան սորին կարեմ ասել աննաշինի ճշմարտութիւն. թէ առ ի զմայլել. քաղցրագունի վարդապետութեամբ աստուածաշունչ զրոց. եւ առ ի ըմբռնել զխորին խորհուրդս նոցին. նաեւ առ ի առաւել հաստատել ի քրիստոսի առաւել օգտեցիս ընթերցմամբ սակաւոց տեսչոց այսորիկ. քան թէ ընթեռնալով բազմոց զըլոր աստուածաշունչ. եթէ ոչ հաստատ (այդիւ) ինչ ընթերցիք եւ տես. եւ ազօրեայ վասն իմ. եւ վասն նորս որ զիս որդորեաց առ այս գործ: Ոչլ լեւ ի սեր Ամն:»

ԹՂ. 8b. 9 իւր գործածած չարիքս եւ այլ նշանաց համար կ'ըսէ «Արդ թէ պետ ես զայսոսիկ եզի աստ. բայց սակայն նա որ կամի զգիրս այս ի մեռն ԳՂճ ի լոյս անել. կարէ կամ ամենեւինք ի բաց բառնայ զայսոսիկ նշանան. կամ ըստ հանութեան իւրում այլով նշանաւ բացայայտել զնոյնն:»

Becanus (Martin) էր յիսուսեանց կարգն եւ ծնած ի Hilvarensbeck, որ Brabantի մէջ քաղաքիկ մըն է. եւ մեռաւ 1624ին 63 տարեկան: Ունի բազմաթիւ աստուածաբանական գրուածքներ: ԺԸ. քարուն է անշուշտ հայ թարգմանութիւն: Չեռագիրս մեզի թարգմանչին սկզբնագիր օրինակն վրայէն կ'երևայ:

3.

Հ Ա Ւ Ա Ք Ա Յ Ո Ց Ք

Cod. Arm. 3. — ՌՉԷ — 1638Են յառաջ:

ՌՈՒՂԹՔ 95. էջ 191: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 20x16 em. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԻՆ, որոնց ամեն մէկը 16,5x14 em. — ՏՈՂՔ 31: — ՆԻԻԹ. ԹՈՒՅՅ կոչու եւ ոչ ուրիշ: — ԿԱՅՄ. կաշեկազմ: Կողմն վրայ գործուած է. „Dictionar Armenorum. Christophori Gluskovii.“ — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ. Նապեալ, չքէ եւ խոնաւառնիկ վաստեալ: — ԳԻՐ. նորագոյն նորագիւր, յոսի, սլաւոնացի գրչութեամբ: ԼՈՒՍԱՆՅՔ սեւ գծերով են: մակառ չունի: — ՍԿՐԶՐՈՒՄԻՐԸ կարմիր նշանակուած: — ԴԱՍԱՐԿ. թղ. 106b, 107, 173b, 174, 176, 177, 179, 182, 183b, 184, 185b, 186, 187, 188, 189, 191b. — ԺԱՄԱՆԿԱՆ. ՌՉԷ (= 1638) տարիէն յառաջ: — ԳՐԻՉ եւ ՏԵՂԻ անյայտ: — ՏԵՐ. „ՏԵՐ ՆԵՐՍԷՆ ՀՕՐՄԱՎ ՎՅՅԹ ՍՅՐԱՆ. ԵՆ. տես Յիշատակագրութիւն: — ՅԻՇԱՍԿԱՆԿՐՈՒԹԻՒՆ. թղ. 1a: — ՏԵՂԵՆԿՈՒԹԻՒՆ: Այս ձեռագիրը նարեկուն Ա.ի ժամանակ Գարիգ տարուեցաւ. իսկ յետոյ ետ անուեցաւ. ինչպէս նշանակուած է ձեռագիր ցուցակին մէջ: Կնիքը կայ թղ 1a եւ 191b „Bibliothèque Imperiale“.

Ստեղծուած է հասարակօրէն, որուն մէջ կան՝

1. Բառաբանութիւն Լեւոն-Երեմի. էջ 1—106a:

Նոր մէկը տեղ տեղ լատիներէն ալ գրեր է զիմացը, բայց ոչ շատ յաճախ: Օրինակ. (թղ. 86a, ա). „ՉՆՆԱ. խաթան թիշի բարուսու.“ „Պարտաւորութիւն. շարժ. Syndon.“ Եւն. Նոր ձեռք մ'ալ քանի մը տեղ որոշագրութիւններ գրած է: թղ. 106b—107b գառաբի:

2. „Բառաբանութիւն Երեմի“ էջ 108—118, հայերէն մեկնութեամբ: Սիւրբ. „Արամ. Երկիր կամ. կոյս. կամ. երկիր մարմնացեալ. կամ երկիր կարմիր կամ երկրէ“ Եւն:

Սուրբ զոց յատուկ անուանց մեկնութեանց կոյս մըն է խոնաւ այլ բառերու հետ: Բառական յաճախ էր գտնուիլ ձեռագրաց հասարակօրէն մէջ այս եւ յարգ կտորները:

3. „Բառաբանութիւն Երեմի“ էջ 118—159, թղ. 118a, ա, 6. Կարճագիր գրուած. „Այս բառք են քերթողականք վասն շափոյ համերական ասղեցն. վասն զի քերթողական. արհեստքն շափաբերականք են եւ շափով վարին. Եւ են սր զեղջուկք են որով արտասանքն վարին զի յաճախապէս փոխարեւին սակա զարդու արտասանիցն եւ հարկ է յոչնահամար եղանիլ:“

Օրինակ. „Արտասանական աստուածագործ: — Արտասանական. ասին յեղեղակք. որ զգիրս

սուրբ կամակերին.“ — „Ազատանգեղոս՝ բարի հրեշտակ:“ — Այս զիբը բոլորովն ուրիշ գիր է քան թիւ 1. այլ նոյն է 2ին:

4. Մեկնական բառգիրք սակա բառերու. էջ 159—168, Սիւրբ. „Արտասանական եւ ինքնարուն գոյութիւն“:

5. „Հանրէն բնութեանց փոփոխութեանք արտաբնի. նորագործից՝ սոյ բառեր քերթուիլ.“ էջ 168—172, Սիւրբ. „Անհատ անձաւ. անպատու. անբաւ:“

6. „Բարբառաբանութիւն Պարտից վարդաբանից.“ էջ 172—173, Երեսուն եւ վեց բառերու մեկնութիւն: Սիւրբ. „Արտաբանութիւն“ Տասնհարան. կամ լուսամբու: Բարդաբան. մեղաց. քառարան. Կ. կոշից (՝) զեմուսն: Գոմարն անուն խոտ է զոր այլ գիրք ուձաւ սակ լուսանաց. Կ. զոչ եղանց“ Եւն:

— էջ 173 վերջեր կայ „Հարկանք անանց“ Կոյսինքն Աստուած բառին հոլովման տարեակ մը:

7. Բառարան լատիներէն. էջ 175—190:

էջ 175.	E	տար:
էջ 178.	F	„
էջ 181.	G	„
էջ 183.	H	„
էջ 185.	I	„
էջ 190.	L	„

Բովանդակ այս կտորը մէկ ձեռք է:

8. „Ժամեւ արժեք Կոյս Մարմնաւ.“ էջ 191, Սիւրբ. „Սկիզբն այսպէս արտ. յառաջն աստ շայր մեր Եւն:“ Բոլորովն ուրիշ ձեռքէ:

ՅԵՇԱՍԿԱՆԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. թղ. 1a, սիւն Բ. Ճիշտ այսպէս „Մեն տեր ներեւ Հուրոյ վարդաւ Ալոմ — Բնու պու. բառքերիցն: Բարան (՝) Պաղարկու. կերթան (՝). Կեր — արտասանութիւն: Եւ — բեղոց (՝) սկիւ (այդեւ — արտ) թղ. ՌՉԷ. յաւելար. Ի. զԷ. խոյսին ու գրաի վիճակընս այս ժէ ստեղծու այրեւի. զ ԷՎԹՎԵՂՅԱԳՐԿԱ (արտ):“

Ստեղծուած Որոշքս ի ժամանակագրութեան ամի 1662 (2Եւ. մեր Մասնագործարանի թիւ 7Բ) կը գրէ „Կոյս նիկողայոսն եկեալ ի կամենից. ի ինչորոյ Գառուարացն կոչեցաւ. վերստին հաստատէ զոր ինչ յառաջագոյն գաշտարանն եր. եւ արեւ ներեւ Հուրոյն սկիզբայ կամենիցու. կացուցանէ, յամի 1662. Կոյսմ. 8.“

Թուին: . . . Բայց առարկան գրանք, եւ եւսայկայ մարտեւթիւնն շուրջ զվեց չարիւր թուականս գրեցայք գտանին: " Ի միւս՝ Աստուածայնի, որ գրեցայ է ի ԷՃԾԳԻ Թուին, ըստ մասին ի Մարգարայն Կեղտուս, եւ ըստ մասին մեր ի Ղամբրոնի ի Սկեռայ անապան: " — Էջ 148, 21 կը լինեայ այս յիշատակագրութիւնն եւ կը ստորագրուի. " Գրուսաւ եւ անարժան ծառայ Տեառն Սարգիս զարդապետ Տաննցի տոհմու մայկան. միւսայկան մարան եւ ժամբհնայ ի սուրբ քաղաքս Երուսաղէմ. ի սրբոց Եկեղեցեաց չարալի տանարս: "

5. Հոս տակը ստորագրուած է. " Ես ի ներքոյ գրեալս վայելմ՝ ամենայն հաստատութեամբ, զի այս՝

ձեռագիր մատենան՝ օրհնակ էր եղև ըստ ամենայնի ըստ առ կէտ առ կէտ ըստ բարբին, ի բուն Յուսի: զբոյ Տեառն Սարգիս զարդապետի Մայկան հաճեցայ: Ի թրեւս: Յամբ Տեառն 1795. ի վերջն զեկտեմբերի:

Հայր Անան Իւզարտաշեան, զարդապետ Միթիթարեան եւ Մեծաւոր Սանայ Թրեւտեան եւ ժող. զբաղեա Հայոց բնակիչոյ ի քաղաքիս: "

Բուն ձեռագիրն մեր մատենագրանն է. թիւ 64 թ: Ամբողջապէս օրհչ առթիւ կը հրատարակեմք այս ծանուցումը:

5.

Մ Ա Շ Տ Ո Ց

Cod. Arm. 5. — Ռ-2 = 1631.

ՊՈՒԿՔԸ 289: — Մեծ-Ութիւն 20x16 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ մասին 14x10,5 cm. — ՏՐՂԸ 19: — ՆԻՒԹ. Թուիթ սինդ եւ ոչ ուրիշ: — ԿԱՉՄ. փայտայ կազ կաշեպատ՝ ըստ արեւելեան ճաշակի, ներքին կողմը լաթապատ: — ՀԱՆԿԱՄԱՐՆԸ, մարութ. — ԳՐՐ. քարտիկ մեծ եւ կոշտ: — ԽՈՐԱՆԻՐԸ, վԵՐՈՎԻՐԸ եւ ՍԿՋՐՆԱՍՏՈՐ կարմրու, տեղ տեղ ալ կարպոյտ: Միջին թղ. 209a ամէն նոր նիւթոյ սկիզբն ԼՈՒՍՆԵՑԱՐԳԻ կայ, որոնց մէջ նշանակուած է հատմակագրը (Ա. Ր. Գ. ԵՆՆ): ԽՈՐԱՆ Թղ. 3a կայ միայն: Առաջին գրերը մեծա ՉԱՐԿԱՅԻՐ, առաջին տողը կարմրու եւ ներքորը՝ կարպոյտ: Բայց թղ 209 — 231 կը պակտի այս ամէնն: — ԼՈՒՍՆԵՑԻՒՄ վրայ նիւթերը նշանակուած են: " ՅԱՆԿ, գրոց կայ թղ. 1b — 2b. — ԴԱՍԱՐԿ կան 3 թուիթը վերջը եւ 1 սկիզբն, նսեմ թղ. 1a, 285b. — ՓԱՄՆԱՅ. Ռ-2 (— 1631): — ԳՐԻՉ, ԳՆՈՐ քանանայ, որդի Ազրէտան: — ՏՐԻՐ. " Յաշխարհս եղնայ. ի քաղաքն Կամենիս. " ընդ նոյննաւ սուրբ սատուած անին եւ սուրբ նիւթալոսի սրան: Կարգործի: " — ՏՐԻՐ. Թերուս գրեց: — ՅՈՒՑԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ. թղ. 383a:

Ստանան է * Մարոց, յորում կան. 1. թղ. 2b. Կանոն Երթամ՝ քրիստոնէայ առնեն: — 2. թղ. 4a. Կանոն Միբաւթեան: — 3. թղ. 15b. Կանոն յորժամ աղայն ու թօրեայ լինի: — 4. թղ. 16a. Կանոն յորժամ քառանթրեայ բերեն յեկեղեցի: — 5. թղ. 17b. Կանոն պոակ առնելոյ: — 6. թղ. 25a. Կանոն Հարսրգ տարոյ: — 7. թղ. 29b. Կանոն Չամենայն ննջեցեալն Յուրակել առ Քրիստոս: — 8. թղ. 52a. Կանոն է առուրն Կեանց: Եւ ամուսն եւ տարկցացն: — 9. թղ. 56a. Կանոն յորժամ աղոյ վաղճանի: — 10. թղ. 71b. Կանոն յորժամ կրօնաւոր վաղճանի: — 11. թղ. 79b. Կանոն Ողեհ հանգիստ առնելոյ ննջեցելոցն: — 12. թղ. 88b. Կանոն Տերուսական արհեստի: — 13. թղ. 96b. Կանոն նկարեալ եկեղեցի արհեստի: — 14. թղ. 97b. Կանոն խաչ արհեստի: — 15. թղ. 116b. Կանոն Կաւակտեայ եկեղեցի:

զեցւոյ Պղծել անօրինոց եւ շարժեալ սեղանոյն: — 16. թղ. 125a. Կանոն Չարմախ սերմանոց, զԷղջ եւ զՀնաման արհեստի: — 17. թղ. 129b. Աղաթք վանն երաւոսթեան: — 18. թղ. 130a. Կանոն Աւաղան արհեստի: — 19. թղ. 136a. Կանոն Խաչուս առնել: — 20. թղ. 141a. Կանոն Չարճար արհեստի: — 21. թղ. 144b. Կանոն Մեծի Հինգշարժի Ունիւայի: — 22. թղ. 161a. Կանոն Չարճար արհեստի Եւսուրն ծննդեան: — 23. թղ. 177b. Կանոն ի վրայ Չարճարոց Երթամ՝ Հեղճուինչ ի նա: — 24. թղ. 179b. Կանոն աղալխարոց արհեստի: — 25. թղ. 190a. Կանոն Մեծի Եջի Չապալխարոց արհեստի: — 26. թղ. 205b. Կանոն Եղբայրակցութեան: — 27. թղ. 208b. Կանոն Խաղոց արհեստի: — 28. թղ. 210b. Էկեթ արհեստի: — 29. թղ. 211a. Արհեստի ինչ Լաւոց Աղանեաց: — 30. թղ. 211b. Կանոն Երթամ՝ նոր Գուսն գնեն եկեղեցոյ: — 31. թղ. 212b. Արհեստի ինչ Սկոյ եւ Մարգարայի: — 32. թղ. 214a. Արհեստի ինչ Գործարարի եւ զատուակաց սուրբ սեղանոյ եւ խորհրդանոցայ: — 33. թղ. 216b. Կանոն խունի արհեստի: — 34. թղ. 217a. Կանոն Կարակերտ զիրս արհեստի: — 35. թղ. 218b. Կանոն ժամճար եւ զանկակ արհեստի: — 36. թղ. 220b. Արհեստի ինչ օճիթերի: — 37. թղ. 223b. Կանոն Հանգերեղէն սպաս արհեստի Սարգաուր կամ սեղանոյ ծածկոյթի: — 38. թղ. 228a. Կանոն Պատկեր արհեստի: — 39. թղ. 231a. Ժամատուն արհեստի: — 40. թղ. 237a. Կանոն նկարեալ եկեղեցի արհեստի: — 41. թղ. 240a. Հիմնարկեր: — 42. թղ. 253a. Կարին Կաւակտեայ յեկեղեցոյ Կանոն արհեստի եկեղեցոյ: — Կը տեսն միւսեւ. թղ. 282a:

ՅԻՇԱՍԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ, թղ. 283a. " Փառք ամենաւոր Երբորդութեան . . . Որ եւ կարողութիւն 2"

ի Լեօպոլտ Տրամանա. Սուրբ Ժողովոյն եւ յԱրքեպիսկոպոսն Կեփղոսյոսն քահանայ օրհնի: Ամսի զարձակ է Հ.Յ.Ս. Տանգիպի ի վիճակոյ. յորժամ սասարիկ ժամատանն էր անդրին, ուր աներկիւզ պաշտն զհարձուրդս Եփեղեցոյ ախտացեցոցն ժամատանն արն, թարգ, եւն: Վասն որոյ Եպիսկոպոսն վիճակոյ. Իրբեւ զպարեակց մահն, զհատեակ զարտ բարութիւնն, թողատուութեամբ սուրբ ժողովոյն անձն զնա Պիէ-իէ: Եւս Եթողակայ Եփեղեցոյն Սր. Ստեփա-

նոսի նահապետոյն: Եւսանայն Լեօպոլտ Կոյսեր զՊուսայն ի Տանկաց, զտէր Կերտեան Լան Բար-ձան-Քէ-ն ի Վիէ հոյոյ սարտ (Հ.Տ. Թիւ 21), որ ի Պուսայն էր, եւ զՏուր եւ Պարութին, անձն զնա զպարտն իւրոյ երէց, որ կոչի Գեփե-լան, եւ յետոյ կանանկոս նոյն Եփեղեցոյ: Սա որդես ինքն իսկ պատմեաց ինձ, (Էլ էր ի Կիւ-րիւմ.) զՏապար, եւ զերկուս Տարիս Տանկե-զերտայն մկրտեաց: 7

7.

Մ Ա Շ Տ Ո Ց

Cod. Arm. 7. — Ռ-21: — 1638.

ՅՈՒՑԱԿ 224: — Մեծ-Ռեթիկն 14,5x10,5 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ մասին 10x7,5 cm. — ՏՈՂ. 15: — ՆԻԻԹ. Թուղթ պինդ, եւ ոչ ողորկ: — ԿԱՉՄ. կաշեկազմ, եւրոպական: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ. մարտի պահուած ամբողջը: — ԳԻՐ. նոր նոտագիր կամ փետրագիր: Այլ-եւայլ ձևեր կը տեսնուին, այսպէս էլ 1, բայց մանաւանդ թղ. 212-218: — ԽՈՐԱԳԻՐՔ կարծրաւ: ՄԿԸ-ԲՆԱՏԱՌՔ գարգազի, այլ ոչ զոճաւոր: — ԴԱՏԱՐԿ. Թուղթ մը սկզբն, եւ 1ա, 2, 3ա, 4, 5, 224b. — ԺԱՄԱՆԱԿ. Ռ-21 (— 1638): — ԳՐԻԶ. Յակոբ Երէց: — ՏԵՂ. Ի յաղարս Զամօցա, առ դուռն Ս. Աստուածամորն: — ՏԵՐ. Պետրոս երէց (որդի գրչին): — ՅԵՇԱՏԱԿ-ԳՐՈՒԹԻՒՆ. 210b.

* Մասեանն է Մաշտոց: (Հմմտ. Թ. 5.) Միայն 20 կանոնք կան սուր մէջ, ուստի Թ. 5 ինչ ինչ կտոր աւելի ունի: Կան նաեւ՝
Էջ 1. Ղուկասու աւետարանէ հասած մը
«Եւ մահալ Յիսուս չըլեր ընդ երկրոյն» եւն:
Թղ. 3b 8-ն չի թոյլ:
Թղ. 6. Եւսանցում Մկրտութեան վրայ:
Հաս կհասխարան մ'անգոյն եւ յոսի:
Թղ. 7. — 210a. կան 20 կանոնք մաշտոցի:
Երկաստակագրութեան վերջն ուրիշ ձեւեր է գրուած:
1. Թղ. 212a. կանոն պատկեր արհնեւոյ:

- 2. Թղ. 214b. Եւսուր փոխման ամենօրհնեակ Կուսին Մարիամն օրհնութիւն զարար խոտոյ:
- 3. Թղ. 217a. Օրհնութիւն նոր տան:
- 4. Թղ. 218b. Օրհնութիւն ջրոյ:
- 5. Թղ. 223b. Օրհնութիւն առագաստի:

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ: Թղ. 210b. «Փառք . . . որ եւ կարողութիւն տկարութեան ձերացեալ եւ փոխեալ մարմնոյ յանդ կրանել սուրբ զբոյս որ կոչի մաշտոց. Արդ զրեցաւ սա ձեռամբ յաշմանդ Եւսի-իւն: Ի յիւրիւր իւրիւր ի տալտա Չ-նոյն, առ դուռն սուրբ սարտ-ն ինքն. ի թմբակութեանն Հայոց Ռ-21: ամբ ի ժամանակս թագաւորութեանն Կախաց շոր-բորդ վշտախալին եւ Հայրապետութեան սուրբ Էլ-փաննա Տեառն Տէր Փիլիպոս կաթողիկոսին. Փե-տրղարի ամոյն ի Ի. յանդ կլաւ ի Լուսնա անգրանիկ որդոյ իմոյ Տէր Պետրոս քահանային. զոր արտասու-թնոր մողթանք հայցեմ յԱստուծոյ աննախաբ, զի բարով վայելել տայէ . . . Արդ՝ երեսնակեալ աղաչեմ զնեզ կըրայրք, որք հանգիպիք սմա կարգալով կամ օ-րինակելով: առաջեք սաստուած պարմի մեղաւոր յակոր իրեցուն եւ որդոյ նորին Տէր պետրոս քահանային: . . . Եւսոյմ ամբ մեռաւ մեծ իշխանն տէր քաղաքիս բուն թուճա զամոյնքին, այր հանձարեզ . . . »

8.

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք

Cod. Arm. 8. — Ժ-ե. ԳԱՐ (°).

ՅՈՒՑԱԿ 239: — Մեծ-Ռեթիկն 9x5,5 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ մասին 7,5x5 cm. — ՏՈՂ. 17: — ՆԻԻԹ. Թուղթ, ողորկեալ, բայց այժմ շատ մաշած եւ խաթա-րուած: — ԿԱՉՄ. քովանդակը մէկ դեղնապղնձ կաշի մըն է: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ. շատ փաստուած, շատ տեղեր մաշած եւ անընթեանի եւ նաեւ ցեցակեր, մանաւանդ թղ. 1-4, 40-50, 220-230 եւն եւն: Լուսամբք շատ տեղ կտրուած, եւ նոր ձևեր մը պակասը գրած: Ինչ

ինչ թղթեր նոր ձևեր մը նորոգեր է եւ մաշած գրու-թիւնն կրկին գրած, որով տեղեկ կերպարանք տաւ է: — ԳԻՐ. մանր բոլորգիր, ոչ մարտ: — ՎԵՐՄԱՆԳԻՐՔ եւ ՄԿԸ-ԲՆԱՏԱՌՔ կարծրաւ: — ԴԱՏԱՐԿ թղ. 11a եւ երկու թուղթ վերջն: — ԺԱՄԱՆԱԿ գրութեան, ԳՐԻԶ մասե-նիս, ՏԵՂԻ գրութեան եւ ՏԵՐԿ անցայտ: — ՅԵՇԱՏԱ-ԿԱՐԳՈՒԹԻՒՆՔ (Կերտայ). 106, 209a (եւն, եւ ի լու-սամբ), բայց չնշուած եւ անընթեանի: — ՏԵՂԵՆՈՒ-

ՅՈՒՑԱԿ: Գիրքս նախ էր ի ձեռն Seb. Tengnagelի, որուն էր նաև թ. 1. Առաջին ներքին կողմն գրուած է Libellus Precationum lingua armena.

* Մատենան է ժամօրհիտ հայ Գրականիկանց: Վերջինի կամ ճշմարտ (թղ. 1a) կարգադիր՝ այսպէս է. «(Ժ)ամօրհիտ բոլոր սարսն ըստ կորի տարաւոր երանելոյն գովնիկոսի Արշայ լիցիէն և առաջի կիրակէ... Տօն ծննդեանն և ևն:

Կարգաւ սարսն օրհրու և արքայ պատշաճք և ևս և առանձին ժամերգութեան մասերը (թղ. 1a—228) Հաս յառեղոյն գիր ժը 7 սող գրեր է գրեթէ անընթեանի:

Թղ. 229a. «... սղս երեկոյն ժամուն... սղս տէր ցաէր իմ: Միջև 239b սղսմս է:

Լեզուն յոսի՝ միջինգարեան սճալ, բայց տեղ տեղ բուսեան յոսակ:

Քարոզողոց ժամագրոց (այ. վեճա. 1714.) հրատարակութեան մէջ (էջ 122) կը յիշուի որ նախին թարգմանողն էր Երանելին Թարգաղեմոս (յաթի 1333): Բայց նորագեր է և նոր առները թարգմաներ Գրիգոր Կործարեցի (յաթի 1656) և վերջապէս երբորք անգամ նորագութիւն և թարգմանութիւն կղած է ձեռագր «Պատրի Պետրոսի» և «Պատրի Գրիգորեոսի» (յաթի սղագրութեան): Մեր ձեռագիրն ազատազուծեանք չէ երբորք թարգմանութիւնը, ինչպէս նախորի լեզուն իսկ կը ջուրցնէ և այլ պարագայք, մանաւանդ թէ կարծեմք և ոչ 1656ի թարգմանութիւնը: Այս թուէն ալ չին կրնայ մեզ ձեռագրերը, և առ նուազն ժեկ գաբու գրութիւն:

9.

Ժ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Զ

Cod. Arm. 9. — Ռ-2Գ = 1635.

ՅՈՒՑԱԿ 186: — ՄեծՈրհորհին 11,5x9 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 7x5 cm. — ՏՈՂ. 15: — ՆԻՒԹ. մագաղաթ, ոտրիկալ և փայլուն: — ՎԱՋՄ. կանգնակամ արեւելեան սճալ: — ՀԱՆԳԱՄԱՆՔ. ընդամասակս մարտի և անարատ պահուած: — ԳՐԻ. քոլորգիր, մարտի, միաստեան: — ՋՐԵՆԱՐԵՐՈՎ. ԼԵ, որոնք պարզ, բայց բուսական զեղեցիկ են: Առաջին սողը մանուշապարտի և երկրորդ սողը կարմրագիր են, նոյնպէս ՍԿԱՐՍԱՐԻՔ փոփոխակի մանուշակ, կարմիր և կարպոյտ: — ԼՈՒՍԱՆՑԱՋԱՐԻՔ կան աճն նախածի սկզբն մանր և զեղեցիկ, այսպէս թղ. 2a, 48b, 60a, 84a, 119a, 132a ևն: — ԽՈՐԱՆՔ կան թղ. 2a, 60a, 84a, ԿԻՍՏՈՐԻՆՔ թղ. 48b, 119a, 132a, 138a. — ՆԿԱՐՔ. թղ. 1b վրան գրուած «Սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչ... զոները սկար: թղ. 44a նկար նարնգապոսի: թղ. 56b նկարին վրայ գրուած «Զանաւայսպետ Յիսուս Ըրիստոս...: Ջզնստը ժըղ լիցիէն պատարագի զգեստ է, և վրան զլուս Թագ արեւելեան կըր եզքներով: Եսպիկը կապոյտ, որուն վրայն փորուարի ծայրերը կը տեսնուին: թղ. 68b նկար զգեստու (լատինական): թղ. 82b նկար Ս. Աթանասի՝ յունական զգեստոյ: Նկարներու առջև զոնգզոյն թղթեր ազուցուած են: թղ. 159a վարդապետ մը: թղ. 93a Հոգին սուրբ, ևն: — Կան ՔՐՆԱՐԻՔ և զազանանկարք, այսպէս թղ. 2a, 29a, 89a, 122a ևն: — ԴԱՍԱԿ թղ. 179b, 182a և 186b և վերջն (թղ. 175 և 179ն նարք): — ԺԱՄԱՆԱԿ. Ռ-2Գ (= 1635): — ԳՐԻԶ. Աճեցի Յակոբ դաժո: — ՏԵՂ. Կ.Պոլիս, ընդ նոյննաւ սուրբ Նիշտակապետաց Գարեթէ և Միքայէլ: — ՏԵՂ. Գասպար երկը: — ՅԵՆԱՍԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆՔ. թղ. 13b, 37a, 42a, 118b, 131a, 176b, 179b, 183a, և այլ կան անշունակ կամ անընթեանի լուսանցազոտիկոց ևն: — ՏԵՂ. ԿՈՒԹԻՒՆ: 26 սղգիրս գնուած է կայսերական Գրաստան նամար յաթի 1849: (Suppl. 447b.)

* Մատենան է բուն ժամօրհիտ: Վերնագիրն է (1a) «Կարգաւորութիւն Հասարակաց աղաթից

եկեղեցաց հայաստանեաց: Որ կատարի է մէջ գիշերի է զէն հար Առաւմտոյ: Արարեալ Լուսաւորչին Գրիգորի: Եւ Սահակոյ հայրապետին. և Մեծարայոց վարդապետին: Եւ Գրիստոյ: Եւ Յովհաննու մանգակուելոյ: Հայրապետացն մեր: Եւ ոչլոց վարդապետաց: Ի փառս Գրիստոսի Առաւմտոյ մերոյ աւրհմեալ յախտեանս աճնն:

Թղ. 1a. Գրիգորային (Աղբէք և քարոզք):
Թղ. 14a. Առաւտեան:
Թղ. 37a. Արեւադալ:
Թղ. 44a. Ճաշու (միջև թղ. 55b): (Մեծ քարոզք):

Թղ. 119a. Երեկոյնան: — Թղ. 130. «Աւրհմեալ ին մարմնաւոր սեղանոյ»
Թղ. 132a. Խաղաղական:
Թղ. 138a. Հանգստեան: — Թղ. 141a.

«Ընկալ քարոզութեամբ» և Թղ. 148b. «Հաստով խոտալանիմ»
Բայց աստի կան մէջը.

- 1. Թղ. 57b, 10. «Աւրհմտ արլանելոյ ողոս և կեղեցւոյ»
- 2. Թղ. 62b. Պատրօսի (Համառութեամբ, առանց խորագրի, իրրեւ շարունակութիւն նախին. թային): Բայց ընծայմանն է ետքը կը կրէ այս առաւմտը (թղ. 82a, 7.) «Պատրօսաւորոյ Չոր աբարեալ է սրբոյն Աթանասի Աղեքսանդրու հայրապետին»: Վերջ թղ. 112b.

- Հմտ. Թիւ 27:
- 3. Թղ. 113a, 10. «Այլ ողոսն որ ստի նախ քան զճաշակել խոր հրդոյնի է քանիցն թուլմոյն ողոսելոյ»
- 4. Թղ. 114b, 6. «Տեառն ներդիլ Լուսաւորչոյ աստղեալ խրատ և սահման վերջոյրեալ»

10.

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Յ Ո Յ

Cod. Arm. 10. — ԳԺԳ = 1364.

ԹՈՒՂԹՈՒՅԻՆ 319 (ԼՂԹ 333): — ՄԵԹՈՒԹԻՆ 13x9 em. — ԳՐՈՒԹԻՆ միասին 10,5x7 em. — ՏՈՂԹ 20: — ՆԻԻԹ. ԹՈՂԹ, պինդ և ողորկ: — ԿԱՉՄ. փայտակազմ կաշուկապտ: — ՀԱՅԿԱՄԱՐԵ. լուս: — ԳԻՐ. բուրգոս մեղին մարտիթեմաք, այնպիսի ձևով, այսպես թղ. 127-131 ևն ևն: — ԽՈՐԱՆԻՐԵ և ՍԿՉՄԱՆՍԻՆԻՔ կարմիր: Կան նաև: բանի մը ՋԱՐԿԱՆԻՐԵ: Երարանչիր գիտա- նոր գրութեանց սկզբը ԿԻՍՏՈՒՆՈՒՆԵՔ և ԼՈՒՍՆՅԱՆՋԱՐԿԵ: — ԴԱՏԱՐԿ. 13 թուղթ վերջն. և թղ. 157b. — ԺԱՄԱՆԿ. ԳԺԳ (= 1364): — ԳՐԻՉ. Ամանխա: — ՏԵՂԻ. «ի գաւառս Նկեղաց, յամապատս որ կոչի Սուրբ Կիրակոս:», — ՏՂԻ. Նորոգէս քանանայ: — ՅԻՆՍԻՆԿԱՆԳՐՈՒԹԻՆԵՔ. 17a, 126b, 144b, 148b, 156a, 181a, 239b, 259a, 299b, 318b. որոնք կրկնութիւնք են մեծաւ մասամբ. ինչպէս նաև այլ լուսանցազրութիւնք:

Մասեանս է իւրաքանչիւր, որուն մէջ կան. * 1. Թղ. 1a. Թէսոս որդի. Սիւրբ կարծրազիր * Տեառն Ներսէսի կաթողիկոսի Հայոց նուէր մաշ- թանոց ներշնչման առջին, Տուրքին բանից, ԸՂ. 1ու մե աղաւթից ևն: Թէսոս որդի Հօր 7 ևն: Թղ. 96b կը լինուայ, ուր կայ * Յիշատակա- բան երգողի բանից *:

* Ի վեց հարիւր Հայոց թուական եւ յառաջին սկեսայ նոր ամ Բանբոս գրեցաւ աղաւթական 7 ևն: Մինչեւ թղ. 100b.

* 2. Թղ. 101a. * Տեառն Ներսէսի որդի և Տիեզերական վարդապետի և կաթողիկոսի Հայոց: Յաղաք երբէք և շարքոց նորս ի գիմաց նորին բարանաբար ի շափ երկոտասանիցն պարգեայ ու- տից. ի ինզբայ ասն բժշկապետի և ասեղազրիւի. Միեկմար կոչեցեալ: Սիւրբ. «Եմեղական գոյով բնութիւն և սկզբնական թի յանեղէն ձգեալ կա- մար անդուգական:»

* 3. Թղ. 108b. * Նորին ի ինզբայ անուան նախաբիծ Տաղիս տանց ասացեալ: Սիւրբ. «Միշտ էից անեղ բնութիւնք բնաւորեցան Անեղիգ անմահութիւնք հեռեւեցան:» Տաղիս սկզբնազրեք կը կապեն ինզբողին անուանք, այսինքն ՄԻԻԹԱՐ ԲԺԻՇԿ ԸՆԿԱԼ Ի ՆԵՐՄԻՍԻ ՋԱԵՍ ԲԱՆ:

4. Թղ. 110b. * Նորին բան ներտաղական ի իրաւս ողուց համայնից. ի գիմաց մերոյին տառից տանց. Յիւրաբանչիւր քառից: Սիւրբ. «Այրն Աստուծոյ զքեզ մերակայ:» Տուրք ճԾ:

* 5. Թղ. 118a. * Նորին բան հաւատոյ վան անեղին և եղիւց. Բարաւաբար ի գիմաց հայկա- կան տառից, Զափարբումար ոգեայ ի Ներսէս 7, Սիւրբ. «Այրն անսկիզբն ասե զԱստուծ:»

* 6. Թղ. 122a. * Տեառն Ներսէսի ասացեալ բան. ի իրաւս Ներսէսի ուսումնասիրաց ի գիմաց այր- ուրենից Տառից՝ ստանաւոր շափով: Սիւրբ. «Այրն առաջին զքեզ աղայ:» Տուրք 2:

* 7. Թղ. 127a. * Վան բարկացողայ և Տարաից. ի հարանց իւրոց: Սիւրբ. «Երբամ կամեցին փառաստեղ զքեզ զեւրն:»

8. Թղ. 130b. Վարի կողմը գրուած է. «Ի Լուծմանց և բանս:» * Երբամ քակեալ զփառաս- րութիւն: Ն ինզ սոց բան մը, և ասպ * Զա- կաւ զիրտ կարգա սիրելի եղբայր և զմեղաւ հարս յիշեալ ևն:

* 9. Թղ. 131a. * Երանեղոյն Յովնան Մաղբոյնայ բան իրաւաս առ հիւստոսն: Սիւրբ. «Քանզի գրեալ է և պատուիրեալ:

10. Թղ. 134a. Նորին * Վան վարդապե- տայ: Սիւրբ. «Ոչ գտանի վարդապետ խնարհ:» Այս քաւր ի գտնուի Վենեկոյ 1860ին հրատարակութեան մէջ:

11. Թղ. 145a. * Դաւանութիւն հաւատոյ: Սիւրբ. «Խոստովանիք և զաւանիք զուրբ Նր- բորդութիւնն և զմի Աստուածութիւնն ի և ան- թերի:»

Ասոր էրք մաս կամ շարանակութիւն գրուած է յաւրդը:

12. Թղ. 148b. * Տանաւանեան պատգամք: Տանաւ հինգ սոց կտոր մը:

13. Թղ. 149a. * Հարցում թէ քանի՞ է բեւեալ խաշին և ո՞ր է տեղիքն. պատասխ. ինն է 7 ևն: Վեց սոց կտոր մը:

14. Թղ. 149a. * Այլ բան հաւատոյ: Սիւրբ. «Ինթիւ իմանի հոգով զաւանի և խոս- տովանի: Չերթ հուր յերկրութի:»

15. Թղ. 149b. * Հիմարիս խոստովանու- թիւն զոր պարտ է խոստովանորդին ասել առաջի քահանային որ է ի զլուսի և ուրպէս պարտ է խոս- տովանել զոր մեղաւ: ևն: Սիւրբ. «Եթէ խոստ- րեցաւ սիրտ իմ ի պաշտուան այլոց այլազգեաց:» Հմտ. Թիւ. 9, 5:

* 16. Թղ. 153a. * Հարցում Աշտոյ. . . և պատասխանի Եւնի վարդապետի կողմացոյ: Սիւրբ. (Աշտ կը հարցընէ.) * Զինչ է առաջաւորու- թեանն (երբո՞ւր ասորոս) խորհուրդն անպա- տարայ:»

17. Թղ. 158. * Սուրբ վարդապետին Գրե- իւր Սիւրբոցայ աղաւթք ի սուրբ երրորդութիւնն Աւարտեալ է բանն: Սիւրբ. «Աւրհեալ և ա- մենասուրբ երրորդութիւն անեղ էութիւն:»

18. ԹՂ. 181a. "Կորին սուրբ վարդապետին Գրիգորի Ազաթիքի վերայ աթ խորհրդոցն, Սիմեոն. "Անկիրքն Աստուած անեղ, աներբ, անժամանակ:"

19. ԹՂ. 240a. "Կորին Գրիգորի վարդապետին: Ազաթիք որ ի խորհրդական ժամաւ որոյն եւ մեղաւարտ իշ խորհրդոյն մատուցանին: Սիմեոն. "Աստուած բարձրեալ ահա որ, անքնին:"

20. ԹՂ. 260a. "Եփրեմի ասացեալ բանք աստուածայինք եւ զգլխական եւ պիտանի ամենայն կրանաւորի: Սիմեոն. "Տես տեր զաստուածանս իմ եւ զցառն Տոբոյս իմոյ:"

21. ԹՂ. 300a. "Կորին արքա Եփրեմի ազաթիք: Սիմեոն. "Տեր Աստուած զորութեանց ազաթիք զքեզ որ մեծք ես:"

22. ԹՂ. 309a. "Կորին Եփրեմի ասացեալ ազաթիք: Սիմեոն. "Տեր երկնի եւ երկրի, իշխան մահու եւ կենաց:"

Հմտ. Թիւ 14, 4:

23. ԹՂ. 314b. "Բեկի վարդապետի ասացեալ աւ Տրեշտակս եւ Տրեշտակապետս: Սիմեոն. "Անկանիմ առաջի ամենայն դասակարգութեանց:"

24. ԹՂ. 316a. "Ազաթիք Մեթոբոյ վարդապետի ասացեալ աւ սուրբ աստուածանին: Սիմեոն. "Բարեբանեալ եւ փառաւորեալ ամենա սուրբ կոյս:"

25. ԹՂ. 318a. Գրանութիւն: Սիմեոն. "Խոստովանիմ զչայր եւ զորդի եւ զուրբ Հոգիդ:"

ԵԻՆՏԱՆԱԿԱԿՐԻՄԻՒՆԻՒՄ 1. ԹՂ. 17a. կարմրաւ. "Չորսու աստիս զնորդէս եւ զմզաւք մեռեալ զոգին լլնալիս (տէլ) յիշեալիք ի մարտափոյլ յազաթս մեր: Այս յիշատակագիրն այլեւայլ մեռեալ կը կրկնուի (ԹՂ. 126b, 144b, 260a):

2. ԹՂ. 239b. ի լուսանցս. "Չորսու աստիս Եփրեմի վարդապետին յիշել ի լուսազարդ ազաթս մեր: Եւն:

3. ԹՂ. 242b-243a, ի լուսանցս կարմրագիր. "Չէ ի կարգէ տղերք. Գարբիէլ այր Աստուծոյ կամ պատկեր ասի. Բ. Միքայէլ որդէս զԱստուած կամ հշար. Գ. Ռաֆայէլ բժշկութիւն. Գ. Անանի լլուսն Աստուծոյ. Ե. Ռաբիէլ անուսն Աստուծոյ. Զ. Գանիէլ ինքն Աստուած. Է. Բարբիէլ. սկիզբն աստուածայնոյ. Ը. Ազանիէլ Տեսան իմոյ Աստուծոյ. Թ. Փանուէլ յայտնութիւն Աստուծոյ:"

4. ԹՂ. 259a. յիշատակարան ստանաւոր: "Արեգան . . . ծագեալ զայսոք Աստուածութեան ի յոգիս քո ծառայի Կորնիլի . . . ստացողի այսմ սառի եւ Եփրեմի որոյն Անանիայի զմազբողի այս մատենիս . . . Յիշեալիք եւ զհեղահարկ եղբայրն մեր ըստ հոգւոյ զիմանա կրանաւորն ի տէր եւ զամենայն երախտաւորս: Եւն:

5. ԹՂ. 318b. Կարմիր յիշատակարան. "Ո՛վ քրիստոսազգեսց մանկուծք որք ի լուսաւոր եւ յաստուածային հոգեւհոգ պատուիրանացս ազաթիք ընթերցմամբ եւ կամ աւրինակելով. զտացաւ զ սորա զանարժան քահանայ զնորդէս հոգս եւ զԱնանիս զքրիս եւ զԾնալու մեր եւ զամենայն երախտաւորն մեր յամենայն պէտս մեր յիշեալիք մեզաց թողութեամբ ի տէր. ընդ նմին եւ զհեղահարկ եղբայրն մեր ըստ հոգւոյ զիմանա կրանաւորն. ազաթիք սրտի մտաւրն: Եւն:

"Յամի ՊԺԳ. յամենան յունիս ի եղև զբազրութեան ազաթական բանիցս որոյն Կերսիսի Այոնեցոյն եւ Գրիգորի սկեւացոյն եւ Եփրեմի խորին ասորոյ ի Կորնիլի. յանապատս որ կոչի Կորնիլի ընդ հոգանեաւ սորին տանարի եւ կենսակիր եւ աստուածընկալ սուրբ Կորնիլի. եւ այլ բազում նշխարաց որ աստ կան եւ են բարեխոս վանն մեր ի Կերսոսոս Աստուած ի տէր մեր որ է արհմեալ:"

6. ԹՂ. 319b. (որտէլ քրիստ.) "Յազամոյ մինչեւ ի իշխեցէք: Եւն. էլ մի ժամանակագրութիւն . . . : "Կալ ի յայտնութեան հոյսոց մինչեւ յիշ նաւասարդի ամոյ եւ շրթեղապահեա եւ այն է լլուսն լուսնին: Եւն

11.

ԱՍՏՈՒԱԾԱԵՆՈՒՆԸ

Cod. Arm. 11. — ՌԾԻ: = 1608Էն յառաջ:

ԹՈՒՂԹԻՐ 541: — ՄԵԾՈՒԹԻՐԻՆ 27x20 cm. — ԿՐՈՒԹԻՐԻՆ կրկնուի 21x14 cm. — ՏՈՂԹ 37: — ՆԻԻԹ. ԹՈՂԹ նաւա եւ սքնոյ եւ փայտն: — ԿԱՅՐ. փայտակազմ կաշեպատ, արեւելեան ոճով: — ԱՆՊԱՄԱՆ. մարտի եւ լուս: — ԳԻՐ. նորագիտ նորագոյն, ոչ մարտի, պիւնալ մտք: — ՎԵՐՆԱՅԻՐԻՆ եւ ԽՈՐՈՒՄԻՐԻՆ կարմրաւ եւ ՍԿԱՐՆԱՅԻՐԻՆ: — ՋԱՐԻՆԱՅԻՐԻՆ (թուով 27), ԼՈՒՍՆԱՅԻՐԻՆ (թուով 18), ԹԻՉՆԱՅԻՐԻՆ (թուով 7): — ԽՈՐՈՒՄ նաւ մի կայ: ԿԻՍՏՈՒՄՈՒՄՆԻՆ ամէն գոց սկիզբ: — ԼՈՒՍՆԱՅԻՐԻՆ գծեր կարմիր, եւ վրան թիւք գետն. ՆԻՉԹ գոց եւ այլ նմանիք ՆՇԱՆԱՅԻՐԻՆ: — ԳԱՅՐԱԿ 4 թուով սկիզբն եւ շորս վեր:

ՉԼՆ, եւ ԹՂ. 508b, 541b եւ այլ սկիզբ: — ԺԱՐԱՆԱԿ անյայտ, բայց ըստ յառաջ քան զամս ԻժԻ (— 1608), երբ գնեց այս գիրքը ՏԵՐ Արքայաւոր կրանաւորն Եւսկոյ երկց: — ԿՐԻՉՈ. ՏԵՐ Արքայաւոր "սէլովիք": — ՏԵՐԻ. սնուչս "Սէլով": — ՏԵՐ. ՏԵՐ Արքայաւոր եւ Յակոբ կոլց. յետոյ Սիմեոն Սղեզիկեանց, յամս 1720: — ԵԻՆՏԱՆԱԿԱԿՐԻՄԻՒՆԻՆ. ԹՂ. 25Թ, 281a, 362b, 407a, 540a, եւ այլ անթիւ կրկնութիւնք: — ՏԵՐԻՎԻՄԻՐԻՆ: (ԹՂ. 1.) այսպէս զգրուի "Ex libris spectabili Stephani Athanoviez consuli Zamoseensi Anno Domini 1696."

* Մասնան է Արարածաշուշ, բայց մէջը կան եւ այլ շատ գրութիւնք, սմանք շատ ընտիր օրինակէ:

- Ա. 1. Թշ. 1a. Ն-ի-բ-բ-ի-ն Նինգոյ գրոց եւ Յանկ:
- Թշ. 2a. Գ-ի-բ Նինգոյ:
- 2. Թշ. 29a. Նախագրութիւն Ելից եւ Յանկ:
- Թշ. 32b. Գ-ի-բ Ելից:
- 3. Թշ. 51a. Նախագրութիւն Ղեւտականին եւ Յանկ:
- Թշ. 53b. Ղեւտական գիրք:
- 4. Թշ. 66b. Նախագրութիւն Թուոց եւ Յանկ:
- Թշ. 68b. Թ-ի-բ:
- 5. Թշ. 91a. Նախագրութիւն Երկրորդ օրի-նաց եւ Յանկ:
- Թշ. 92b. Երկրորդ օրի-նաց:
- 6. Թշ. 110a. Նախագրութիւն Գրոց Յե-տուոց եւ Յանկ:
- Թշ. 111a. Յետու օրգի Նուեայ:
- 7. Թշ. 125a. Նախագրութիւն Գրոց զա-տուորացի եւ Յանկ:
- Թշ. 125b. Գատուորք:
- 8. Թշ. 138b. Նախագրութիւն եւ Գ-ի-բ Հուսիայ:
- 9. Թշ. 140a. Յառաջան նախակարգեալ թագաւորութեանց եւ Նախագրութիւն գրոց նա-խակարգեալ շոր գլխոցն եւ Յանկ:
- 10. Թշ. 142a. Առաջին թագաւորութեանց:
- 11. Թշ. 161a. Թագաւորութեանց երկրորդ:
- 12. Թշ. 177b. Թագաւորութեանց երրորդ:
- 13. Թշ. 197b. Թագաւորութեանց չորրորդ:
- 14. Թշ. 214b. Նախագրութիւն առաջին եւ երկրորդ Մնացորդաց եւ Յանկ:
- 15. Թշ. 215b. Մնացորդաց առաջին:
- 16. Թշ. 233a. Մնացորդաց երկրորդ:
- 17. Թշ. 251a. Նախագրութիւն Եզրի եւ Յանկ:
- Թշ. 251b. Գ-ի-բ Եզրի առաջին:
- 18. Թշ. 261b. Հանգամանք գլխոց երկրորդ Եզրոյ:
- Թշ. 261b. Եզրա երկրորդ:
- 19. Թշ. 267a. Նախագրութիւն Նեխմայ:
- Թշ. 267b. Բանք Նեխմա որդւոյ Աբաղիա:
- 20. Թշ. 275b. Նախագրութիւն եւ Գ-ի-բ Եսթերայ:
- 21. Թշ. 282b. Նախագրութիւն եւ Գ-ի-բ Յուգիդայ:
- 22. Թշ. 291b. Նախագրութիւն եւ Գ-ի-բ Տօլթիթայ:
- 23. Թշ. 298a. Նախագրութիւն առաջին Մակարայեցոյ:
- Թշ. 299a. Գ-ի-բ առաջին Մակարայեցոյ:
- 24. Թշ. 321b. Նախագրութիւն երկրորդ Մակարայեցոյ:

- Թշ. 323a. Մակարայեցոյ երկրորդ:
- 25. Թշ. 339b. Նախագրութիւն երրորդ Մակարայեցոյ:
- Թշ. 340a. Երրորդ Մակարայեցիք:
- 26. Թշ. 346b. Նախագրութիւն Յարայ ար-գարոյ:
- Թշ. 347a. Գ-ի-բ Երանելի նահատակին Յո-բայ Էւն:
- 27. Թշ. 363a. Սաղմոսք Գաւթի: Կանոն-ներու բաժնուած, որոնց խրատանչիւրին զբռնին Քեթ-Քէրէր կան գրուած. զ. օ. Երկրորդ կանոնի ("Մէ Նախալիք") սյուսեա. "Առ այնոսիկ որ նա-խանին ընդ շարագործս եթէ փորձաւք են, ստա-ցուածովք եւ առողջ են մարմնով իրաւե Գաւթի թէ աւել: " Նշոյնէս եւ այլոց ճակատք գրուած կան վերագիրք, եւ բովանդակք բաժնուած է Զ. Կաննէս:
- 28. Թշ. 398b. Աղօթք Յովնանու մարգարէին:
- 29. Թշ. 403b. Աղօթք Մանասէի թագաւո-րին:
- 30. Թշ. 404a. Գ-ի-բ Արաքոյոյ որ կոչէ Յե-տու:
- 31. Թշ. 414b. Առակ Սողմոնի:
- Թշ. 421a. Առակք Սողմոնի զոր գրեցին բարեկամք Եղեկիայ արքայի Հրեատասնի: Սիլիւք. "Փառք Աստուծոյ ծածկեն զքան, փառք թագաւ-որի պատուեն զՏրաման:"
- 32. Թշ. 423a. Բանք Ժողովոցի որդոյ Գաւ-թի թագաւոր Խորայէի Եղեկիաստէս:
- 33. 426a. Երգ երգոյ որ է Օրհնութիւն Օրհնութեանց:
- 34. Թշ. 427b. Իմաստութիւն Սողմոնի:
- 35. Թշ. 433b. Գ-ի-բ Ետայեայ մարգարէին:
- 36. Թշ. 452b. Մարգարէութիւն Երեմիայի:
- 37. Թշ. 471b. Գ-ի-բ Բարուքայ:
- 38. Թշ. 473b. Արքայն Երեմիայի մարգարէի ողբ:
- 39. Թշ. 477b. Գ-ի-բ Եղեկիէի:
- 40. Թշ. 498b. Գ-ի-բ Գանելի:
- 41. Փոքր Մարգարէք: — Թշ. 509a. Ոչ-ակէ: — Թշ. 512a. Յովել: — Թշ. 513b. Ամօզ:
- Թշ. 515b. Աբդիու: — Թշ. 516a. Յովնան:
- Թշ. 517a. Միքիա Տրոսոյն: — Թշ. 518b. Նաու: — Թշ. 519b. Աբակու: — Թշ. 520b. Սոփոնիա: — Թշ. 521b. Անգէս: — Թշ. 522b. Զարթիա: — Թշ. 527a. Մաղաքիա:
- Բ. Առնցմէ զտա կան գրոցս մէջ.
- * 1. (42.) Թշ. 361a. "Երանելոյն Եղեկի-ան Եղեկիայոսին Կիպրոսացոյ Յաղագոս Երէոյ Սաղմոսքով: " Սիլիւք. " Զամենայն ինչ զոր ստաց չայրն մը: "
- 2. (43.) Թշ. 412a. Արաքոյոյ զգրէն վերջն այս անուամբ կոյ. " Խրատի էմադու-իւրոյ: " Սիլիւք. " Ընտապարհորդք ի տունս եւ ի Տայրենիս ի բնանց փութան: " Լուսանցքք ԽԳ. զլու ի կը Նշանակէ, եւ այս կը շարունակուի նաեւ յաջորդաց մէջ.

3. (44.) Թղ. 413a. « Գլխովի սասցեալ է: յ Սիւշէն. « Ամենայն մահացութիւն որոշեալ յարարութենէ: »

4. (45.) Թղ. 413b. « Գիմսթեկն հոգի քաղաքաց սակ զորեն զնկէ: » Սիւշէն. « Չօրէնս զնկէ և որպէս մարմն զրկել ի հոգոյ: » — Թղ. 414a, խթ. « Չեղեկոս սակ: Թորմէ պատուիրեցաւ և ամենայն այսպիսի քաղաքաց և քաղաքուհեաց: »

5. (46.) Մեւ Մարտիկոյ: ա) Թղ. 451b. Մահ ետայիտոյ որդոյ Ամսօտոյ: — բ) Թղ. 497b. Մահ եղեկեղի մարգարէի: — գ) Թղ. 506a. Մահ Գանիկի մարգարէի: — դ) Թղ. 511b. Մահ Ուսեկ մարգարէի: — ե) Թղ. 513a. Մահ Յովեկոյ: — զ) Թղ. 515b. Մահ Ամսօտոյ: — է) Թղ. 516a. Մահ Արդիւ: — ը) Թղ. 516b. Մահ Յուանու մարգարէի: — թ) Թղ. 518b. Մահ Միւրիոյ: — ժ) Թղ. 519b. Մահ Կառմայ: — զա) Թղ. 520a. Մահ Ամրակուսոյ: — ժբ) Թղ. 521b. Մահ Յովեկոյ: — ժգ) Թղ. 522b. Մահ Անկե-սոսի: — ժդ) Թղ. 526b. Մահ Չարսիոյ: — ժե) Թղ. 528b. Մահ Մարգարիոյ: — ժզ) Թղ. 528b Մահ Երեմիոյ մարգարէի:

6. (47.) Թղ. 451b. « Կտորաբնութիւն Սուրբ մարգարէին Երեմիոյի սասցեալ Միւշէնի վարդապետէ: »

7. (48.) Թղ. 476b. « Յառաջեան ի վերջու ծովի մարգարեութեան Եղեկեղի: Ետն լաբարդեան սասցեալ: » Սիւշէն. « Աստուածային արաշարքը բանին կրկին... »

8. (49.) Թղ. 497b. « Միւշէնութեան Երեմիոյի զոր արարեալ է հոգեկիր առն Վարդան վարդապետի ի լուսուս որ մեկնացոյ: » Սիւշէն. « Մեր-նաւոր մեր եղբարք մեր և որգեակք մեր յօժարեցին: »

9. (50.) Թղ. 507a. « Տեռն ներեան արքեպիսկոպոսի Յարսնի նախորդութեան Երեմիոյի լաբարդեան զոր ի թելադարութենէ յիմ Եղեկեղի և յիւրոց յարելուսնոց մտաց զեղեկա-յարմար յեռեալ իրրեւ սակի ընդ սարգիսն: » Սիւշէն. « Յար և և մերնաւոր վկայն գրոց բնաւորա-կան բնութիւնք: »

10. (51.) Թղ. 528b. « Գիրք մեացորդաց: ա) Խաւար Ռուբենի առաջնոյ: Լրաման ի Կոմի Ռու-բենի զոր պատուիրեաց որդոյ իւրոց: » Սիւշէն. « Չինի երկրորդ մոթ վաղձանեցելոյն Յովսեփոյ: » բ) Թղ. 530a. Կրոնի Ըմանի վասն նախան-նու: »

գ) Թղ. 531a. Կրոնի Ղիւնոյ վասն քահա-նայութեան և ամբարտաւանութեան:

դ) Թղ. 533b. Կրոնի Յաբոնի վասն յարու-թեան և արծաթսրութեան և պոսնկութեան:

ե) Թղ. 535a. Կրոնի Խառնոյ:

զ) Թղ. 535b. Կրոնի Չաբառնի:

է) Թղ. 536a. Կրոնի Գոմոյ վասն ամբար-տաւանութեան և սակութեան:

բ) Թղ. 536b. Կրոնի Եղեկեղի վասն բնա-կան բարութեան:

թ) Թղ. 537b. Կրոնի Գաբո վասն տեսու-թեան:

ժ) Թղ. 538a. Կրոնի Աւեր վասն երկրիմու-թեան:

ժա) Թղ. 538b. Կրոնի Յուլեկոյ վասն նա-խանու կղարցն:

ժբ) Թղ. 539b. Կրոնի Բեկեղի:

Թղ. 533b—540a. Իրա զիր է, այնպէս որ 55Էն աւելի տող կայ ամեն սեան մէջ:

ՅՈՒՅԵՆԿ ԿԼՅՄԿԵՆ Ի ՎԵՆԵՆԱ: 1. Թղ. 251b. « Չարաշար արա զիցուն Կրի զնուսա Վեր Լերհոմ կրծաւորն Կրի և Կրի Լաբարդեան և Տեր Աստուած մեր և Աստուած զեղ յեղէ: »

2. Թղ. 37b. (Ետն Կրի.) « Ի գիրոց ծ(Է)մոթ Լաբարդեան ընդ քաղաքին. հոգեբան անարժան Սիւշէնի ծերունայն Սղեղեկեղաց 1720: »

3. Թղ. 281a, գրիւք դատարկ թողուցած է քանի մը սոց իւր սակաւ ունեցած օրինակին մէջ կղեկալ և անընթեղեկ զանկեղ, և կը յաւելու թէ « Ով ընթեղեց անմեղադիր լին այդ սեղի պակասու-թեան զի ստուածաշուքն մէջ կղեղեղ էր և ան-տի պարագ թողար զայս սակաւ սեղա: » Ռարիլ մէկն ալ նոյն պարագը լեցընկեղ սակն աւելցուցեր է. « Ով գրիւ մի հոգար, ահա լաբարդեան իւր այս խաբար գրեղով: »

4. Թղ. 362b. « Ով հոգեւոր հոյր և կղարք ... յեղեկեղ զանարժան կրծաւորս սուտանուած զտեր արբանձմ սեղեղին և զնոց իմ զտեր խաչատուր և զան զպոս իմ զտեր վարդան և Աստուած և էն: » Այս կը կրկնուի նաև այլուր:

5. Թղ. 407a. Ի լուսանց. « Ի հոս պակաս է շատ որ լսեմին լման ունի: » Այլ մեռք վասն գրած է. « Այլ օրինակ տեսար նայ այսպէս էր և ոչ է պակաս: »

6. Թղ. 540b. « Փառք...: Յոյժ փափաքի ստուածաշուքն բարաստանիս. որ է սու օրեր կղեկալ յԱստուածոյ, և կտակ նահապետաց և մարգարեու-թիւնք նախասեղեղն. որ զեղեղն աշխարհի և զհա-տարու մե նարին բացատրե մեղ և զի շատ զանիւք զանացի գրել և ոչ գրածի զհաբար արա որ մինչ ի քան ա՛ ինդրեալ սաս և անդ ոչ կարացի ի մեռն ընթել: Յեա այսորի կնի առ իս սիրելի և կարգակից կղարքն մեր Տեր Արբանձմ կրծաւորն զոր սասցեալ էր զսա վասն իւր և տեսեալ զփափաք զանկութեան օրտի ինչ, շնորհեաց մեղաւորիս զսա. սակաւ ինչ ըն-կաղեղ ի մեռանէ իմեկ...: Արդ ևս անարժան և և մեղք զսա սեղեղ Յակոբը երկնս սասցայ զսա ի թվա-րերութեան արեթական սու մարիս Կոմ Կրի Եղեկեղ և ի թիւ յաւելորդի յամեն հոգեմարտի, ի մասնա-նակս ի սագաւորութեան ի սոսայ Չիմանայի երրորդի և հայրապետ Լայոց ոչ Կոյ ի սուրբ Իմփածինն որ նաւեր յաթոս սուրբ յուսուորին և հոգեւոր զտող-վարդ նարին վասն պատեղազմացն որ կայր ի մէջ պար-»

սից եւ իմացելացոյ: . . . (Ուրբ էւն զիս ի բնէ
+ւրբ+իւն) Արդ երես անկեալ ազալեմ զձեզ
զամենեւեանց որք հանդիպիք սմա կարգալով կամ օրի-
նակելով յիշեցէք ի մարբեցեալ յաջօթս ձեր զանար-
ժան Բակարս միով աստուած ողորմիւ որ մեծաւ փա-
փաքանոց ստացա եւ յաւիտէն եւ իւրեք անվարժ գլով
այսմ արհեստի այլ եւ մի մտանաք զհայրն իմ զԱ:

Թուեն որ թարգմանի սակի. եւ զմայրն իմ զԱննան եւ
զմեծ պապն իմ զԱստուածաստուն եւ զամենայն արեան
մերձաւորն իմ. եւ զուսուցիչն իմ զտէր Բակար քա-
հանայն եւ զտէր Արարձամ կրօնաւորն որ շնորհեաց զաս
Չեզ յիշողացդ եւ մեզ յիշեցոց. ողորմի Աստուած
անկեղ աւուր գառաստանի եւ նմա փառք յաւիտեանս
ամեն: 77

12.

ՍԱՂՄՈՍԱՅ ԳԻՐՔ

Cod. Arm. 12. — ԺԷ գար (°)

ԹՈՒՂԹՔ 276: — ՄեծՈՒԹԻՒՆ 22x17 cm. —
ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ երկսին 16 (կամ 18)x14 cm. — ՏՈՂՔ
23—25: — ՆՈՒԹ. Թուղթ, պմնդ եւ կըշտ, ոչ ողորկեալ:
— ՎԱՋՄ. կաշեկազմ, ըստ երապական անոյ: — ՀԱՆ-
ԳԱՄԱՐՆՔ. մարուր: — ԳԻՐ. նոսրգիր մեծ եւ աննթխի.
ԼՔ 479—80 օտար ձեռքէ: Թանարք զուսաս եւ գրեչը
բիրտ: Գիրքն երկու սեան բաժնուած է կարմիր կապու-
րագրչի գծերով: Տեղ տեղ նստի աներու թիւերը նշա-
նակուած են երկու սիններու միջանկեալ տասնցքին
վրայ: — ԺԱՄԱՐՆԵՑ գրութեան, ԳՐԻՉՍ, ՏԵՂԻ գրու-
թեան եւ ՏԵՐՆ՝ անյայտ, թերեւ ժԷ գարն: — ՅԻ-
ՇԱՏԱՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ եւ ՄԱՆԻՏ չկայ: — ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ
Կողի ներքնաթղթոյ վրայ գրուած կայ. Sitzgs. Protee
14/7 1849 — 21 CM (2) (կապարագրչաւ), որով յայտնի
է որ 1849ին կայսերական գրատուն մտած է գրչա-
գիրս եւ գնուած է Նոյն տարին Յուլիոս 14 (Suppl. 471):
Քիչ մը վաքը գրուած է Թանարաւ Psalter, armenisch
und türkisch, das Türkische mit armenischen Lettern
Գիմարը Թուղթ մը դատարկ, որ երկու անգամ կը
զաննըր գրուած "Գրէր +ւրբ+իւն," որ անշուշտ տէրն
էր ձեռագրոցս:

Ստանեան է Սաղմոսց Գիրք հայերէն եւ
տառակերէն (ստորին), գիմացէ գիմաց սին առ սին

գրուած՝ Հայտատաւ Բազմոցակ սպամոր կանն-
ներու բաժնուած է, եւ կը հանի Սաղմոս ճիւղ:
Տառակերէնը խեղճ եւ սարկօրէն գրուած: Հմմտ.
Թիւ 15:

Կորանյան թարգմանութիւնը առատ են ձեքը,
զ. օ. մկեալք քո օրեալք են հզորն եղած է.
Օրանն սինն յիշեալն ոչ չար: 77 թարգմա-
նութեան սարկութեան եւ սեպանաց եւ լեզուին
իրբու օրինակ կը գնեք այս կտորները:

ԼՔ 85: Բարձր առնեմ իւրեք ետերեմ սենի
գրեց տէր. զի ընկալար զեւ. առպի զիրա գաղաւ իթ-
եւ ոչ ուրբա արարեր տին պէնի. զէ հնէ կիւլ-
զթշնամին իմ յես: սին պէնի. զէ հնէ կիւլ-
տիւրմաին տիւրմալէրիմի իւղերեմ:

Տէր Աստուած իմ կար-
գացի առ քեզ եւ բժշկեցիք
զեւ. տէր հանէ ի գժտեաց
զանն իմ, փրկեցիք զես
յայնցանէ. որ իջանն ի
գուր:

ԼՔ 143: Լուր տէր ազո-
թից իմոց. ունկեցիք խն-
դրուածաց իմոց, արտա-
սուաց իմոց մի լուր տէր:
Ուրպի Ալտունջ, սգու-
տու՛մ անա զէ սաղմոսն
պէնի, առպի չըբարուն մ-
զանտան զիմուտիմի. քուր-
թիւրան պէն օննարտան
քեմ ինէրէր գուլուեւ:
Կիւլ հիլէ առպի ի պա-
տեմիմ պէնիմ. քուլուր
ուր տիլէկիմ պէնիմ. կե-
զեաղմա պէնիմ սաղր
իթէ:

13.

ՍԱՂՄՈՍԱՅ ԳԻՐՔ

Cod. Arm. 13. — ՌԻԹ = 1580.

ԹՈՒՂԹՔ 210: — ՄեծՈՒԹԻՒՆ 30, 5x19 cm.
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ երկսին 25, 5x13, 5 cm. — ՏՈՂՔ 32: —
ՆՈՒԹ. Թուղթ չիմ, ոչ փայլուն: — ՎԱՋՄ. կաշեկազմ
արեւելեան: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՆՔ. ընդամարապալա լաւ: —
ԳԻՐ. բուրգիք, միջակ մարուր: Առաջին երեք տողերը
զմիզզմն Թանարաւ: — Հայերէն տանց ՍԿՋԵՆԱԳՐԻՔ
կամոտագիր կը սկսին, ըսոյ ոչ նոյն տանց Թաթարիւն
Թարգմանութիւնը: — ԽՈՒՐՆ կայ թղ. 1a, ԿԻՍՄՈՒՐՆՔ
թղ. 21b, 44b, եւ այլ շատ մը ԼՈՒՍՄԱՆՅԱԳՐՈՒՐ եւ
ՋԼՐՈՒՄԻՐՔ ոչ մարուր, եւ անյառն: — Թղ. 13b կայ
նկար տաճարի նոսարքրական ձեւով, որուն տակը
գրուած է "Լուսիկարգ": Թղ. 21b յիշուակ մը նկար

րուած է, եւ սեան վերջը նշանակուած "գուլուլ զէ
ուրբ տէր եւն": — ԺԱՄԱՐՆԵՑ. ՌԻԹ (= 1580): —
ԳՐԻՉ. Լուսիկ սարկաւազ: — ՏԵՂԻ. յետոյ մտն էր
"ի զիրոյժամի շամոցեաց շէն քուլարին", նոր ՏԵՐ ԼՔ
"Սիմէն ձերունի Սղէրեմիանց", 1720ին: — ՅԻՇԱ-
ՏԱՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ եւ ԼՈՒՍՄԱՆՅԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ յանախ
կրկնութիւն մը. թղ. 21b, 44b, 55b, 62a, 72a, 91a,
119b, 139b, 161b, 177a, 186b: — Վերջն ՊԱՆՍՈՒՆ
րեւալ: — ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ: Կողի ներսի կողմը գրուած
է. Ex libris Spectabilis Stephani Altunovicz (ի գրոց
մեծար. Ստեփանեայ Ալտունովի):

Մասեանս է Սալմա հայերէն եւ թաթարերէն հայաստա: Տունք փոխնիփոխ տակէ տակ գրուած են հայերէն եւ թաթար թարգմանութիւնք: Տներու թիւր եւ զուրջայք իմամով նշանակուած են: Թղ. 210b կը սկսի նոր սաղմոս «Փարբ էի ես յեղարս իմ եւ կրտսեր եւն», «Ենի տուն միայն եւ էջ կը սպասի, որուն հետ գիրքն ալ բայց անշուշտ պակաս են վերջէն քանի մը թուղթ:

Հմտ. Թիւ 15:

ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐԱՌԹԻՒՆԻՔ հայ եւ թաթար:

1. Թղ. 21b, -, ճշգիւ այսպէս «Պու կանան. մղք. Տուն տը: — Եւրոպական սարնակ ան պիտ. պիտան կայար ետպուի պիտան. տա անկ ըլ կայար թէնկերի այնքան ձեկիւն յանրանա: Աձն: Թվ: Թ: ԻԹ:»

2. Թղ. 44b, 12. «Կանան: յը: տուն է... (Թ-Թ-Թ Թր:.) Կրեցու. ձեւամբ անիմաստ գրել Լ-Ի սարկուագին: Երես անկեայ ազաւմ յիշել ի տեր. եւ ստուտու գեղջ յիշէ:» — Այս իմաստով յիշատակագրութեանց կրկնութիւնք կան հայերէն Թղ. 62a, 29. 72a, 27. 177a, Բ վարք. Իսկ Թ-Թ-Թր: Թղ. 58b, Բ. 27. 119b, Բ. վարք. 139b, -, վարք. 161b, -, վարք. 186b, -. վարք.:

3. Թղ. 91b, վարք. նոր փցուն եւ հարկու ընթեանի գրել մը գրեր է: «Ի գիրդամի Լ-Թ-Թ-Թ շէն քաղարին. Լ-Թ-Թ-Թ-Թ անարժան ՍԻԿ-ն ձերունդն Սղեղբեվեանց 1720:»

4. Թղ. 161b, -, վարք կարմրագիր. «Դանկիմա տամաի գովու, գոնուլաք քան արի վարգապեղարտան, սարկուազ վարգապեղա տա յահանկո Բ-Թ-Թ-Թ:»

Թէ հայ մըն է ի թաթարերէն թարգմանողը եւ հայ ընտրէն. ակնյայտն է նաեւ թարգմանութեան կերպին: Հայերէն բառք յի են թաթարերէնին մէջ: Ի եզրուին եւ թարգմանութեան կերպու. արեան են այս կտարները.

Իջ 185: Որպէս ցուց զի նէկեր կազըլ կազար ցուզէ ի հերմանի. ի վերայ հերմանան ուսնայ գաղջ յերին սիոնի:

Իջ 198: Պահէ տեր գամնեան յը սիլին գնա, յայտարը քի սովարար գամնայն մեղու. որս ստուակ տեր:

Իջ 201: Եկաց եւ շափեաց գերկեր. հայեցու եւ գիտեաց զհեթանոս: Նէկեր կազըլ կազար յայտարը քի սովարար անը. պարշա կազըլ յարմար գամնայն պիլ:

Դուրտու տա զյգու եր. յի. պարտարտա գիտգի արեմարարը:

14.

Մ Ա Ն Տ Ո Յ

Cod. Arm. 14. — Ռ.Ղ.Գ. = 1645:

ՌՈՒՂԹԹԸ 79: — ՄեծՈՒԹԻՒՆ 29, 5x18, 5 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 22, 5x14, 5 cm. — ՏՈՂԹ 20-24: — ՆԻԻԹ. Թուղթ, բայց ոչ նոյն տեսակ: — ՎԱՅՐ. կաշիկազ: — ՀՆԵԳԱՄԱՆԸ. ոչ շատ մարտ. — ԳԻՐ. նոյն տեսակ եւ միջինակ չէ, վանս զի այնչապ ձեւը գրած են: Թղ. 1-39a մէկ գրել է, բայց Թղ. 39b-46b որիչ գրել մըն է: Թղ. 46a երրորդ գրել է, որ կեղծանուն ալ գծեր է: Թղ. 49a չորրորդ գրել գործ է: Թղ. 52a-78a մեծ բոլորգիս եւ մարտը նիւզերորդ ձեւը, եւ 78a, 16 վեցերորդ անձոնի գրուածին մը կը սկսի: Գրութիւնք շատ լաւ չին ընդամենապէս եւ ոմանք բոլորովն տղի: — Նոր գրիչնք ԼՈՒՍԱՆԸՆԸ վրայ շատ մը Թ-Թ-Թ-Թ եւ յ-Թ-Թ-Թ քում են լինելն եւ նայերէն, որով զոց տեսն յոնցս է: — Կան նաեւ քանի մը ԽՈՒՐԸ, ԿԻՍԱՆՈՐԸ եւ ԼՈՒՍԱՆԸՆԸՎԱՐԹ ոչ յաշող եւ կոշու: Վարդապետութիւնք եւ սկզբնաստար կարմրու են ընդամենապէս: — ԴԱՏԱՐԳ. Թղ. 34b-36b, 39a, 79b եւ 4 Թուղթ վերջն: — ԺԱՄԱՆԸ. ՌՂԳ. (= 1645): — ԳՐԻՉ. Մ-Թ-Թ-Թ զպիւր ամսիպի: — ՏԵՂԻ. «Եւրոպայն Լիւս ի քաղաքն Չամիսցա. ընդ նոյն տար աստուածամիսն:», Միւս գրիչը ձմեռի չին յանուս: — ՏԻՐ. ՏԻՐ ԵՊՈՒՄԱՆԸ ըստմայ: — ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐԱՌԹԻՒՆ. Թղ. 74b:

Մասեանս է Մարտը. (Հմտ. Թիւ 5) Թղ. 1a կը սկսի առանց վերնագրի եւ ճակատի «Կարգ միտութեան:» Միջնեւ Թղ. 39a առաջին ձեւերն գրուած կան լոկ 8 կանոնք եւ այն ոչ կարգաւ:

Անոնցմէ զառ' (իւրաքանչիւր Թիւ ուրիշ գրէն) կան յաշորդք.

1. Թղ. 39b. «Կարգաւ որութիւն ամենաստար պատարագին:» Ասոր մէջ Թղ. 40a, 5 բառիւք չի հայերէն: Հայերէն չեն Թղ. 41b հաւատոյ գաւանտի կան հարցմունք եւ պատասխանիք, որ կը ուղտի Թղ. 41b:

2. Թղ. 46a. «Պատարագ ամենայն հաւատար նիջեկոց: Նայեմեր Բ:» Ըարականք եւ աւտարանք:

Թղ. 49 փոքր եւ նոր գրէն մուծուած, քանի մը սոյլ բան միայն գրուած է:

3. Թղ. 51a, Զգեստաւորութեան ազօրք (քահանայի):

Թղ. 51b. «Օրէնք արկանեկոյ սպաս եկեղեցոյ:» Ասոր կը յաշորդէ Պարտի: Վերջ Թղ. 74b: — Հմտ. Թիւ 27:

4. Թղ. 75a. «Տեան Երբէք Աստուայ Զաղաթն:» «Տէր երկնի եւ երկրի. ի իման մահու եւ կենաց:» Վերջ Թղ. 78a:

Հմտ. Թիւ 10, 22:

5. Թղ. 78a, 16. Կտոր մը. «Աւտարան բոս Եպիսկոպոս: Եպիսկոպոս ժամանակի սասց Մարթա Գեթուսի:»

6. (նոյն քրքի) թղ. 78b. «Կանոն սրբոյն Աստուածաճօրն Յազնէփու եւ խոստովանողի» Վերջ թղ. 79a:

ՅԵՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ: թղ. 74b. «Փառք...: Արք գրեցաւ իւրերգութիւն յաշխարհն Լեհա ի տալս Ձուոյն: Բնդ հովանեաւ սուրբ Աստուծոյն: Ի վայելուի տէր Յիսուսն շորքն աքահանային: Աստուած վայելել տացէ նմա ընդ երկայն աւ-

ուրս: Առն: Բայց գրեցաւ սա. թղին Ռ. Գ. (= 1645): Չեւամբ անարժան եւ անարհեստ գրիս, աւելոյ մեզ սամած Մարտիոս գրի: Որ ետու յիշատակ բարի ինչ եւ ծնողացս: Հոր իմոյ մահակն Լիբրատանին. եւ մերս. Մարիամին: Աղաչեմ զհանգիպողս սորա. յիշել զանարժան գրիս ի մարտափայլ յաջօթս մեր: Առն. Հայր: Անմեղադիր լինուք սղալանացս զի կար մեր այլապէս էր: 1645:»

15.

ՍԱՂՄՈՍԱՅ ԳԻՐՔ

Cod. Arm. 15. -- Ռ.Ժ.Գ. = 1567.

ՔՈՒՂԹԸ 260: -- Մեծ-Ութիւն 13x9 cm. -- ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 10x6 cm. -- ՏՈՂ. 19: -- ՆԻԽԹ. մագաղաթ ոչ ողորկեալ եւ ոչ փայլուն: -- ՆԱԶՄ. կաշիկազմ արեւելեան ոճով: -- ՀԱՆԳՆՈՒՄԸ. լու եւ մարտը ընդ նմարաւս: -- ԳՈՐ. բոլորգիր: Նոր գրէ կ'երան թղ. 25b-27a, եւ 22 (բայց ոչ սպարմովութեամբ): ՄԱԶԲԱՏԱԿԱԿԱՐՄԻՐ ԵՎ ԿԱՐՄԻՐ, իսկ ՆՈՐԱՅԻՐԸ միշտ կարմիր: Գուրդայից գուրդ կը սկսին ՋԱՐԴՆԻՐՆԻՐՈՎ, եւ ծնողկազմերով: -- ՆՈՐԱՆ կայ սկիզբն ոչ զեղեցիկ: ԿԻՍՏՈՐՆԸ կան թղ. 24b, 54b, 150b, 182a, իւրարմուշկըն հոքս առաջին տողը մանուշակ, երկրորդը կապոյտ, երրորդը կարմիր, եւ ԼՈՒՍՆԱՆՅԱԶԱՐԻ: -- ՓԱՄԱՐՆԱԿ Ռ.Ժ.Գ. (= 1567): -- ԳՐԻՉՆ ինք զինք չէ ուզած սնունմել, բայց կը յիշէ թէ ՎԵՒՄԷՆ է, եւ է անշուշտ Միսոս: -- ՏԵՂԻ. «յաշխարհս իսկայս» ի յարարս Լ. Ը. ընդ նովանեալ Ս. Աստուածամայն: -- ՏԵՂԻ. «Իրովիս պարն Ազաւլ, որ տուա յիշատակ զամսացսի եկեղեցուս... ի թղին Ռ.Ը. (= 1589): -- ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. թղ. 25a, 87b, 257b: -- ՏԵՂԵԳՈՒԹԻՒՆ: թղ. 260a, վարի կողմը կը գրէ Փ. Կ. Ամեր (որուն յանձնուած է եղեր անշուշտ բնմուտ թէ ինչ է այս գրչայն) այսպէս. 1596, Maji 15, finitum est hocce Paalterium Armeniacum; continet et Paalmum apocryphum Parvus eram et Cantia V. et N. Testamenti aliqua. Indicavit F. C. Alter.»

Սասնանս է Սաղմոսքն: Ինձամով նշանակուած են գուրդայք, եւ լուսանցքի վայ սաղմոսայ թիւը նոյնպէս սորհաւագին ըսելն «այելուիս» եւն: թղ. 1a-244b. Սաղմոսք: Բայց սասի 1. թղ. 245a. կը գրուին առաւօտեան ժամու սողմոսք: -- թղ. 245a. «Արհնեալ ես:» -- թղ. 249a. «Մեծացուսցէ:» -- թղ. 251a. «Արհնեցէք:» -- «Ողորմա» չկայ: 2. թղ. 253b. կարմիրգիր. «Այս սաղմոս ինքնագիր գուրդայ է. Արտարայ թըւոյ ի ժամանակի Ձի եւ նա հաստակ ընդգեմ գողնալու Առաջին սուտուցայ: Սիւնըն. «Փաբը էր ես յեղբորս:» 2. թղ. 254a, 16. Արք լի Մասնակէ թագուրին: Վերջ 257b, 5:

ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆ. 1. թղ. 25a, 16. «Չթերակարծ գրչակս յաջօթից ոչ մտածայք եւ սա-

սուած զէնք յիշէ յիւր փրանգամ գալուստն Առն:» 2. թղ. 87b, 17 վարը «Թղին Հայոց: Ռ.Ժ.Գ. յաւելոր ամոյ ի. ...»

3. թղ. 257b, 6. գիտուոր յիշատակարան.

«Փառք...: Շնորհիւ տեսած սխաբ» եւ ողորմութեամբ շորին կատարեցաւ. քնարս աստուածաճօրն մարգարէին գուրի. ի յաշխարհս իւրոյ ի քաղաքս Լ. Ը. ընդ հովանեալ սուրբ աստուածանին. թղին Ռ.Ժ.Գ. Յուսկար ամուսն աւարտեցաւ ի լուսն յիշուի օրն ի յիշուի: Երես անկեալ կաղաչեմ զքաղաքաբարոյք որ մեղադիր չի ինք գրի. Իւրոյն աւելոյ էր յիշուի. Լ. Ը. գուրի: զգալարանքս ի յուսոյ թագիւ է: Եւ սա առաւել իմարտ ի ի յիշուի. Իսկ ի կամագիտութեան սուրբ կ'փրանիս անք օրն յիշուի: Եւ յեղեցայ սուրբ աստուածանին: Եւ յիշուիս յուսոյ նահանգին էր ինք զքաղաքակտի վանեցայ: Եւ եղեց. զսու սողմոսարանին: Երես անկեալ կաղաչեմ զքաղաքաբարոյք որ չի ինք ինքնապաշտան պարտաւ թողուք յիշուիս ինքն ինք: Եւ զաստուած ողորմին չի ինքն: Չեղ յիշուցոյք. եւ մեզ յիշուցոյք: սա. հասարակ ողորմեցի յաւուրս փրանգամ գալուստեան իւրոյ ամեն: Վերտին սաս(ց)ոյ Տողիւնը սուրբ սասիս: Ինքն զգարան Արտարայ. յիշուիք ի սեր ի մարտափայլ աջօթս մեր: Եւ զհանգուցեալ զընմալըն իւր: զգարան սուրբ. եւ զմայրն զուշան. եւ զամենայն արեան զմերտու. որն իւր: որ սաս(ց)ոյ զայս հայալ արեանց իւրոց. Իւր ու: Յիւրոյ. Ձուսոյն է ինքն ինքն: Եւ ինքն սուրբ Աստուածանին: Ի վայելուի մանկանց սուրբ եկեղեցայ: Ի թագու. որութեան: Երբոյ. Ձիւսոյն: Եւ ինքնութեան քաղ զարմարին. եւ աստուածակր ինքնին. եւ տալու գիտելու: Պարն Քուլիսին. որ անուամբն կոչի Բուս: Ի թղ. Ռ.Ը. (= 1589) Եւ Մայիս ամսայն: Ժ: Եւ Բրիտանի մարգարի փառք յաւիտեանս:»

Չեւագրիս գրիք թէն չէ ուզած ինք զինք յայտնել, այլ նշանակած է լոկ թէ ՎԵՒՄԷՆ է. բայց է անշուշտ Միսոս ՎԵՒՄԷՆ, որ գրէր է

ևս անվարժս գրչու թեմամբ հարկեց ի գործ... ևս յանց հանեալ կատարեցի զամենայն զգիր ևս ՎՊՊ:

Արք գրեցաւ զիրքս ձեռամբ յոգնամեղ Յ-ի-բ Երկնուս, ի թվարկութեանն արեթական տամարիս Ռ. ևս ԿԲ ամբ, ի յաշարհս Է-ի-ոյ, ի նորաշին քաղաքս Չ-ն-ոյ, ընդ հոգնեալս սուրբ սատուածածնին, ևս սուրբ լուսաւորչին ևս այլոց խորանացս, ի ժամանակս հայրապետութեան սուրբ Էջիմանայ Տեառն Տէր Մէլքիսեղեկ կաթողիկոսին, ևս թագաւորութեանս Իսկանդր Երուրդ Չիւնդրի, ևս իշխանութեան քաղաքիս Բաժ-Վ-ն Չ-ն-ոյ-ի-ն, մանուկ իշխանին, զոր տեր Աստուած ընդ երկայն աւուրս արասցէ, ամէն: Արք աւուածնի գիրքս նաւոյ, զի հանապազոր ի մաշոյն ընթեանի պլ ևս կոչի Գ-ն-ի-ն, զի զբոլոր տարին զընթերցուածսն յինքեան ունի...: Արք երես անկեալ աղաչեմ զմեզ զամենեանս որք հանդիպից սմա, կարգալով կամ օրինակելով, յինքնից ի մարտապլ աղթս մեր զիս զպոսն գրչակս ևս զմեզսն իմ զգիտեցեալս առ Քրիստոս, զհայրն իմ զԱւետանն ևս զմայրն իմ զԱննան ևս զզաւակն իմ ևս զամենայն արեան մերեաւորս իմ: Եւս ևս զսասցող զբոյս զԷ-ն-ի-ն: Գործսն Պի-ն-ո-ս զարան թ-ն-ի-ն արքիս, որ սասցաւ. զսա ի հալալ արդեանց... ևս ես յիշատակ անիկն Չամոցս քաղաքիս սուրբ Աստուածածին եկեղեցւոյ վասն հոգւոյ իւրոյ վասն մնացող իւրոց, ևս ինքն ի յոյ՛-մ փոխեցաւ առ Քրիստոս մանուկ տեղք երեսասարգական հասակին: Գործեալ աղաչեմ զմեզ ընթերցող եզրայրք իմ, որ մեզազիր լինիք խաղաթեան ևս սղայոց ևս անյարմարութեան գրչոյ, զի պետեա վաղք ևս չարչարանք գրեցի, զի ի Ռ-ն-ի-ն թվին (= 1603), Վ-ի-ն ևս ԿԲԻն (= 1613) թվին (՝) ի յաւ արան հասայ: Վասն որոյ ինդրելով աղաչեմ եւս: և

3. Թ-դ. 408b. նոր մեռք. «Թվ. Ռ-Ղե (= 1626) մայիս Ժ-թ օրն շարաթ. Ել-ի-ի Չամոցս Պարան Կ-ի- Մ-ուր-ի-ն սուրբ Էջիմանայ ևս Պարան Տէր Ե-ի- երզնկացի ևս տէր խալաթ-ի արեղս լովի, վասն Ն-ի- լ-ի-ն ևս հիմարկութեան սուրբ եկեղեցւոյ, ևս ի հայրապետութեան Տեառն տէր Մէլքիսեղ կաթողիկոսին որ էր Բ-ի-ն Է-ն ևս աւարեաց զմեզ ի Չամոցս քաղաք, ևս ի քահանայութեան Տէր Բակոր քահանային, եկաք հանգեալ ի սուսն նորին, սատուած փառաւոր զինքն ի հոգի ևս ի մարմին. ամէն: — Թվ. Ռ-Ղե (= 1630), սեպտ. Ի. օրն երկուշարթի, ի հայրապետութեան Տեառն Կ-ի- Մ-ուր-ի-ն Է-ն Է-ն նուիրակ Տէր խալաթուր վարչապետ սրբալոյս մեռածն ևս զիս մեղաւորս խալաթուր արեղս աւարեաց նուիրակ սրբալոյս մեռածն ի յայս սատուածապահ քաղաքն Չամոցս, ևս ի ժամանակս քահանայից Տէր Բակորին ևս Տէր Անարեաթին, որ ևս եկաք ևս հանգեալ ի սուսն Տէր Անարեաթ քահանային. սատուած զինքն փառաւոր ի յայս կեանք ևս ի յաւտեանականս ամէն: և

Հմտ. Թ-ի. 5. Յիշատակագրութիւն: — Այս նուիրակութիւնք կը յիշէ Ռոչքս (Չամոնական գրութիւն, 1630) որպէս «Յոյսմ ամբ քոյ ի Լեզոգիս Ն-ի-ն Մոզեթի կաթողիկոսին խալաթուր վարչապետն կենարացի, որ, մինչ Արքեպիսկոպոսն ընդգէմ կամաց նուիրակին հրամայեաց քահանայի իւրում ընթեանալ զԱւետարան, զարեալ ի ժողովարքն, անէն զնա, որ զինք Արքեպիսկոպոսին մերազբեցէ: ևս այս անթիւ ծագեցան խալաթիւնք ժողովրդեան, մինչև ստիպուեցաւ Արքեպիսկոպոսն զորոց օգնութեամբ եկեղեցին մանկ, ևս իրեն կողմն էր Մոզեթի կաթողիկոս, ինչպէս կը պատմէ նոյն Ռոչքս:

Յ Ա Յ Մ Ա Ռ Ի Ր Ք

Cod. Arm. 17. — Ռ-ԿԶ = 1617.

ԹՈՒՂԹԸ 510, սիւնք 2052: — Մեծ-ՈՒԹԻՒՆ 40, 5x27 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿՍԻՆ 32x19, 5 cm. — ՏՈՂԸ 37: — ՆԻԻԹ. ԹՈՂԹ ԱՅՆԱ ևս ռորիկեալ: — ԿԱՋՄ. կաշիպատ, արեւելեան: — ՀԱՆԳԱՄԱՆԸ. ընդ- նմարալէս լաւ: — ԳԻՐ. նոր նորագիր ոչ շատ մաքուր. զորոց առջին մասին գրութիւնն աւելի լաւ է քան վեր- լինը: — ԱՌՄԱՆՏԸ կարմրաւ նշանակուած, նոյնալէս նա խՈՒՂԳԻՐԸ: Բաւական յաճախ նա ԱՌՄԱՆՏԱ- ՂԱՐԻԸ ևս ՋԱՐԿԱՂԻՐԸ ևս ԽՈՒՂԱՆ (թղ. 1ա.): Զարդ, զմեք, զլիսպիցք եւս նոյն նա թիւ 16ին նա, նոյն գրչին գործք ըլլալով: — ԳՆԱՆԿ ԹՈՂԹ 15 վերջէն ևս երկու ալ սկիզբէն, որուն կը յաջորդէ ՅՈՒՅԻՆ թղ. 1-XXII նշանակուած, (14 թուով ամանց ալ վերջը զատարկ): Թղ. 1-VI ՅՈՒՅԻՆ է ԱՅՐՈՒԹԵՆԱՆՎԱՆ ա- նուանց սրբոց, տեղեաց եւս, որուն մէջ նշանակուած է նոյնալէս սրբոյն տունն օրը, որով յայսմաւորց մէջ գտնել կարելի է: Թղ. VII-VIII նոյնպիսի ցուցակ լ-ր-ի-ն:

ամայ կարգաւ յորինեալ ըստ տմայնոցի Ատոնայ, քայց թեղի կը նամի չազի մինչև Մ-Ղ ամառնը: — Լուսամբնորուն վրայ շատ յաճախ են ուրիշ մեռ- րիկ ԱՅՐՈՒՆԻՆՎԱՆ ԱՌՄԱՆՏԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, այսինքն քո- ւր վկայաբանութեանց ևս այլ նաստանց քով նշանա- կուած են անոնց նիթը. քովմաղաղութիւնն են: — ԺԱՄԱՆԱԿ. Ռ-ԿԶ. (= 1617): — ԳՐԶ. Յակոբ երկց: — ՏԵՂԻ. « յաշխարհս կախաց, ի նորաշին քաղաքս Զա- մոցս, ընդ նոյնեալ սուրբ Աստուածածնին ևս սուրբ Լուսաւորչին: — ՏԵՂ. Յակոբ երկց: (Թղ. 23a են են): ՅԵՆԱՆՎԱՂԱՐՈՒԹԻՒՆԸ անթիւ քաղաքիս, քայց կրկնութիւնք նա նոյն քանին, մասնաւորապար թղ. VIIa, II. 9a. 55a. սիւն 1189-1203 ամէն էջն տակ քանի մը տող շարունակելով. սիւն 2029-2032 են:

Մատենա և Եայրաբանութիւնք, որուն մէջ կան վկայարանութիւնք: Այս կարգաւ են զլիսաւորք:

Ա. 1. Թղ. 1a. Տօն Յովհաննու կարապետի
և Աթանազիոս Հայրապետին: — 2. Թղ. 5b.
Տօն Էդուարդին իջնան Բանին առաջնոյ ի վա-
ղարչապատ: — 3. Թղ. 6b. Տօն Փոխման Ամենօր-
հնակ Արքուհայ կուսին: — 4. Թղ. 9a. Յիշա-
տակ Պատկերին Քրիստոսի որ ի դաստառակին: —
5. Թղ. 14b. Առաւելանք: — 6. Թղ. 16b. Վկայա-
բանութիւն սուրբ Տօնի վասոյ. եւ Գ. որդւոց նորա:
(«ի բաղաբէն Եղեանոյ») 7. Թղ. 18b. Տեսան Ս.
Առաքելոյն թաւմայի: — 8. Թղ. 21b. Տաւն Սուրբ
Առաւելանքին (եւ Պատմութիւն կործանման
Անահայոյ): — 9. Թղ. 24b. Սուրբանք: —
10. Թղ. 30a. Գիւտ գոտոյ Սուրբ Առաւելանքին:
— 11. Թղ. 38b. Կիկիոյ սուրբ ժողովոյն: — 12.
Թղ. 40b. Տաւն Տննչեան սուրբ կուսին: — 13.
Թղ. 42b. Յիշատակ վարուց եւ մահուան սուրբ
Հայրապետին Սահակոյ. — 14. Թղ. 47b. Կաւա-
կասիք Ս. Խաչի: — 15. Թղ. 49a. Խաչվերաց:
— 16. Թղ. 54b. Յիշատակ վարուց սուրբ Հայ-
րապետին Խահակոյ: եւ սուրբ վարդապետին
Մեսրոպոյ: — 17. Թղ. 60b. Վկայարանութիւն
Եղեանի առաքելոյ: — 18. Թղ. 65a. Վկայարանու-
թիւն Ս. Թեոփիլ: — 19. Թղ. 67b. Յիշատակ ար-
քային Յունաց Մանուէրի: — 20. Թղ. 73b. Գիւտ
Նշխարաց Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի: — 21. Թղ.
81a. Լուսիսիանք: — 22. Թղ. 83a. Գայիա-
նեանք: — 23. Թղ. 85a. Սարգիս եւ Բազուսի: —
24. Թղ. 90b. Եւթներորդ ժողովոյն որ ի Կիկիոյ:
— 25. Թղ. 92a. Վարք եւ Յիշատակ Սուրբ Տօն
մերոյ Մաշտոց վարդապետին: — 26. Թղ. 94a. Ե-
փեսոսի Սուրբ ժողովոյն: — 27. Թղ. 105b. Եօթն
մանկուք Եփեսոսի: — 28. Թղ. 111a. Տաւն է
սուրբ կուսանանցն Կուսեա եւ Մանեա: — 29.
Թղ. 134a. Յովհաննու Ոսկիերանին: — 30. Թղ.
141b. Պատմութիւն գրիգորի Լուսաւորչի: — 31.
Թղ. 145a. Տօն է Կերտեի Հայրապետին եւ Խա-
չա: — 32. Թղ. 153b. Գրիգոր Աբանշեւազործ:
— 33. Թղ. 160a. Յիշատակ Տրդատոյ թագաւո-
րին: — 34. Թղ. 163b. Որդւոց եւ թոռանց Ս.
Գրիգորի Լուսաւորչի: — 35. Թղ. 174a. Առաքե-
լոյն Բարդուղիմէոսի: — 36. Թղ. 181a. Վարք եւ
Յիշատակ Ամբրոսիոսի եպիսկոպոսին: (Քաղոց
Գ.) — 37. Թղ. 186b. Ս. Եսիւրայ Մծբնոյ Հայ-
րապետին: — 38. Թղ. 194b. Վարք եւ Յիշատակ
սուրբ Խոստովանողաց սարկաւազացն ԱրքաՏանու
եւ Խորենայ: — 39. Թղ. 196b. Վկայարանութիւն
Սուրբ Աղգէի Հայրապետին: — 40. Թղ. 197a.
Վկայարանութիւն թագեանի առաքելոյն: — 41.
Թղ. 203a. Եւջանոյ դասեր մեծին վարդանոյ: —
42. Թղ. 206b. Առաքելոյն Պետրոսի եւ Պաւլոսի:
— 43. Թղ. 213a. Տօն է Արքար թագաւորին: —
44. Թղ. 215a. Մեծին Բարսիլի (Վերջ 218b.) —
45. Թղ. 226a. Տօն Ծննդեան եւ Յայտնութեան:
— 46. Թղ. 243b. Թեոփոս թագաւոր: — 47.
Թղ. 252b. Գրիգոր Առաւելանք: — 48. Թղ.

256a. Եփեսոսի Խորեն Ասորոյ: — 49. Թղ. 259b.
Սարգիս զօրավար: — 50. Թղ. 261a. «Պարտանոյ
ճգնաւորին:» — 51. Թղ. 264a. Եպիփանու եւ
Էդուարդ: — 52. Թղ. 272a. «Վկայարանութիւն
եւ վարք Երանեայ վարդապետին Գրիգորի Բաւե-
լոյն:» — 53. Թղ. 289b. «Սրբոյն վասոյ:» —
54. Թղ. 295a. Տաւն է վարագոյ Խաչին: — 55.
Թղ. 297b. Եղեանի վարդապետին: — 56. Թղ.
299a. Կահապետոյ: — 57. Թղ. 306a. Տաւն է
Քեփուքի սուրբ նշանին: (Պատմութիւն Գետա-
գարնին եւն:) — 58. Թղ. 308. «Սմբատոյ Հայոց
սպարապետի:» «Անթրեան սուրբանն տանկաց ճափար
առաքելոց ի Տայս զգուղա եւն:» — 59. Թղ. 315.
Քաւանից Սեբաստիոյ: — 60. Թղ. 316a. Թղ.
«Վկայարանութիւն Նոր Հիւն: . . . ի գաւառէն Հիւ-
նա:» — 61. Թղ. 337b. Բենեդիկտոսի ճգնաւո-
րին: — 62. Թղ. 352a. Վահանոյ Գողթնոցոյ:
— 63. Թղ. 357a. Գաւթի Գրեմեցոյն: — 64.
Թղ. 374a. Իշխանացն Սահակոյ եւ Լամբարտոյ:
— 65. Թղ. 384b. Գեորգոյ զօրավարին: — 66.
Թղ. 408a. Եպիփանու կիրարացոյ: — 67. Թղ.
417a. Կատանդիանու եւ Էնդիանոյ: — 69. Թղ.
455a. Կատարուն Պետրոսի եւ Պօղոսի: — 71.
Թղ. 474. Աթանազիոսի: — 72. Թղ. 484b.
«Յիշատակ վարուց սուրբ Հայրապետացն Գրիգորի-
սեանց: Սուրբ Հայրապետն Գրիգորիս, որդի էր
Մարտարոսի:» — 73. Թղ. 486a. Վեանդեանք:
— 74. Թղ. 493a. «Կահապետութիւնք սրբոց
վարդանանց:»

Այս յիշած կտորներս լոկ մի մասն են. զքոց
մէջ ասանցմէ զուր կան գրեթէ ամեն վկայարա-
նութիւնք, որ կը գտնուին Յայտնու. ուրեքուն մէջ.
միւսնայն մեւս. եւ ոմով: Բայց սովորաբար Յայ-
տնու. ուր (մեւսկից) կարու. անմասն կը լլան.
այս կամ այն մասն աւելի կամ պակաս. ընդար-
ձակ կամ Տամառս ըլլալով. ոմանք շատ աւելի
մեծ եւ բազմաթիւ. յաւելուածոյ կտորներ կ'ու-
նենան մէջը Տիւտուս. մեծաւ մասամբ ճաւեր:

Բ. Ասանցմէ զատ կան հետեւեալք. 1. Թղ.
3a. Պատմութիւն Էդուարդոյ:
2. Սիւն 39. «Պատմութիւն ի թուին Հայոց
ՋՃ եւ ԼԵ ամին (= 1186) զբանջելի լուսոյ ե-
րեւելոյ ի վերայ ջրհորոյ մերձ Ունհա:»
3. Սիւն 240. «Յիշատակ . . . աւերման ԱԷ
Լայ:» Սիւն 245. «Թագաւորն Պարսից կոտորեանն:»
4. Սիւն 457. «Կերտեան սուրբեայ ի սրբ-
ոց վարդապետաց. ի պատիւ. ոմնայն սրբոց Տոց
եւ Խորոց:» Սիւն 457. «Կաթուղիկ եկեղեցի սուրբ.
երկին ի յերկրի Տաստասեցաւ:»
5. Սիւն 501. «Պատմաբ. յաղագս երկնոյ-
նոցն գասոց . . . թէ է ոչ. եւն առաքելք, վերջինք եւ
միջինք:» Սիւն 501. «Իսկական էութիւն եւ զերարուն
աստուածութիւնն:» «Տեսան Կերտեի սուրբեայ
մաղմանք առ հիշատակական . . .» Սիւն 501. «Արդ
պապարկմբ առ հազեղեաց:»

- 7. Մին 618. « Գիւս գրոյն Հայոց որ ի Բաւլու: »
 - 8. Մին 923. « Գիւստակ պանդելի անպեան սուրբ վարդապետին խաչարոյ: »
 - 9. Մին 809. « Սրբոյն Եփրեմի խորին Ասորոյ սասցեայ Ներքողան ի սուրբն Սահփանս: » Սիւղբն. « Անդ բանին մարտիրոսաց, նախազկայն քրիստոսի: »
 - 10. Մին 893. « Պատմաւ ճրագալուցի ծնընդեան եւ յայտնութեան քրիստոսի առուծոյ մերոյ: » Սիւղբն. « Խորհուրդ աւուր ճրագալուցիս յոյժ գեղեցիկ է: »
 - Տես նաև սին 923 եւն (բոլոր ութօրերը):
 - 11. Մին 1277. « Գիւստակ մեծ եւ Հոգեկի վարդապետին Գրիգորի, զոր Ներքողան սասցեայ Առաքել վարդապետի նորին աշակերտի: » Սիւղբն. « Գովել զուրբան եւ զնորեպանն առուծոյ: »
 - 12. Մին 1370. « Եղիշ վարդապետի ասացեալ ի յարմարիս քրիստոսի: Զքնալ եւ զարմա նայի: »
 - 13. Մին 1424. Գովթոյ Սրճոյ եպիսկոպոսին ասացեալ ի Բեռնաւորութիւնն Թումայի առաքելոյն: » Սիւղբն. « Երթամ յարեաւ Հոգեւն... »
 - 14. Մին 1499. « Տեսիլ Յովհաննէս վարդապետին Գառնեցոյ: »
 - 15. Մին 1546. « Պատմութիւն միւս այլ կնոջ, աւեր աջկան որ Բերքի տանկացաւ: »
 - 16. Մին 1694. « Գիւստակ Աշոտայ բազրատուոյ: »
 - 17. Մին 1697. « Յովհաննէս ԶԷլիս, որ էր ի Զմեփանակոյն սոգաւ Հոյ: »
 - 18. Մին 1874. « Պատմութիւն Սրբոյն Բազրատուոյ եպիսկոպոսին: »
 - 19. Մին 1981. « Պատմութիւն Եղիշապետ եւ Բարդուայ: » Վերջ սին 2028. « զոր եւ ես առաւ մեզաւոր ծառայս առուծոյ բազում աշխատութեամբ. փոքր ի շատեւ. թարգմանեցի զաս ի Հոյ բարբաւ. ձեռամբ իշխանի միոյ պատուաւորի: »
- ՅԵՐԱՍԱԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆՔ: 1. VIa, p. 11.
 „Index topographicus Nominum Omnium Sanctorum, Provinciarum (այդտե), Urbium, Oppidorum, ac Locorum qui (այդտե) in hoc Martyrologio continentur, tum in Romano Maenologio Graeco, Legendario Sanctorum, cum in Vitis SS. Patrum. Collectus per me Gregorium Petrum Davidovicz Praepositum huius Ecclesiae Zamoscensis Armeniorum Assumptionis Gloriosissimae in Caenam Beatae Virginis Mariae. Բայց տարեթիւ չկայ գրուած թէ էր որ այս Գրքոյ Գրքոյն աւագրեց այս կէտեցոյն: »
2. Թղ. 9a. « Ողորմի քրիստոս Աստուած օրոշով սուրբ գրոցն Եփրեմ քահանային եւ Հօրն եւ մերն Աննային եւ Երեցկնոջն, եւ որոցն Գրիգորին եւ Ստեփանոսին, Եովհաննէսին եւ Աստուածատուրին եւ զսուրացն Աննային եւ Մարիամին եւ Հուշանին: » — Այսպիսի յիշատակագրութիւն կը կրկնուի մէկ հա-

տածեն վերջը. Թղ. 55a եւ այլուր կը յիշուի Երեցկնոջ անունը « Եղիշօր: »

3. Թղ. 29a. « Ողորմի քրիստոս Աստուած գրոցն յակոր քահանային եւ Հօրն այլեւնին եւ մերն աննային եւ Եղիշօր Երեցկնոջն եւ զուսկացն գրիգորին եւ ստեփանոսին, յովհաննէսին եւ աստուածատուրին, աննային եւ մարիամին եւ Հուշանին: »

4. Մին 1189—1203. ամեն էջին վրայ քանի մը սող միայն գրելով՝ կայ այս ստանաւորը.
 « Հիւ բաւեր է խիստ ձերունի,
 Չեներ խոսու զան ի սեռի.
 Ունէր ամուլ կին մի բարի.
 Էր ծիծաղկոտ շաւարկի.
 Հայ զերգ բղգաւն էր անմեղակ,
 Ի սպանողին առջեւ հեղակ.
 Որչիք ունէր, բ մանուկ,
 Մին յիմար, մին խարուկ.
 Կարգոյ եւ զիս զաւարեմին,
 Որ կին էաւ ըզիւր քեռին:
 Գոտեմարտեաւ ընդ միշտ էին,
 Բայց կարճ կգաւ ջին ի սեղին:
 Գոտեմարտն ճակատուն,
 Եղիշօր հարեալ կղեւ նկուն.
 Ինչեր երթոյր կազկազ ի սուն
 Ոչ իւր կար ճար () իւր խայտապաւուն ():
 Արեգական նման իշխան,
 Երբորք ունէր իւր մտաւան.
 Թէպէտ կկաց շատ ի զնգան,
 Հասոց ի սալն էած սեղան: »

5. Գրքոյն յետաւորում: Մին 2029—2032:
 « Փառք... Արդ ես տրուպս քահանայից՝ մանուանդ թէ աննային քրիստոսին, Եփրեմ երեցո՛ր ցանկացաւ զեղեալ պատմութեան որոց, եւ ի հարկէ յաննին կալեալ ձեռն աղկի ի գեազրութիւն սորա. զի վան ծովացեալ մեզոց իմոց այսմաւորն եւ ճաշոցն եւ շուրջա մի այլեցաւ ի միջ կէտեցոյն... (տես թիւ 16.) եւ մեծաւ ջանիւ հաղիւ առաք զգաղափար սորա ի մայրաքաղաքն Իլովա, եւ ես անվարժ գոյով գրութեան հարկեցա ի գործ, եւ յապաւիրեալ յողորմութիւն Աստուծոյ սկսաւ եւ նորին շնորհօք յանգ հասեալ կատարեցի: Արդ գրեցաւ յայսմաւորն ձեռամբ յոգնաւեղ Եփրեմ երեցոյն. թիւն. ՈւկՁ. ի յաշխարհս Իւրեայ, ի նորալէն քաղաքս Չամսոցա ընդ հովանեա Սուրբ Աստուածածնին եւ սուրբ Լուսաւորչին եւ այլոց յշխարացոյ: Ի ժամանակս հայրապետութեանն Սուրբ Իշփաննայ Տեառն Տեր Մելիքեղեկ կաթուղիոսին, եւ թագաւորութեանս Իլիսայ Չիլմուսեղի երբորգի, եւ իշխանութեան քաղաքիս Պարոն Թովմասին երիտասարդ իշխանին, որ հայրենակցութեամբ Չամսոցակի անունին զոր տէր Աստուած ընդ երկայն աւուր արայեւ. ամեն: Արդ երես անկեալ աղայեմ՝ զմեզ զամենեւեանդ որք հանդիպիք սմա կարգալով կամ օրինակելով, յիշեալիք ի մարտափայլ յազօթս մեր՝ զփոքուն գրչակս եւ զնորոցն իմ՝ զիտեցեպանն առ քրիստոս. զհայրն իմ՝ զԱլիսունն՝ եւ զմայրն իմ՝ զԱննան, եւ զԳրիգոր օրդեմի ի՛մ օր Ի՛ր

յինքնին գրոյս — քրտնալիւ կրգր. եւ կարգ զա յիշատակ կկեղեցոյս, որ անուամբ սուրբ աստուածածնին կառուցեալ է ի քաղաքս Զամոնցա: Եւ այլ չունի որ իշխանութիւն անուել զա աստի. կամ յայլ կկեղեցի տալ կամ վանաւել... Գարձեալ աղաչեմ զեկ ով ընթերցող եղաքք իմ, անձեզագիր լեռուք խոշորութեան եւ սղանանց եւ անյարմարութեան գրոյս, եւն:

6. Հա վարք նոր ձեռք մը գրեր է. « Իսին Լափնացոց 1768ին (է Լափնացոց ԶՄՇՃԹ) կղեւ զայս ընթերցող սիրելի. եւ Պատմական: Եզրայր ազնիւ եւ անձման: Ես եմ ծառայ զերին կողման: լսել ասցէ փոզուն գարրիկեան... (ուշիւրուի) ձայնին երանա. կան միւսին() իւրոյ աջակողման լսեն: »

18.

ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Յ Ո Յ Բ

Cod. Arm. 18. — Եւ ք: — ՌՃՕԱ — 1702Էն յառաջ:

ՔՐՈՒԹՔ 101 + 38: — ՄեծՔՐՈՒԹՐԻՆ 30, 5x19cm. — ԳՐՈՒԹՐԻՆ կրկին 24x14 cm. եւ 25x16 cm. — ՏՈՂՔ 31 եւ 34: — ՆԻԻԹ. թուղթ պինդ, և անսր փայլուն. Բ. կոշտ եւ ոչ փայլուն: — ԿԼՉՄ. կաշնկազմ: — ԳԻՐ. քուրդեր մեղին մարտ, այլ Բ. նատրին գրութիւնն անկէ նորագոյն է եւ գէշ: — ՎՆԵԳՆՄՄՆԵՐ. քնդանրապէս լաւ: — ԴԱՏԱՐԿ թղ. 140b, 141b, 142-152, 154b, 155a, 156a, 158, 159, նոյնպէս նաեւ թղ. 1b, 2a: Տպուած նԿԱՐ դրուած է 1a. բայց 2a նոյն նկարուած զեղիցիկ քաւական: — ԺԱՄԱՆԵՆ անյայտ, նաեւ քան զամս 1702: — ԳՐԻՉ. անձնագիր: — ՏԵՐԻ անշուշտ ի լով կամ Լեմպերի քաղաք: — ՏԵՐ. Ըստանովեւ եւ Սրմնն Սանտրիվիշ: — ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹՐԻՆԵՐ քաղմաթիւ վերջին գրքի թղթոց վրայ, այլ ոչ հայերէն, այլ լատին:

Ստանան է երկնոր, եւ խոյնալիւ կկեղեցական պաշտամանց վերաբերեալ գրութեանց:

II. (Հատոր):

- 1. Թղ. 1a. « Եղթթք առ երանեալ կոյսն ամենօրհնեալ Մարիամ: » Սիւրբ. « Ող լեբ ով ասող առաւօտեան: »
- 2. Էջ. ա. « Պատարագամատոյց » Լեհա-հայոց, բաւական տարբեր եւ յաւելուածովք՝ սեպհական նոյն Հայոց:
- 3. Էջ. լիթ. « Ճաշոց. » (ծննդեան ճրագաւուցէն սկսելով):
- Հմտ. Թիւ 16:
- 4. Այլեւայլ Օրհնալիւնէ՛ այս կարգաւ.
 - ա) Էջ զ. « Օրհնութիւն տան: »
 - բ) Էջ զբ. « Օրհնութիւն սեղանին: »
 - գ) Էջ զգ. « Օրհնութիւն Առաքաասի: » — « Օրհնութիւն խոտոյ, ծաղկանց եւ պտղոց ի ամսի վերաբերման: »
 - դ) Էջ զդ. « Օրհնութիւն ջրոյ կերակելից: »
 - ե) Էջ ճ. « Օրհնութիւն սկսելոյ, կնդրուկի եւ խնկի ի ամսի աստուածայայտութեան: »
 - զ) Էջ ճա. « Օրհնութիւն նոր պտղոց: »

- է) Էջ ճա. « Օրհնութիւն նախին: »
 - ը) Էջ ճբ. « Օրհնութիւն ուսկանի: »
 - թ) Էջ ճբ. « Օրհնութիւն ամանաց: »
 - ժ) Էջ ճգ. « Օրհնութիւն ջրոց եւ աղբերաց: » — « Օրհնութիւն կերակրեաց եւ զառին ի ամսի Զատիկին: »
 - ժա) Էջ ճգ. « Օրհնութիւն ձուաց: »
 - ժբ) Էջ ճգ. « Օրհնութիւն հացի: » — « Օրհնութիւն հացի վան հիւանդաց: »
 - 5. Էջ ճե—ճբ. « Մաշտոց: » (Հմտ. Թիւ 5):
- Միայն 11 կանոնք կան այս մասին մէջ:

Բ. (Հատոր):

- Էջ 1—72 ճաշոց է (Հմտ. Թիւ 16): Ի մաս նաւորի կան այս գրոց մէջ՝
- 1. Էջ 21. « Երբ առ սուրբ Աստուածածնին: » Սիւրբ. « Ասաղ ծովային որ զՅիսուս մարտը կաթմար... »
- 2. Էջ 41. « Տաշնիցեւոց: » Սիւրբ. « Կառուր յայնմիկ, նաւոր ցաման, բնաք կենցաղք յաճին գառնան: »
- 3. Էջ 71. Լաթիւրէն « Ս. Կոյեթմնոսի առ սուր պատշաճք: »
- 4. Էջ 73. « Օրհնութիւն հուրի ի մեծ լաթմա: »
- Էջ 76. Լաթիւրէն նոյնը:
- Էջ 79 Լեհերէն գրութիւն մը:

ՅԵՇԱՏԱԿԱԿՐՈՒԹՐԻՆԵՐ: 1. Թղ. 2b. պատկերին տակը Լաթիւրէն յիշատակագրութիւն մը. զժուարաւ ընթեանի. փոյն կիմանացուի որ 1721ին (Փետր. 2) « Զամոնցոյի » հոգաբարձաւ. գրուած է գրոցս այս տերը:

2. Թղ. 3. այսպէս ճշգիւ. « Anno Domini 1702 die 23 Januarij emi hoc Missale florinis 25 ab Admoduc... (?) Orustrio (?) Astanovicz poenitentiario archi-cathedrali Leopl. Armeniorum. Z. Simon Stetkiewie praep... (?) Armen institutus ad praefatam praeposituram Anno Domini 1703 in November. »

19.

Ճ Ա Մ Ա Գ Ի Ր Ք

Cod. Arm. 19. — ՌՃԲ — 1653:

ԹՈՒՂԹՔ 186: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 28x18 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 22x12 cm. — ՏՈՂՔ 17: — ՆԻՒԹ. թուղթ նոր թանձր և պարզեղ: — ԿԱԶՄ. նոր կազմ. և արագահան սեւով: — ԼՆՈՒՄԱՄԵՆՔ. լուս., բայց թանձր և կոշտ գրութեան պատճառս երկու կողմանէ ալ կը սեւեւանին գրուած տառք և պղնձ տեսք կ'աճանս մասեանք: — ԳՐ. նորագիր նոր, շատ մեծ, և միջակ մաքրութեամբ: — ԽԱՅԵՐԸ մեծաւ մասամբ կարմիր, նոյնպէս նաև ՄԱԶՄԵՆՔԻՐ. իսկ ՆՈՒՄԱՄԵՆՔԻՐ քրտորգիրն մանր և մասամբ կարմիր: — ԱՆԻՑԻՑԻ մեծ զարդագոր ստուերագիծ կայ թղ. 5a. և սլոյր: — ԼՈՒՄԱՄԵՆՔԻՐ վրայ կարմիր նշանակուած է միշտ թէ ո՛վ պիտի ըսէ այն առօքեր, բարձր և ն: — ԳՆԱՄԱԿ սկիզբէն և վերջէն մէկ մէկ թուղթ և թղ. 185b, 186b: — ԺԱՄԱՄԵՆՔԻՐ ՌՃԲ (= 1653): — ԳՐԻԶ. Կարդերես: — ՏՆՂԻ. «ի քաղաքն Քամոցայ»: — ՏԷՐ. ի կնիզոյ և կրօն գրչին «Բան միայն որոյ պարսն էր շին Մուսթաֆային»: — ԵՆՇԱՄԱՄԵՆՔԻՐ Թղ. 24a, 183b:

- Մատենան է ժամագրքի. յարու՛ կան՝
- Թղ. 1a—41. Գրչեբային: (Թղ. 24a—31a. Կանգնագրքի):
 - Թղ. 42a—79b. Առաւօտեան:
 - Թղ. 79b—89b. Արեւազայ:
 - Թղ. 89b—102a. Ճաշու:
 - Թղ. 129a—133b. «Աստուած անեղ»:
 - Թղ. 134a—146a. Երեկոյեան:
 - Թղ. 146b—168a. Խաղաղական:
 - Թղ. 168b—183a. Հանգստեան:

Ասանց մէջ կան այլևայլ ուրիշ կտորներ ալ: Սկիզբը թուղթ մը պիտի է, և կը սկսի. «Տեսանոց է փրկութիւն ի վերայ ժողովրդեան քո. և ն:»

Հմտ. թիւ 8, բայց մանաւանդ 9:

2. Թղ. 13b. (Ալիաբա միջնալէն ետքը.) «Այլ և և խրատ ներսէսի՛ առ սուրբ աստուածածին» ՍԻՂԻՔ. «Աստուածածին ամենօրհնեայ, զպաշտատան մեր ընկայ»:»
3. Թղ. 17. «Այլ և և խրատ պիտանայու և բարի» ՍԻՂԻՔ. «Արթուն և զերուք, արթուն իմաստունք»:»
4. Թղ. 102a. Պարտաբաժնաբոյց (սարկուազի և զպրոց մասը):
- Հմտ. թիւ 27:
5. Թղ. 186a. (Երեսուկարանէն ետքը.) նոր

մեքէ մը գրուած. «Երգ առ Սուրբ Հոգին» ՍԻՂԻՔ. «Եկ առ մեզ ստեղծող սուրբ Հոգին. Մտաց ծառայից քոյ այց արա. և ն: Վէջ տուն շրեքտողեան:

ՅԵՇԱՄԱՄԵՆՔԻՐ Թղ. 1. Թղ. 24a. կարմիր. «Եւ պառ սկսանին կանոն. զիսկերն կարգաւ. Արեւելոց զքեզ անբ զարուհեան մընէ. ի գօթն (հաւատարմութիւն) զնշանն կու գրենք թէ որոնէ () ինչ ձայն և զմեզաւոր գծողն. կարգացող. յիշէ անբ սլորմասի. և քրիստոս զինքն յիշէ ամեն:»

2. Գլխաւոր յիշարարան: Թղ. 183b. «Փառք... Արգ զբեցաւ ուրիշիւր յաշխարհս իւրիւր. ի քաղաքն Կաթիկ ի գառն և ի արուստ մամուսկի... պիղծ և անաւրէն հառա՛ սպղէն. անուամբ կուցեցաւ. ՂԱԿՄԱՆ խմելիւնքիլէն, որ հինգ ամ պաշարեալ. տասնապեայ, և գերեալ զաշխարհս իւրեաց. զքաղաքս. և զգիւղս. և զգաւառս. զգիւղաքաղաքս. զմասն. զմամուսկի. զքահանայս, և զփորձացողս. զկենդանիս. և զմեռեալս. և զամենայն ինչ ի տես անկաներ, և ի մեռն հասաներ. նա անխնայարար. և անզորմարար. անմիշեայ. զերէր. և սայր ի մեռս այլազգեաց. որ կուշուէին թափար ազգն... իւր գոռադուրեամբ. և հարիւք աստուայիւք (Պսկտանն) աններ զինչ և կամեր: Արգ հայցեմք ի քրիստոսէ... զմեզ զամենեան զհաւատացեալս ազատեցէ ի նորս անհաւատայն մեռանէն ամեն: Արգ իւն ինքրիւր ի բարս իւր. Բան քոս որոյ աներն իւրեմի իւրեմի. ի սուրբ և կեղեցին. ի քաղաք քաղաքս. զման իւր արեւուն. և ընկերոն և զուսարողոյն. և ծնողացն նմիցեցուց հոգուն: Չոր անբ աստուած բարով վայել տայցէ իւրեանց քահանայից և Բան միւսրոսն ամեն: Արգ զբեցաւ ի յարեթական Մեծ տումարիս. ՌՃԲ. ափն. և ի մայիս իրին: ի հայրապետութեան սուրբ իշխմանմաս. Տեսան Տէր Փիլիպոս կաթուղիկոսին. ի յառաջնորդութեան. խանուակի ժամուն ոչ այս և ոչ այն. այլ մնացեալ զման զայոյ պարսն թորստովք Տէր նիկողայոսին. և ի թագաւորութեան Եւան քամիփրին: Գրեաց զառ ինքն. և անմարակ. մեզաւոր և անարժան ծառայ ասացեալս իսիսան. Վարդիւն որոյ Պարսն քրքիթօֆ Մուսթաֆային: Հայցեմ զմեզ. հարք իմ և կրայրք. ո՛վ որ կարգայ. և արբնակէ. զիս զմեզաւորս... յիշել չի անմարանայք. և զիշողն քրիստոս աստուած յիշէ, և ն:

20.

ՅՈՒՌՈՒԹՅՈՒՆ

Cod. Arm. 20. — ՌՃԼԴ = 1685.

Մի միայն կրկան ԻՊՅ յեր մը, կրկանութիւն 5 մղր, եւ կախութիւն 10 em. — Նիւթ. թուղթ: — ՀԱՆԳԻՄԱՆՔ. մարտ պահուած: — ԳԻՐ. նորագիր: — ԽՈՐԱԿՆԻՐ արեւայ կամ նմանը կարմրու: ՄԷՆՔ կան ութ ՊՆՏԿԵՐԸ եւ շատ մը զարդարուն քարանձակներ մէջ նմանութեան բաներ գտուած: — ՓԱՄԱՆԱԿ գրութեան. ՌՃԼԴ (= 1685): — ՏԷՐ. «ժողով աստուծոյ ՄԷՆՔ»: — ԳՐԻՉՆԵՆ ԵՎ ՏԵՆՆ ԵՒ յիշուիր: — ՅԵՆԱՆԱԿ ԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ընդ վտար կողմը:

- 1. «Գրք վան թղթի կապելոյ իւարի»
- 2. «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի»
- 3. «Աղթթ զուակ ծնանելոյ»
- 4. «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի որ կապի ի գիմանց ծառային Աստուծոյ. մէջքին ամէն»
- 5. «Այլ աղթթ լիան կապանաց գիւայ թղթի. իւարի որ կապի եւ Հայածի ի գիմանց ծառային Աստուծոյ»

- 6. «Այլ է աղթթ որ թղթի, թղթի մակն»
 - 7. «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի եւն»
 - 8. (Կարգու) «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի ամէն»
 - 9. (Կարգու) «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի»
 - 10. Վեց դարձեր»
 - 11. Հաստալ խոստովանիմ»
 - 12. Պատկեր Սուրբ Աստուածածնի»
 - 13. Չարդարուն բոլորակը, որնց մէջ կայ «Աղթթ սուրբ կոյս Մարիամ Աստուածածնին»
 - 14. Նարեկացոյ որդի Աստուծոյ»
 - 15. Պատկեր»
 - 16. Կրկն անգամ. «Աղթթ թղթի կապելոյ իւարի»
- ՅԵՆԱՆԱԿ ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ: «Գրեցաւ հեմոյն ի թղթի Հայոց. ՌՃԼԴ ի յուզարի. որն կարթի. ի վայելու ծառային Աստուծոյ Կրկն Աստուած բարով վարելու սպէ եւ յես աստեացս կանկոյն զերկնից սուրբ արքայութիւն պարգեւեցէ ամէն: Հայոց մեր որ յերկնս սուրբ եղեցի անուն քո եկեցէ արքայու»

21.

ՆԿԱՐՔ ԵՒ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆ

Cod. Arm. 21. — ՌՃԼԵ = 1688.

ՌՈՒՂԻՐ 38: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 29x19 em. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 23-24x16 em. — ՏՈՂՔ 31: — Նիւթ. թուղթ նաստ եւ ոչ ուղրկու: — ԿԱՅՈՒՐԿ. նոր. կարգակամ: — ՀԱՆԳԻՄԱՆՔ. լայ միմակի մէջ: — ԳԻՐ. նորագիր, նոր եւ ոչ շատ մարտ: — ՓԱՄԱՆԱԿ ԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ մէջ սկզբուն «ԹՎ» (— ԹՎՈՅՆ) բարը միջո զարդանով, կան նոյնպէս ուրիշ զարդագծեր (թղ. 24b եւն): — ԳՆԱՆԱԿ նոյն թղ. 1b. 2-6a. 7a. 8a. 14a. 20a. 21a. 36b. 38b: — ԳՐԻՉՆԵՆ ժողովածու է ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ, ուր կան նկարք ամաց, անծանց, ծաղիկը, շրջանակը զարդարուն եւն ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ նկարուած նմաներով յիշատակագրութեամբը, այսպէս թղ. 6b. 7b. 8b. 9a. 9b. 10a (— ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ) 10b. 11a. 20b. 21b. 24a. 26b. 27a. 28b. 30b. 36a. 37a. 37b: — ՓԱՄԱՆԱԿ, ՌՃԼԵ — ՌՃԼԵ (= 1687-1688): — ԳՐԻՉՆԵՆ ԿԱՐՈՒԹԻՒՆ. «ձեռամբ անարժանի եւ անպիտան մեղայտիքի, Գարբիւ անուն: — ՏԷՐ. «Ի Պատուով»: — ՏԷՐ. գրեց: ՅԵՆԱՆԱԿ ԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. զորթէ բովանդակ գիրքը յիշատակարան է, զոր մի առ մի կը զննը:

Սատեանն է ոչ բուն գրութիւն, այլ հաստեայ որբեր մը չկարող հանգերն այլեւայլ յիշատակագրութեամբը. բայց կան նաեւ քանի մը մանր գրութիւնք խառն նիւթով: Նկարներուն վրան եւ ներքեւը գրուած են յիշատակագրութեամբը:

- 1. ԹՎ. 1a. Յիշատակագրութիւնք ժամանակագրականը:
- «ԹՎՈՅՆ. 1696: Նոյնմեր: 15: Ի Պատու է բնասաներս: — Եւ ի Հայոց թՎՈՅՆ. ՌՃԼԵ. Նոյնմերի. է. էինք ի Պատուով: Այսուհետեւ գիտելին Աստուած է թէ ուր պիտի բնակիմք»
- «ԹՎՈՅՆ 1696. Յոգոտտոսի ամաց: 20: Պատեարանցան. Նեմցան ու. թուրքն, եւ էր նեմցանու սերազգէրն Բարձրէն ուսու, որ է Լիթան, ոչ կարացին յաղթել միմանց. ապա սակաւ թուրքն զէն արաւ նեմցայու. մի քանի ձէնբայ ինկաւ. մէկն. ձէնբայ Հայեզներն է այլոց անուն լեմ գիտեր»
- «ԹՎՈՅՆ. 1696: Յուլիսի 15. Փերին Սուրբ Հայտեցաւ. հետ ֆուանցս թագաւորին: — ԹՎՈՅՆ. 1697: Հայտեցան Ինկիլիզն. ու ֆելէմնկն հետ ֆրան.

ցայտ թագաւորին, և հաշտեցուցին. և փրատուն այլ ի հետ ֆրանցուսին: — ԹՎԴՆ. 1698: (դրոստի վաշ):

2. ԹՎ. 6b. Կապարադրաւ նկար՝ մզկիթ մը:

3. Հաս զինաց զբուսած են երկու թղթիկներ բարակ թղթի վրայ մանրագիր (19, 5x15 cm.) ՎՄԸ. ԹՎԴՆ. 1697. փետրվարի 28. Ա.Ա. և. Հայրց. թՎԴՆ. ՌՂԽԶ. փետրվարի... ԻՐ. ՂՈՄՆԸ. զրեցի. այս ակֆուրս, որ. պատարզ իրիտ թ՝ արեր. ԿՐԸՂԵՐՈՍ. ընգտի:

4. Այստ թղթիկ մ'աւելի ցուցակ այլևայլ իրաց զներուն. այսպէս՝

«Թուրքաց երկրի խարճ. դանակ. տեսան. ժե չէսկի լաւն: ք. ծիթնար. զեզին թէնէքէ, ծիթնարն. Խ. թուգարտի: ասեղին. ուն. զինն. ժղ. չէսկի:

Եկան. իլան ախի. չաղի. պոն. և. թիղ. ունեղ լինի. զինն. լը. թուգարտի: Գն:

սեկի. վրան զրգանն. զինն. ժգ. չէսկի տեսանն. առանց զիրն. ժք. չէսկի:

Խա. թուրն. վրան զրգան յարազով. զինն. մկ. մկ. թուգարտի:

որթաւ պոյ թուրին. զինն. և. թուգարտի: զէս. տն. ժք հաս և:

Կնկան մասնաց, զինն. լը. չէսկի. տուգինըն: ֆուսնուսի մասնաց, զինն. ծ. չէսկի:

Ճերմակ սիմ. զինն. տեսանն. ժգ. սկան չէսկի: զատախ. զինն. տեսանն. և. ուն. քիւ (ուրիշ զրէն) մանար դանակ. ժա. տեսանն. մկ թուգարտի: աղջղ զսփուզի. զինն. տեսանն. ք. սկան չէսկի: սեղ կոթ զաւակ. զինն տեսանն ին. չէսկուկէս:

զեզին. շախմատ. տեսանն. ժք. սկան չէսկի: պոնուսիներ. ճերմակ. զեզին. կապուտ. զինն. տեսանն ժե. սկան չէսկի:

Կարֆր սուտ մէրման, տեսանն. զինն. ժք. սկան չէսկի: սռանց զիր զեզին. շախմատ. տեսանն ին. չէսկի: վրան զրած. մեծ շախմատներ. կան. ք. ն. մկ. տեսան: ք. ն. մկ տեսան: ք. ն. մկ. տեսան: զներն. մեկին. ծե. չէսկի. ծ. չէսկի. ին. չէսկի: մանար մկրաններուն. զինն. տեսանն. իգ. չէսկի: մեծերուն զինն. լե. չէսկի: օրթաւ պոյն. լ. չէսկի: շախու. զինն. մկ. մկ. թուգարտի: ցածն. լաւն. հ. չէսկի տեսանն:

մանարերուն. զինն. լաւն. ծ. չէսկի:

մաթ մկրատ. տեսանն. ին. չէսկի:

և. այլ մանար. դանակ. տեսանն. ծգ. հաս և. զինն. խթ. չէսկի:

մեծ հայիկին զինն. մկ. թուգարտի:

պիպեախի. չաղացներուն. զինն. ի. չէսկի: օրթայ պոյ հայիկին. զինն. տուգին. մկ. թուգարտի:

Ներքնպէսքու մասնեւտանունն. զինն. տուգինան 45 սկան. չէսկի. լաւն. ու ցածն. մկ զմկի. վրայ:

շախմատ քարն. ճ. մկ. թինֆ: քաթայ լաւն. և. չէսկի. ցածն. 6: չէսկի: աւել. 25. ն. ծգ. չէսկի:

5. ԹՎ. 7b. Գունաւոր զանգակաւուն ունեցող չէնքի մը նկար:

ՎՄԸ. «Գրեցաւ թՎԴՆ. 1697: Յունիսի 15: Եւ Հայրց. թՎԴՆ. աճից. յուսիս և ի պատարզ:»

6. ԹՎ. 8a. Գեղեցիկ հինգ զատիկներուն սուսն, գունաւոր:

ՎՄԸ. «Գրեցաւ թՎԴՆ. 1697: Յունիսի սմայ 10. ի պատարզ: Եւ ի հայրց թՎԴՆ. աճից: Յունիսի. Լ. Որ է սուրջ ևւ ՂՄՈՂ:»

7. Ծա. նկար մարդոյ, արծուի, առիւծ ևւ եզն: Մեկէլ. «Մարզն քաղակ Մաթէոսին: Առիւծն արի ախ. մարկոսին: Ղուկան հերկոզ նման եզնն Յովհանն պապոջ ըստ արծին:» ՎՄԸ. Ութ սառնաւոր մը նշմանաւ:

8. ԹՎ. 9b. Պատկեր եկեղեցւոյ, զեղեցիկ: Տալ. «St. Stephan» (Վիեննա Ս. Ստեփանոս եկեղեցին): ՎՄԸ. «Գրեցաւ թՎԴՆ. 1697: Յունիսի աճ. սոյ. 22: ի պատարզ: Եւ ի Վիեննա սուրբ ըստիւնն եկեղեցին, որ է եպիսկոպոսարան ևւ Խ պալատի սուրբ ԳԸ:» ԹՎ. 10a (Սուր ձեռքէ) Եւ ի ՌՂՄՆ նկար:

9. ԹՎ. 10b. Եկեղեցւոյ մը նկար:

Տալ. «Գրեցաւ թՎԴՆ. 1697: Յունիսի 15: Եւ ի հայրց. աճից. յուսիս. և. ի պատարզ:» — Մէլը՝ վերի կողմը գրուած. «Եւ է սուրբ Երմիանոս եկեղեցին, որ է ամառ սրբոյն Գրեգորի հայաստանեաց լուսաւորչի:»

10. ԹՎ. 11a. Եկեղեցի ևւ Ս. Պետրոս աւալբելոյ նկար:

Տալ. «Գրեցաւ թՎԴՆ. 1697: մայիսի 10: ի պատարզ: Եւ ի հայրց. աճից: մարտի ի,» ՎՄԸ: «Եւ է սրբոյն աւալբելոյն. Պետրոսի եկեղեցին. որ է հոսմ. ևւ է վէմ հաստոյ:»

11. ԹՎ. 11b. զբուսած է.

«Զամն լուսաւորչին այսպէս արա: Կալ Գու ևւ զհայրց մեծ թուականն ի վերա բեր ևւ այն է: Եթէ կամօցիս զհաւը զարագուիս առնել: Յուսարջոյ դարուն նոսք յերկինս փոխեցաւ: 2. զարուն զընկեղն եկն յաշխարհս» ևւն: Վէլ. «Յաղամոյ մինչև ի ծնունդն Գրիտոսի ըստ Եպիֆանու. ըլ աճ. է. ևւ ըստ պոյրց. ք. մ. կ. գ. ևւ ըստ հրեից ևւ ըստարտաւոյց. ա. աճ. ևւ ըստ եօթանասնոց. ք. ճ. զ. աճ:»

12. ԹՎ. 12a. «Յաղագս ժամուց.» Յուցակ տուրնջեան ևւ զիշերոյ ժամուց:

Տալ. «Եւ այլ. ԹՎԴՆ. հայրց. կրք լինի. աճ՛ը. պարաստ կաց. որ ծնալագորի է յունաց. ևւ հայրց. զե. տարին. անգամ կու ծնեն զատիկն. հայրք. ևւ ունք. չեմ գիտեր. թէ որն է ըստոյց. կամ որն է ծուս:»

13. ԹՎ. 12b. Յիշատակագիր ժամանակագրութիւնը:

«ԹՎ. 1696. Յունիսի. 10: Մեռաւ. Լէհայ թագաւորն. որ կը սօսեցիկին. ի վարզով. ևւ ունի. երեք որդի. ևւ մկ. գուսար: Մեծ որդոյն անուն է՝ Կարափ. միջինկ որդոյն անուն է՝ Աղբանդարի. ևւ փոքր որդոյն անուն է՝ կասանդին. ևւ գուսարն աւել է՝ սուքս սու պապեան: Մեծ որդին Յեաքուպն աւել է կփրատորին քեծին ևւ է պաճանախ կփրատորին:

և է քաղքին մէջ տեղն լինանն. որ թագաւորական շէքտուրիքն հոն են ամեն տարի. ճէմն. 40: շէքտուրի է: Սուրբն Աղքատ զաղար հոս է նահատակվեր. պատկերն շինած է մէկ աղբիւրի վերայ. որպէս որ զլիստեր են: Եւ այլ մարիամ մակդաղնապան ճինաց մարարան հոս է:

Գարնեայ գիտութիւն լինայ մեր հրամանացն. երբ Արիւստայու նաւն մանուս զնա զէպի մասսիլեայ. ծովով. 300 միլ է. ու զենաս հու հանդիպիս Ծորովայ, որ ինքն իրեան տուրայ է: որպէս. որ կրան տուքան. Փրօքնայու: Այժմ շահնաս շիտակ կերթաս թօջուն. որ է ֆրանցոյու թագաւորին եւ է մեծ լիման. եւ թագաւորական դուստն նաւերն. որ են պատերազմողք ի վերայ ծովան. ճէմն 90: նաւ է: որ ամենայն ժամ. հմուտ հոն զըլայմի կանեն:

ԹՎՅՆ. 1695: Յօգոստոսի. 30: Գարնեայ. եկի. ի վնեւտիկ մացի. 4: որ. ետայ ելայ վնեւտիկու. եկի. ազուտիկայ որ է ալաշխուսք. եւ է. օգոստոս կայսերն շինած, հոս է եփրայտօրին. թագն. եւ հոս կու լինի կոստանդինոս: Անտի. զնայի. իրրնուկուք. 4: օրն. սեպտեմբերի. 1: Անտի. լայփիկ որ է քաղքիւրան սաքսին. եւ է լոթուան արեւնաո() երկիրն: Անտի եկի. Պապով. որ է շէզիկայ. եւ է եփրայտօրին կենն ուղղափառ են. եւ կենն լոթուան են:

ԹՎՅՆ. 1695: Հոկտեմբերի. ամսոյ. 1. ելայ ի Պապովու. եկի ի լով. Հոկտեմբերի 26: այսու. հետեւ. զիտեղին Աստուած. է. թէ այլ ուր պիտի զնամ. եւ մամ: կամք տեսան օրճենայ եղբի:

ԹՂ. 15b. ԹՎ. 1696: Մայիսի. 5. ելա լեհայ երկրն. լովու. բնտանեօքս: Եւ ի հայոց թՎՅՆ. աճիս. ապրիլի. 25: ելայ լովու եկայ Պապով. բնտանեօքս, մայիսի. 28:

ԹՎՅՆ. 1693: Օգոստոսի. 15: ելա Վենետիկ բնտանեօքս, զնայի. դեպ ի լեհայ երկիրն վարլով: Անտի Մարտի. 15: ելա զնայի ի լով:

ԹՎՅՆ. 1695: Յուլիսի. 10: ելայ Մասսիլեայու. զնայի Արիւստայու մայլմայի նավով: 8: օրն հասանք այնկուսնա: Եւ ի հայոց թՎՅՆ. աճիս. Յունիսի. 30: օրն. ելովի:

15. ԹՂ. 16a—17a. Կրօնական ինդիր. Բա. ժակի ինդիրն վրայ. զրարար: Արմէ կ'երեւայ թէ բնդօրինակութիւն է տեղէ մը:

16. ԹՂ. 17b. Հայոսոս. «Լ-Ռ-Ռ-Լ Հայր մեր. » «Ողջոյն. » «Հուսատաճք. »

— ԹՂ. 18a. «Լ-Ռ-Ռ-Լ Իսրայիլի առաջի Աստուծոյ ամենակային. » եւ այլ աղօթք. — ԹՂ. 18b. «Լ-Ռ-Ռ-Լ Իսրայիլ առ կրանու հեղ կայն Մարիամ. »

17. ԹՂ. 19b. «Տօմար լուծայ. » Այլեւ այլ սիւնակներ վերագրի լուսնի եւ հրեկոյ զատիկ են:

18. ԹՂ. 20b. Զինանշան աւստրիական: Վ.Ն. «1697. » 8-12. Եփրատօր Հըր-Էն-Նը-ու-ճ

է որ է թագաւոր Հոստայու. — Գրեցաւ թՎՅՆ. 1697: մարտի. 30: ի Պապով. »

19. ԹՂ. 21b. Պատկեր Անարատ Եղու թէ կան: Վ.Ն. «Սուրբ Մարիամ մայր Աստուծոյ. ազօթեայ վան մեր. » 8-12. «ԹՎՅՆ. 1697: մարտի 31. ի Պապով. եւ ի հայոց. աճիս. մարտի. . . »

20. ԹՂ. 22a. Ոսանաւոր մը հայերէն: Ս.Ս.Ս. «Անեղն անսկիզբն Աստուած որ միշտ ինքն անասման. եւս բաժին սեմոյ ազգին զվնեան ֆուկիստան: » Հետաքրքրական է այս կտորն, որ է.

«Անեղն անսկիզբն Աստուած որ միշտ է անասման. || Եւս բաժին սեմոյ ազգին զվնեան ֆուկիստան: || Անգէն բնակեայ լեզուք թագաւորք արեւմտեան. || անթիւ անհամար զօրքն. բարկիքն արիական: || Արժանած աւանդ ունի թագաւորն բարանական. || արքայից մեծայ թագաւոր զոր կազմեայ սպանն արքայն: || Թագաւոր է կայլիսայոց, մեծ հզօր ֆուսանցն է սա. || ի թոսանց մեծայ թագաւոր կոստանդիայ կոստանդի արքայ: || Այժմ ինփուստուր է նա ի բունեթ (°) աշխարհն ամենայն. || հնարանգեցան նմայ զայվին ազգն. եւ լոթուան: || Հարիստու զնա արար բղվնեւտիկ եւ անքանիոյն. || առին մեծ կղզին ցիցիլիայն եւ հասին ի մեծն միլան: || Բզիսարէս քաղաք թախտ ունին. որ հասնի միջն մասսիլեան. || թօլու մեծ մեծ լիման կու բնակին նաւերն թագաւորական: || Քառասուն զատրքս ունի զարգարեայ եւ են աննման. || ամառն կենուն ասանն հմուտն կու գան մասսիլեայն: || Ամեն զայարգայի մէջ կա զայլակեր եւ մեծ զայլական. || եւ կու հրամային նոցա որ են սուլտան պատերազմեղական: || Եւ այլ կան վեց հարիս մարդ. կենն թուրք. կենն գող եւ մարգապան. || նոքա են թիքաշօղ, կու հրամայէ նոցա տիտուկով որ է վարտիան: || Կան եւս այլ մարդիք մէջն որ են ցեղացեղ արուեստական. || ոմն զեկուսար. ոմն յէլեկնճի ոմն թօլ-նեւտօղական: || Ի կարգի նոցա է բնակեայ ազգն կայ տալեան. || թախտ ունին զֆրանտարս որ ենն սիրոյն լաւ շուխայն: || Եւ ի կարգի նոցա անկնի սան մարգօն եւ յազգն իմցցան(°). || զօրփիլիսոցիք ասեն որ այսնի է պամֆիլիայ: || Նայ է զլուս քրիստոնէից քաղաքաց որ է մայր նա բառուգական. || զոր Հոստ ասեն նմայ է աթոս. Հայրապետական: || Անգէն բնակեայ զլուս աւարեայքն որ վեճ կոչեցան. || կան քահանայք բազումք սպասուորք եկեղեցական: || Ահա արբագան փափն ի նոցա միջին որ է զլուս թագաւորական. || կայնիսպոսուրք բնտարեայք եւ երկոստան կարախայն: || Մարայ են կարգաւորք առաքինիք սուլտանեայք են խորհրդական. || արեւն մեծ ամեծ կղզեաց որ է ֆուանի նոցա պահապան: || Ամուր կղզիք մեծ ամեծ կրիակ ու ակոականտիան. || բոստոս մեծբա. կրպոս ձեզ զլուս է սուպուսիլիան: || Սոյ է կայսրն Հոստայ եփրատօրն ազաւ ալաման. || եւ մեծ է սա ի վեր թագաւորայ ամենայն: || Ի վնեւտ քաղաք թախտ ունի, որ է բերթ ու պարիսպ ամ:

բական: || Ինքն փրկէ զբրիտանեայքն ի յազգէն այս մահմանական: || Եւ մերձ է անհաւատից երկրի սորա բերքքն, քարաքուն, զուտքն աննայն || կու պատեալովն հետ միմանցամուսնաւ տարածամ: || Եւ ի Բաթնեայց աշխարհ որ ասի թե անազնիկայն: || Եւ ի աստի ի քաղաքն անապոլիսայն: || Ահայ մասս արեւու այլ կան ինկիլիզն ու բնկրլիկա արքայն || բնակեալ են այն ծովն որ հասնեն զձկանա կուսն: || Ի թի Բաթնեայց աշխարհն. են անկեալ լեզուք դանազան: || պուլղաք եւ սաֆ ասնն բոթնու խրթմանն եւ շօղանն: || Մաճարքն ու լեկն, անկան ի զբազմ աշխարհն. աննայն: || ունին գեոփհատն որ հասնին մինչեւ արիփրման: || Ի սառնամանիք հիւսիս եւ սառնազն բնական: || աշխարհն նոցա մակազ մինչ ի ծովն կարբիական: || Եւ ազգն նոցա զեբազ է թեթեան նեապոլական: || լայնուար ձակ անկեալ է նա որ հասնին մինչեւ ի կափայն: || Գոսեքն ու միւրն այնտի ապաղայն եւ մեծ սառիսան պարզուսին ի հետ նոցա որ ի կաղնն է ի վրայ սան: || Հայքն ու պարսիկն անկան եւ ի կաղնն արեւելեան: || թախտ ունին մեծ եւ սիրայն. որ կու կոչի յիպոսան: ||

21. Թղ. 23a. « Ասան երակ անկեայն եւ հաճաման ի եւ բարս որ է ի իշայ: » Սիլիքն. « Լուսինն. 1. Աստղնն օրն ոչ է բարի բորտու թիսն կու բերէ: »

— Թղ. 23a. 19. ասիք « Զժոյ բաճարանն է. » « Տեւա ին խրթմ. ինկուս ի ինք մասայ. ին քլայայ ակն պղպայ, սեւախ պարսիս. քեթնեզ խրթմ: »

22. Թղ. 23b. « Թփակաւոր Աղամայ. մինչեւ ի ջրհեղեղն ամբ բաճար: »

Այս համեմատութեանց մէջ կան նաեւ հայ տա մանակաբութեան կեանքու համեմատութեանք:

23. Թղ. 24a. Այլեւայլ վճռական խորքեր: — Թղ. 24b. քարքեր:

24. Թղ. 25a. Ժամանակաշար թիսն: « Թփայն. 1688: Գու իսի. 1. Երնաւ մարիյա թիւղն. օրն. զըթի. 4էս օրն կայ. 2. ժաման. ի վեճնայ: եւ կղեւ կնքաշար սորա եփրատորն հոփցոյմատարն. եւ է մեծ խաղատար. որ է անուսն. բազալիներն: որ կու բնակի ի վեճնայ: Եւ ի հայց թփայն. աճլէ. ին. Գուսիսի. իա. օրն. զըթի. ի վեճնայ: »

« Թփայն. 1695: Աղբիլի. 23: զըթի. 4էս օրն կայ. 2. ժաման. ծնաւ. ֆուրու գինայ կատարնան. լեհայ երկիրն. լեզ: Եւ ի հայց. աճար. ին. աղբիլ է ժգ: ի լեզ: օր է լեզ: Եւ սորա կնքաշարն է անուսն բան քրիստոսի որ է լազուսն բաւեղազօղն. եւ այլ բան տակնիքն կողակիցն: որ բնակին ի լեզ: եւ են ազգաւ հայ: »

25. Թղ. 25b. Տաճկերեն (հայտառա) ա. աւծներ:

26. Թղ. 26b. Կիար Ս. Աստուածածնի, գիրին Գիտուս:

Վրա. « Որտե իբ Գարիսմ սուրբ Աստուածածնի եւն: » Տալ. « Sancta Maria, Սուրբ Գարիսմ, մայր Աստուծոյ: »

27. Թղ. 27a. Զարգարուն շրջանակ: Զարգարուն մէջ գրուած. « Հայց թփայն. աճլ. է. փեարթարի ամայ. ա: » Տալ. նոյնպէս զարգարուն մէջ. « Փետրվարի (1.) 1688 (99) ամայ ա. օրն. զըթի: » Եւ այլա կը սկսի « Օտանուս քու վանն զինայ եւ արբեցար թեան ասացեալ: »

28. Թղ. 28a. Հայերեն վճռական խորքեր: 29. Թղ. 28b. Կիար Ս. Գոհհանուս:

Տալ. « St. Oannes Baptista. » Վրա. « Ի նմանութեան ազանայ սեւեալ զհոգին սուրբ Գոհանուս եւն: »

30. Թղ. 29a. « Օղստու. ժա. Տոն Գոհհանուս կարապետին եւ միւրն. քրիստոսի զոր կարգեայ սուրբ զբ. լուսա օրին: » Պատմութեան ի վարաց Ս. Լուսա օրին:

Կար մեքէ:

31. Թղ. 30a. « Օղստու. ժգ. Տոն է լուսակաթին իջնան բանին Աստուծոյ ի վարարացառա: »

32. Թղ. 31a. Երկու օրինակ նամակազրութեան:

33. Թղ. 31b. Գլուխ Ս. Մատթէոսի: — Թղ. 32a. « Գաղաթս Ողբութեան » խորք մը, որուն կը յաջորդէ (Թղ. 32b) Համառոտ մեկնութեան Պատարագի:

34. Թղ. 33b. Կամակի օրինակներ: Սիլիքն. « Գործամ կամեառ թուսա զբէլ վարդապետի: »

— Թղ. 34a. « 1691. եւ ի հայց թփայն. աճլ. Գուսիսի. ժ. Կամակի մ'օրինակ: »

— Թղ. 34b. կարք նոր մուսուսն թփայն մը:

35. Թղ. 34b. Մանր (վճռական) խորքերն կարք. « Աստղ էրի ի հայտառան ի կար ինկար ի ֆուլեկատան ի կարք մուկն ու մուկն զարտ եւ կրկյան. || եւ ծաղ. կարք ի մէջ մարգկան: || Ով որ քանգէ ցանկ հայրենի ի նա քրիստոսի է վայրենի. || պատիժս ազգէ նա կայրենի: || Ար ժամ սաստիկ փոքն զուէ. || զազգս մարգկան զարթուցանէ. || այն ժամ սակ եկայք բարիք. || եւ զնայեք յինէն շարիք. || այն ժամ զննան աջակողմանք || եւ անշարի սղան ձախակողմանք: » Եւ նման բանք. (5 առգ.)

36. Թղ. 35b. Եղեղբները զիծ եւ վրան զարգեր:

« Թփայն 1688 (աճլէ) փետրվարի, ամայ ա. » Միտ էրի-բար. « Տեր եւ Աստուածն աննայն պարզեւ. աննէ իւր ծառայի: || ով հաւատով ի նմայ գիթի թեզով աննէ զիւր հայրենին: || ով էրի-բար. կղեկի: || Կողմացրք օրհնեցն ի քեզ հանգի: || արահամու. ի սահմանի: || Ի սոսայ սառուստի: || արմու թեանն ցուսն բացվի: || եւ կնայ կեկղեցի: || եւ ազգի թեան Տեր Աստուած որ քո մեղքն ինքն թողի: Ամն: »

— Լուսաշար լուս. « Փետրվարի է. Եւ Գիթի: || Կողմացրք օրհնեցն ի սահմանի: || Ի սոսայ սառուստի: || արմու թեանն ցուսն բացվի: || եւ կնայ կեկղեցի: || եւ ազգի թեան Տեր Աստուած որ քո մեղքն ինքն թողի: Ամն: »

37. Թղ. 36b. Կիար: — Թղ. 37a. Երազ:

կույնը (կերպ գունաւոր), նոյնպէս թղ. 37b: —
Թղ. 38a. Կերպ աւետման: Մէջտեղ գրուած « Ave
Maria յղջնի gratia Մարիամ յի շնորհար », Այսու
կը փակի մասեանք:

Այս անձն է այն զոր կը յիշէ Ռոշրա իւր ժա-
մանակագրութեան մէջ յամի 1695 (Հմմտ. Թիւ.

6 վերջը). և սրուն Պուսայէն գրած թղթերը
կը թարգմանէր նոյն կերպու: Իւր ծածկագրած
թղթերը կան ցայտօր Աւստրիական Գիւտեն
մէջ. զորոնք աւրիշ աւթիւ կը տեսնենք: Իւր
կենսագրութիւնը տեսանք նոյն իսկ ձեռագրոյ
յիշատակագրութեանց մէջ իւր իսկ զրէն:

22.

Հ Ա Ի Ա Ք Ա Յ Ո Ց

Cod. Arm. 22, — ՌՃԿԲ — 1713 (— 1719):

ՅՈՒՂԹՈՒ 376: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 26, 5x20 cm.
— ԳՐՈՒԹԻՒՆ 20x13, 5. մասամբ միասին, մասամբ
երկրին: — ՏՈՂ. 27—32, այլեւայլ ըստ գրոց: — ՆԻԻԹ.
Քուզի նոր և կոշտ, անողոր: — ԿԱԶՄ. Նորագոյն.
Քիլանց կողմը գրուած MS, Armeniaea, Aegyptiaca: —
ՏՆԵԳԱՄԱՆԵ. լու: — ԳԻՐ. Նոր քուրդեր. (Արտակամ
ծեղրէ կամ, քայք մարտը): — ԳՆՏԱՐԿ. Չորս Քուրդի
ի սկզբում և չինգ վերջին. նաեւ մէջ տեղ տեղ (գրու-
թեան մը անմասլէ կտորը): — ԺԱՄԱՆԱԿ. 1713—4: —
ԳՐԻԶ. Նայերձազան 1—4 (la Croze): — ՏԵՂԻ. Ի
ՊԵՐԻ. (Նոյն թագաւորական գրատան ձեռագիծներն
օրինակած՝ նանդեր ծանօթութեամբ): — ՏԵՐ. գրիւն:
— ՅԻՇԱՏԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՐԿԵ տեսակ ն. ա) Անոնք
որ նախագաղափարին մէջ կային, և զորոնք օրինա-
կած է Լարրոզ: Այսպէս Ա, էջ 340: Բ. 204, 271: Բ)
Անոնք՝ զոր ինքն աւելցուցած է, մեծաւ մասամբ միև-
նոյնն այլեւայլ տեղ կրկնած՝ նախնիքացներն անմե-
ջապէս կտոր: — ՏԵՂԵԳՈՒԹԻՒՆ. էջ 5 (ձեռագրին տակը)
գրուեր է. Solum volumen continet pag. 738, a La Crozii
manu nitide scriptas. — Չեռագրեր գնուած է յամի 1849,
յուլիս 14. (Suppl. 569):

Ս՝ ասեանս է հաստատոյ այլեւայլ ընդօրի-
նակութեանց, զոր գրած է Լարրոզ, և կցած այլ-
եւայլ տեղեկութիւններ: Ճշմարտ է լատիներէն
գրուած նոր ձեռքը:

Մասեանիս մէջ կան.

Ա. Մասն (թղ. 1—174):

- Ա. Չորր ակտարանը (օրինակուած Պերլինի
ձեռագրէն):
 - ա) Մատթէա. էջ 1;
 - բ) Մարկոս. էջ 95;
 - գ) Դուկաս. էջ 158;
 - դ) Յովհաննէս. էջ 263;

ՅԻՇԱՏԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ: 1. Բուն ձեռագրին
վերջը կար գրուած. « Չարգրատ գրիւն Նիշիտի՛ կրտս-
ր և զնոցոս իմ յիշել լաւի՛ »
2. 1—4 թղթ. էջ 340. « Եւ ևս Մարիամիս
Վելմիւրէ Լուրա Կուրդի զայս ակտարանագիր ու-
րմիտի ի Բերլին մայրաքաղաք. առեալ ի ձեռագրեալ
մասեան, որ ի թագաւորական գրատան պահի. Յամի
Տեռան մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի ՌՉԺԳ (— 1714)
ի Մարտ անոյ է: »

Բուն ձեռագրին է Պերլինի թիւ. Ms. Or.
Quart. 12: Ըստ նոր ցուցակի (N. Karamiantz)
Nr. 20:

Բ. Երանօթու թիւնը լաւիւրէն լեզուս
գրուած ի Լարրոզէ՛ ի Մարիամիս՝ — Երանօթու:

Էջ 341—347. Notae in Matthaeum. Ի
սկզբան կոյ այս Դիւլի—Բիւնը. 1. « Haec quator
Evangelia Domini N. J. C., descripta ex Cod.
Msto. Bibliothecae Regiae Berolinensis, cum vi-
derem editionem Amsterdamsensem Uscani,
ad versionem vulgatam saepius editoris ignorantia
et superstitione exactum fuisse. Quae sane labes
transit ex prima editione ad ceteras omnes, etiam,
quod miror, ad Constantiam anni D. N. J. C.
MDCCV, quae in nulla re ab Amstelodamensi
discedit, fatente ipso editore cujus haec verba in
fine hujus editionis leguntur. Արդ և զիւր զբաւս և ևս: »

Չս գրուած է Ամստերդամի տպագրութեան
նախադրանին խօսքերը չանդեր լատիներէն
թարգմանութեամբ. և ապա այն օրինակները,
որոնց հետ բրած է իւր այս ձեռնմաստութիւնը:
Աւստի կերպույ թէ Լարրոզ մտք ունէր նոր
հաստարակէ Աւետարանը չայրերն. քան զի
Ռիւմիտ հրատարակութիւնը Վուրդայիս յար-
մարցուած կը տեսնէր, և Կ. Պ. 1705ին տպածն
ալ ընդիւ նոյն Ռիւմիտի տպագրութեան հետ:
Այս պատճառս օրինակած է այն ձեռագիրը,
և այլեւայլ ծանօթութիւններ աւելցուցած: Բու-
գանդակ զորոքը հետաքրքրական և զովիս աշ-
խատութիւն մըն է, բայց կիսատ. քան զի հա-
ղիւ Մատթէի Չ. գրիւն ձեռնմաստութեան հա-
սեր սպասեր է:

Բ. Մասն (թղ. 175—310):

Ա. էջ 1—204. « Պատմութիւն սրբին Յով-
հաննէս Ռիւմիտի. կատանդինու Պատրիարքի.
և Երեզրայոյ Եպիսկոպոսականի և ժողոպ-
ականի ծննդեան, սննդեան և քաղաքավարու-
թեան: Սիւլիւն. Ամստերլին քր ի հումն զբոյր
և զիւն պատմութեանց: »

ՅԻՇԱՏԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ: 1. Բուն ձեռագրին.
(էջ 204.) « Յամի Շիրոզի թուարեութեան Հայոց
Բարձրանոս պատմութիւն վարոյց և ծգնութեան
երկն կրանկոյն Տայրապետին Յովհաննէս Ռիւմիտու.

նին, է Եւրոպայի է Գր. Ի ձեռն սրբազան իմաստ-
լուսնի Հայոց Տեառն Գրիգորիէ: Եւ Յիսուսի Բերնատի
փառք յախեանս. ամեն. Եղիցի: »

2. Լաբրադի. «Եւ Եւ Մարտինոս վճռիւն Լու-
կաշու Եւ ձեռնագրեալ մատենէ որ Ի թագաւորական
գրատուն պահի:»

Յամբ Բերնատի Ռ-ՉԺԿ (= 1713): Ի փեարփար
ամսոյ ին: »

Բուն ձեռագրին է Պերլինի գրատան Ms. Or.
Quart. 164: Ըստ նոր ցուցակի (N. Karaniantz.)
N. 45.

Բ. էջ 205—271: «Պատմութիւն Արքայն
Նիկիտայի պատմելապարտի Հայրապետին, ծննդեան,
անդեան Եւ աւարինի վարսոյն Եւ ամենայն պատմ-
չիկացն Եւ կատարմանն մեծ քահանայապետին Եւ
Չմուսնայ Արքեպիսկոպոսին, որ է Ի նահանգին
Լիկեացոյ ժողովրդաց Եւ այժմ Իգմիր կոչի: »
Սկիզբն. «Չամենայն սուրբ Եւ զերջանիկ բնաբեալս
յԱստուծոյ զովիւ Եւ պատուել յամենեցունց ար-
ժան է: »

ՅԻՇԱՆԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆԵՐ. 1. Բուն ձեռագրին.

«Գրեցաւ Պատմութիւնս ձեռագր պարտն Աւրիէի որ-
դոյ Խաչոյ. ԹՎ. Ռ-ՉԺ (= 1630) մարտ թ: »

2. Լուրդի. (Հմմտ. վերջ): Վերջը. «Յամբ
Բերնատի Ռ-ՉԺԿ (= 1713) Ի Արքիւ ամսոյ Ժ. է
պրտմ տար: »

Բուն ձեռագրին է Պերլինի գրատան Ms. Or.
Quart. 164: Ըստ նոր ցուցակի N. 45, թիւ 3:

Գ. Մասն (Եթովպիկոսի): (Թղ. 311—372:)

1. (Թղ. 311—346:) էջ 1—69. «Mysteria
Litterarum Graecarum... lingua Aegyptica, Dia-
lecto superioris Aegypti. Descriptus Oxonii ex
Codice Huntingtoniano Coptico-Arabico. num.
393. a Paulo Ernesto Jablonskio qui mihi eius
describendi copiam fecit. (Խորհուրդք նշանագրացն
Յունաց:)

Ընդօրինակութիւն արար-խաղի ձեռագրէ մը
(Huntingtonի. թիւ 393). ընդօրինակողն է Paul
Ernest Jablonski.

2. (Թղ. 347—369:) էջ 1—44. Officium
Hebdomadis Sanctae apud Aegyptios, excerptum
ex Codice Manuscripto Bibliothecae Seguerianae.
(ժամակարգութիւն Արքայ Էսթրաթոն առ Եգիպ-
տացիս:)

էջ 43. տակը. «M. V. L. C. die XX. Decemb.
A. 1719. » որմէ կ'իմացուի որ նոյն տարին աւար-
տեք է իւր այս վերջին յիշատակագրութիւնը.
Եւ անշուշտնաւ այս վերջին ընդօրինակութիւնը:

3. էջ 45—49. Canon Lectionum per Cir-
culum Anni in Usum Ecclesiarum Aegyptiacarum
descript. ex Codice vetustissimo Michaelis Epis-
copi Damiatensis, qui codex est in bibl. reg. Pa-
riensi (այսպէս ճշգրտ.) (Կանոն Ընթերցումաց
ընդ ամեն ողջոյն՝ Եկեղեցեաց Եգիպտացոյց. Ի
Հին ձեռագիր օրինակէ Միքայէլի Եգիպտացոյց):

23.

Հ Ա Ի Ա Ք Ա Յ Ո Յ

Cod. Arm. 23. — ՌՃԿԻ — 1713:

ՌՈՒՂԹԻՐ 110, ԼՂԲ (զրեալը) 180: — ՄեծՈՒ-
ԹԻՒՆ 26x20 cm. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ 21, 5x15 cm. առաջին
մասն կրկուց, ինչպէս նաև ալ տեղ: — ՏՈՂԸ 26—32:
— ՆԻՒԹ. թուղն նոր, այլ պինդ Եւ ոչ սորով: — ԿԱՉՄ.
նոր, կաշեկազմ: Կողմ ներքի կողմը պատկեր է Քրիստոս,
որուն մէջ նկարուած (զորոյմեծ) է սրտի մը՝ մատենա-
գրարան Եւ Կա զրուած. «Dulces ante omnia musae.» ԳԻՇ.
«Deus nobis haec otia fecit.» Եւ ստոր տակը. «C. S. Jor-
dani, et Amicorum.» — ՀԱՆԳԱՄԱՆԵՐ. մարտը: — ԳԻՐ.
բոլորգիր, երրորդական ձեռքէ, քայքայական մարտը:
— ԼՈՒՍԱՆՅԵՐ. մոնթ կարմրու: Տեղ տեղ կան շատ մը
ձանթաթուղիներ մատենագրին՝ լուսանցքի վրայ գրուած:
— ԳՆԱՆՅԵՐ. Ի սկզբան 4 Եւ Ի վերջոյ 17 թուղթ: — ԺԱ-
ՄԱՆՅԵՐ. 1713: — ԳՐԻՉ. նայիլՆագլան Լաբրադ: —
ՏԵՂԻ. Պերլին: — ՅԻՇԱՆԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆԵՐ կան բաւա-
կան, զորս մի առ մի կը յիշենք: — ՏԷՐ. գրիւց: —
ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ: Մայրաքանդակ գրատան ձեռագիր ցու-
ցակին մէջ այս ձեռագրին տեղ այս տեղեկութիւնը
կոչ յիշուած «242 fol. Elementa linguae tataricae,
Inoeopi describere Berolini die XVII Septembris. anno
Domini MDCCXVI Maturinus Veyssiere la Croze... fol.

1. Grammaticum edidit Parisiis Melchisedek Theveno-
tius.»] — Չեռագիրս գտուած է կայսերական գրատան
նամար 1849ին, Յուլիոս 14 (Suppl. 568):

Մատենան է հաստատայ Լաբրադի ընդօրին-
ակութեանց, թարգմանութեանց Եւ այլ ծանո-
թութեանց, Ասոր մէջ կան Հեռեւեալք:

Ա. էջ 1—50. «Շարագրութիւն Հռոմեական.
Վիդաանութեամբ սակա Հայկազանց սեռի. Եւ Ար-
շակունեանց զարմի. Ի սկզբանցն Ի վախճան. Ասա-
ցեալ ներքինէ Եղբոր կամ Եւ զիկոսի Հայոց Տեր Գրի-
գորիս յիւրականորս նախնիս. Ի Տարակութեան
Երկր տիս: » — «Compositio Metrica narrationis
Historicae de genere Armeniorum et stirpe Arsaci-
darum, ab initio ad finem versibus descripta.
Autore Nerse fratre Domini Gregorii Catholici
Armeniorum.»

Այսպէս բովանդակը Հանդերձ լատին թարգ-
մանութեամբ՝ վերնագիր գրեւով՝ Carmen Histo-
5*

ricum Nersis Patriarchae. Գրութեան առաջին սինդ հայ բնագիրն, երկրորդ սինդ լատիններն թարգմանութիւնն է: Տողերուն թիւը նշանակուած է լուսանցքի վրայ:

Գրութեան վերջը, ուր թուականը նշանակող «ի հինգ հարիւր թիւ կատարեալ, եօթնամանից ի նոյն յարեալ» խօսքերը կան, լուսանցքի վրայ նշանակուած է. «A. C. 1121.» (ԱՄ Տեառն. 1121.) Կան նոյնպէս ուրիշ մանր գիտադրութիւնք ի լուսանցս: Վերջը կայ թուով ժամադրագրուած, ուր բայ ի ճակատեն՝ գրուած են նաեւ գրոցս նիւթք մանրամանս ուրիշ գրքէ մ'այսպէս. «... Armenicè et latinè nitide Scriptum; paginis 50, ubi finis Carminis Nersis Patriarchae. — Item a pag. 51. ad 58. exclusivè Sequitur: Carmen Historicum Regis Haithonis, Armenicè cum Versione lat. Item pag. 58. 59. Additio Uscani de Festo Paschatis. Item a pag. 60 ad pag. 104. Math. V. La Croze Notae in Nersem; — Item a pagina 104 ad pag. 122. Ad Carmen Haithonis Regis Annotationes. Et pag. 122 ad pag. 147. Appendix de reliquis Regibus Armeniae Minoris. — Item a pagina 147. ad 168. Appendix altera, in qua Miscellanea quaedam Geographica utriusque Armeniae et vicinarum Regionum. Descriptio Asiae ex Opusculo Geographico Mosis Chorenensis, edit. Amst. A. C. 1668. Item tandem a pag. 169 ad 180 et finem Addenda.»

Արդեն այս ցոյցովը կը ցուցանէ ճշգիւ գրութեանս նիւթերը:

ՅԵՐԱՍԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆ: Ի սկզբան գրուած է Լաբրովեն այսպէս ճշգիւ. «Descripti et in Linguam Latinam converti ex editione Veneta Poematum Nersis sive libri quem a primis vocibus Armenii appellant Յիսուս Որդի Յեսուս ordi. Ibi hoc Poema extat pag. 240. 421. Liber editus est ի թվական Հայոց հազար եւ զր. ի հայրապետութեան Հայոց Տեառն Փիլիպոսի սրբազան կաթուղիկոսի. Id est Aerae Armeniorum anno Millesimo nonagesimo secundo (Christi 1643) Patriarcha Armenorum existente Sanctissimo Domino Catholico Philippo, Berolini A. D. N. J. C. MDCCXIII. Maturinus Veyssiére La Croze.»

Ուստի թարգմանած է այս գրութիւնը Կ. Պոլսոյ 1643 ի տպագրութեան բնագրէն, եւ անկէ բնօրինակած է հայ բնագիրը Լաբրով Ի Պերին 1713:

Բ. 1. էջ 51—57. «Carmen Historicum Haithonis, sive Հեամոյ, Hethumi, Regis Armeniae editum in fine Bibliorum editionis Amstelodamensis. A. C. 1666, ubi extat pagina 478. 829. post Indices, latinitate donatum a me Maturino Veyssiére La Croze.» Ուստի եւ Լաբրով Ամստըրդամի 1666 ի տպագրութիւնն Ոստանուոր պատմութեան Հեթմոյ լատիններն թարգմանութեան իրրեւ բնագիր գործածած է:

Վերջինքէն է. «Ոստանուոր բարեպաշտի թագաւորին Հայոց Հեթմոյ: Որ ծառայեալս եմ ըրիւր ատից նեն եւն: Սեան մեկը հայ բնագիր է, միւր թարգմանութիւն, որուն վերնագիրն է. «Carmen Orthodoxi, pii, εὐσεβούς (պաշտեալ) Regis Armeniorum Hethumi», etc.

2. էջ 58—62. «Additio Uscani de Festo Paschatis.» (Յաւելուած Ոսկանոյ վան անի Չաւկիին:) ՍԻՒՔՆ. «Նաեւ ի թուով վրիչին. սոկր. (= 1668), իսկ ի մերումս ճճճ. ին. նարում տարւոջ զիրն էր բնին, եւս առաւել պատահեցաւ սղալումն թագաւորի տասցեալ սղալումն բաղւած պատահի մեզ:»

Գ. Այլեւայլ մանով ու թիւք Լաբրովի:

1. էջ 63—103. «Annotationes in Carmen Historicum Nersis Patriarchae.» (Ծանօթութիւնք ի վեպատմութիւն Ներսիսի Հայրապետի:)

2. էջ 104—122. «Ad Carmen Haithonis Regis Annotationes.» (Ծանօթութիւնք յՈստանուորն Հեթմոյ արքային:)

3. էջ 123—182. Appendix de reliquis Regibus Armeniae Minoris. (Յաւելուած վան այլոց թագաւորաց Փորում Հայոց:)

Դ. 1. էջ (նոր սկսեալ) 1—146: Յուցակ ազգարանութեան թագաւորաց Հայոց Յովնանէն: Ի Տեր Անոյ եւ Էլիան Հայոց Տեճոյ: Դիմացք նոյնպէս լատիններն թարգմանութիւն ի Լաբրով սին առ սին:

2. էջ (նոր) 134—145. «Excerpta quaedam de Statu Armeniorum sub finem saeculi XIV ex Historia Schildtbergeri Germanice scripta.» (Քաղաւածք ի զերմաններն պատմութեան Հեթմոյքի վան իրաց Հայոց ի վերջ կայս ժ. Գ. դարու:)

Միայն լատիններն, երկուսն գրութեամբ:

Ե. էջ 146—180. Յաւելուածք:

1. էջ 146—168. Հատուած յաշխարհագրութեան խորհնացոյց: (Աժն:) Վերջինքէն լատիններն թարգմանութեան. «Appendix Altera in qua Miscellanea quaedam Geographica utriusque Armeniae et vicinarum regionum. Descriptio Asiae ex Opusculo Geographico Mosis Chorenensis editio Amstelodami 1668, Pag. 32.» ՍԻՒՔՆ. «Ախարհ բնգ համար Արեւացոյց, եւ այլն: Դիմացք սին առ սին լատիններն թարգմանութիւն:»

ՅԵՐԱՍԱԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆ: էջ 168 գրուած է. «Տարգմտել եւ իրրեւ Descripti et interpretati sunt ի Բերլին եւ Մարսիլոս sum Berolini Anno 1666 Վեհերե Լուրե Յաթի Christi; MDCCXIII. absolvi per Maturin B. 2 ժ. Գ. (1713). Junii die XVI. ի Յուսիս ամոյ ժ. Գ.»

2. էջ 169. Կրկին մանր յաւելուածք յէջ 98. 98.

3. էջ 170-179. Քաղաքացիական պատմություն.
 ա) Estienne de Lusignan, Histoire Générale de l'île et Royaume de Chypre. fol. 72...
 բ) էջ 172. (նոյն էն) La Généalogie des Prences d'Armenie Mineure.
 զ) էջ 174. (նոյն էն) Généalogie des Roys de l'Arménie.
 Կր յիշուին Լուսն. Կոստանդ. Հեթում. Լուսն. Թուրքու և Լուսն:

դ) էջ 17. (նոյն էն) Les Roys de l'Arménie du sang de Lussignian.
 Կր յիշուին Hugues, Բագրատունի, Լուսն Գ. Լուսնեան. Լուսն Լուսնեան որդի Huguesի. և Լուսն Գ. Լուսնեան.
 4. էջ 180. Քաղաքացիական պատմություն. Կոստանդ. Հեթում. Լուսն. Թուրքու և Լուսն:

24.

Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Ց

Cod. Arm. 24. — ՌՄԻԹ — 1780.

ՌՈՒՂԹԻՔ 174, էջ 347: — Մեծ-Ռեթիկոն 13x8cm. — Գրություն միասին 9, 5x5.5cm. — ՏՄՂԸ 19: — Նիհիթ. թուղթ: — ԿԱՂՄ. նոր: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՆԵ. ընդհանրապես լուս. բայց ինչ ինչ տեղ փոխառված: — ԳԻՐ. փոքր բուրգեր, մարտեր: — ՊԱՆԱՍ սկզբունք բանի մի թուղթ: — ԺԱՄԱՐԱՆԿ. ՌՐՄԻԹ (— 1780): — ԳՐԻԶ. «Օղանակ որդի Լուսնիկի Դրամիտի:», — ՏԵՂԻ. արտաք: — ՏԵՐ. անշուշտ գրեր: — ՅԻՇԱՍԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ. էջ 347: — ՏԵՂԵՎՈՒԹԻՔՆԵՐ: Չնայած Կոստանդ. Հեթում. 1876, 18/11ին Կ. Պոստեթի «Արշակ Ա թուրքական», թիւ 25ին նա ի միասին 25 փոքրին արժողութեամբ:

Հմտ. Թիւ. 30:
 2. Ի վերջոյ երկու Լուսնեանի թուղթ, միջին երկուսն ալ իր. Լուսնեանի Հասանդ:

* 1. Ստանան է Հարսնոյ կամ ժողովածու. եկեղեցական երգոց բովանդակ տարւոյ:

ՅԻՇԱՍԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ. էջ 347. «Եւ Օղանակ որդի Լուսնիկի Դրամիտի թուղթ. ՌՐՄԻԹ (— 1780) օգտաստի ժը. ին գրեցու գրերս ով որ կարգոյ նայ յիշէ մէկ Հայրենոյ որ Աստուած զիւր նշանեցան Յիշէ զերայ միտեցիլ է ինծի իշատակ պուծող Լուսնեան... զգրելու աղբորը...»

25.

Պ Ա Ր Զ Ա Տ Ո Ւ Մ Ա Ր

Cod. Arm. 25. ՌԺԳ — 1565.

ՌՈՒՂԹԻՔ Ժ ԵՒ 121: — Մեծ-Ռեթիկոն 9x6, 5 cm. — Գրություն միասին 7, 5x4, 5 cm. — ՏՄՂԸ 15: — Նիհիթ. մագաղաթ որորկեալ և բարակ: — ԿԱՂՄ. կաշեկազմ չին ոճով: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՆԵ. լուս. ընդհանրապես. թղթերուն տեսքով մէջ կոր ծակեր կան (թղ. 79ա, 110, 117): — ԳԻՐ. նոսրեր նոր, միշակ մարտութեամբ: Տեսքը կարմիր և կապոյտ տկար, նայնուկս լուսանցածները: Կան նաև մանր ԼՈՒՍՆԵԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ և ԶԱՐԿԱԿՈՒԹԻՔՆԵՐ: — ԳՐՈՒՐԿ ևս ինք թուղթ սկզբունք, նայնուկս թղ. ժ: — Բուրգ եօթնընկուց սկզբունք ԼՈՒՍՆԵԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ նշանակուած են կարգը ա. բ. գ. Նշանագրոց: — ԺԱՄԱՐԱՆԿ. ՌՐՄԻԹ. (— 1565): — ԳՐԻԶ. «Միշուս սիւնըրցի:», — ՏԵՂԻ. «Ի յաշտարն իլուսոց, Ի բաղարս Լով:», — ՏԵՐ. անշուշտ գրեր: — ՅԻՇԱՍԱԿԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ. էջ ա. Տ. թղ. 117ա. 120b: Պակաս ընդ նաև ԼՈՒՍՆԵԱՆԳՐՈՒԹԻՔՆԵՐ զնոսրութեամբ: — ՏԵՂԵՎՈՒԹԻՔՆԵՐ: Կոստանդ. Հեթում. 1876 ին, 18 նոյնիսկի, Կ. Պոստեթի Արշակ Ա թուրքական: Հմտ. թիւ 24:

Նախ յան բուն գրոց սկիզբը: Սկիզբն. «Թով. Ռ. Ժ.Գ. (= 1565.) Բանալի առաջի գիրն բն է: Եւ տանուաւրն ի վերջին խոյն է: Եւ կարմիր գրած առգրին նախանջ է: Իսկ ի մէջ պարզասու մարտ, յարժամ տարին նախանջ լինի, զաս և Հասանի մարտին ախիւ. սուգ մի ի վեր ելնես կարգիս, զնոսր յաւարան ոչ վերպիս. Պարզասու մարտ գովելի, և գեղեցիկ և պիտանի. զարար տարին յինքեան ունի. և ցուցանէ պակնն յայտնի: Եւ թնեքեան սխաւնի. Հոսովայեցոց ամառվ վարի. մինչ յայտնու թիւն բարեկեդանի. Ի և Գ. թիւ Համարի: Հինգ Հարիր ամ անցանի. Ի. յարարարգի. սյուքան անց վերջին լինի, զարձեալ յառաջին սխաւնի. Ի սահմանած անփոխելի. մինչ ի գալուստ Բրիտանոսի. որք բն թեւանդ սիրով սրտի. յիշման արեք զմեզ արժանի. զմնա աւան մեղք ի լի»

* Ստանան է Պարզասու: Ասոր մէջ կայ. թ երթ մ'ամբողջ ի սկզբան ուղեւայլ նիւթովք

1. Ինն թուղթ սիւնակոց բաժնուած տախտակք, վրան կենդանակերպներ նշանակուած են.

և սինակաց մէջ բառ իւրաքանչիւրին հայ տառերով: 204, 404 և 1029-ի մասնաւոր սինակաց խորհուրդն:

Յատկանքն ու թերութիւնն տակը գրուած է. «Լինգհարիւրեան որ բուր նշան կայ այլազանաց. Պա շի խարվիք: Եւ իս մէջն. յոր առօքն այն ծառաւորին է արաստ կայիք որ զժրոյս յիշիւ:»

2. (Թերթ ք. և. և.) Թղ. 1a. «Պարզութեամբ յընտիր և սոյոց օրինակէ. անանց և յախտեան կան:» Գրոյս մէջ կան

- ա) «Եօթներեան Գ.» Աւրջ Թղ. 3:
- բ) Թղ. 4a. «Եօթներեան Գ.»
- գ) Թղ. 7a. «Եօթներեան Բ.»
- դ) Թղ. 10b. «Եօթներեան Ա.»

Այս անձուն զիստար ամենուր օրերն ամայ կարգաւ և ուսիրի միջոցները նշանակուած են: Ապա նոյն սճով.

ե) «Եօթներեան Է.» — «Եօթներեան Զ. Ե. Գ. Բ. և Ա.» կ'իջնայ' մինչև Թղ. 33:

զ) Թղ. 33—57b. նոյն սճով. «Եօթներեան Է—Ա.»

է) Թղ. 57b—82b. նոյնպէս. «Եօթներեան Է—Ա.»

ը) Թղ. 82b—105b. նոյնպէս. «Եօթներեան Է—Ա.»

թ) Թղ. 106a—111b. «Եօթներեան Գ.» (կերթ):

3. Թղ. 111b. գրուած է. «Բն հանապաղ հանջ է: զմնացեան ի փերն հարցիր:» — Ասկէ ետքը կը գրուի (Թղ. 112a.) «Գարնեալ ծանիր սլ ընթերցող: Լազար զալտանան կիրակի օրն. բարեկենդան է եղիական պահոցն. Սուրբ եղիեն յետև. Բ. շարաթ կուտեմք. լուսաւորին պանն է: Լուսաւորեն յետև. Բ. շարաթ կուտեմք. վարդազատին պանն է: Խաչեն յետև. ա. շարաթ կուտեմք. սուրբ. զեարգա պանն է: Յինուակմուան յետև. Բ. շարաթ կուտեմք. սուրբ յակորին պանն է: Սուրբ սարգալեն յետև. Բ. շարաթ կուտեմք. մեծ պանն է: Յայտոց մէջն աւել կամ պակաս շի զար մին ի կատարած այնպէս: Ով ընթերցող. յորժամ տարին նահանջ լինի. Փետրվար ամիսն

իթ. օր լինի. և յայն իր: Ով ընթերցող որ թէ ծննդեան բարեկենդանն ի զԷն. զայլ. զայլ. զԷն. արա: Եւ թէ յուրաթ զայլ. զու ի էջն. արա: Չէրոյ բարեկենդանն զպանն շի լուծեր: բայց իթ ունի կու լուծէ: Չի փանն (?) է. օր է: զ. փետրվարին ի յեջն կանուս, և զ. ի մարտին մուսն. Երբ նահանջ լինի զ. ի փետրվարէն առնու. և զ. ի մարտէն:» — Թղ. 114a. «Թղեն Լայտոց ՌՉԳ. = 1634.) Եօթներեան Գ. վերագիրն Թ: Աւագ լրումն ապրիլ զ. օրն կիրակ. Յայտմ ամի մուրին Յոյնք և աննեն շուրջի: ապրիլ զ. Պատրաստ կացէք որ շի խարվիք: Մեզ Լայտոց ապրիլ ժգ. զատիկ է:»

Նոյնք գրուած է Լայտոց ՌՃԼԸ. ՌՄԼԳ. ՌՆԶ. ՌՇԻ տարիներուն համար ալ: — Թղ. 116a. խաչոր գրով. «Մեկ շրջանն ՇԼԹ. ամ է. ի մէկ շրջանն է անգամ մուրին Յոյնք. և այլ ազգ քրիստոնեայք բաց ի Լայտոց:»

ՅԵՇԱՏԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆԲ: 1. Թղ. 117a. բուրգիք. Կիտուր յիտուրալ: «Արգ գրեցաւ զուրուրտ» ի լաւ և յընտիր օրինակէ. ի յաշխարհս Իւրտոյ. ի քաղաքս' Լ. և ի Թաղաւորութեանն գրուլ ժիւղ' սկստասին (սե ի Լուսնոյ՝ 1548—1572), ի կաթողիկոսութեան սուրբ Էջմիածնի, սեր Ստեփանոս Լուսնոյ. ի յարհիպոպոսութեան՝ այս այնպէս սեր զրիգոր վարդապետի վանեցոյ. ի թժակնուութեան հայկազան ամարի ՌժԳ (1565) ա(ձ-1)Պ. յամենանն օգոտտի Եղեղաւ Մարգարէի պարզա: սուտարի. Չեւամբ թերագրք գրի. Միտու Լուսնոյ. Կիտուրոյ. Մերացեալ այեք գծագրեցի: Կիտուր զոյով. սակաւ պակաս: Երես անկալ կաղաւթ զգաղափարոյցոյ. որ զմեզ յիշէք՝ միով հայր մեղայի: Չեզ յիշողոց՝ և մեզ յիշեցեցոս. առ հասարակ պարտեցի՝ յաւուր միտանգամ գալտանանն. Ամեն:»

2. Թղ. 120b. Անթիվեանի քել մը գրուած ինն Ասոր վրոյ Լուսնոյ մը գրեք է անձունի գրով. «Մեկ սուգման մը սեւ մէկ օրգեան մը ճօշէ մէկ շապիք ճօշէն ըմա կրցցէն զէպ ի վեր ըլա ու մէկ շապիք մը հաստ կրտաղէ:» — Անթիվեանի գրուած ինն կայ նաև Թղ. 121a.

Գ Ի Բ Բ Չ Ե Ն Ա Գ Ր Ո Ւ Թ Ե Ա Ն

Cod. Arm. 26. — ՌՃԻԳ — 1675.

ՊՈՂՈՒՅՔ 139: — Մեծ-Ռեթիւն 26x20 em. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԻՆ 19x14, 5 em. — ՏՈՂՔ 35: — ՆԻՒԹ. Քուրթ պնդ և անտորի: — ԿԼՁՄ. կաշիկազմին ոճով. երկու կողմն մէջ տեղն զմանւան կայ. ծիսամատարի զխարի ծոփերով, վրան et apostolice գրուած. ալ անկիւրս Գանն Լստուոյ և ասող. ճախ անկիւրս՝ նեւ. մէջանք երկու թեւաւոր տիւծ թափեմբն բուր:

Րակի մը վրայ գրած, որուն վրայ խաչ կայ և այլ նշանք: Տակը 1668 (?): — ՀԼՆԳԱՄԼՆՈՒ. ընդամարապէս լաւ: — ԳԲ. բուրգիք մեծ, տեւ: — ԵՐՈՒՄԳԻՐՔ և ՍԿԶԻՆԵՏԱՆՔ ի սկզբան կարմրաւ: — ԳԼՏԱԿ և ՍՊ. 10b. 63b. 63a. 63b. 129. նոյնպէս սկզբուն 2, վերջն 3 թուրք: Տեղ տեղ շատ յոռի է գրութեան, մանաւանդ թղ. 135—139: — ԺԱՄԼՆԵԿ. ՌՃԻԳ — 1675: — ԳԻԻԶ

Նիկողայոս արքեպիսկոպոս Ազգայնայն — ՏՆՀԻ. Համ: — ՏԷՐ. գրիչը: — ՅԵՇԱՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՒՄԻՏԻ. ԹՊ. 9b, 62a, 135b.

* Մասեանն է Գրիչ Խեղճագրութեան:

1. ԹՊ. 1a. «Սկիզբն Աստիճանաց կղերիկացայն»
 2. ԹՊ. 4a.—9b. Փոքր աստիճանք:
 3. ԹՊ. 11a.—62a. Չեռնագրութիւն եւ պիսկոպոսութեան:
 4. ԹՊ. 62b. Պատարագէն մաս մը:
 5. ԹՊ. 64a. Կիսաարեւադարձիւն:
 6. ԹՊ. 70b. Ստրուազութիւն:
 7. ԹՊ. 85b. Քահանայութիւն:
- Ասանցիկ զատ կան քանի մը կտորներ.
8. ԹՊ. 125b. «Կարգ սրեմասրաց զոր աբարեալ է սուրբն Գրիչորոս եպիսկոպոս Պատրիարքայն զաղաքին, Տրամանաւ մեծին Անթաքի, Սիւրբն. «Եպիսկոպոսն սակ զաղաքն. Առտուած յախեռնական կատարեալ իսկութեամբ»:
 9. ԹՊ. 134b. «ԱրՏնութիւն վեղարի»:
 10. ԹՊ. 136a—139a. «Կարգ իշխանութիւն առայ վանաց Տոր Հօրն ըստ սովորութեան ուղղափառ եկեղեցւոյ եւ ըստ Տրամանի Մեծի սրբոյն Հօրն մերոյ Ամանի Անապատուորի»:

ՅԵՇԱՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՒՄԻՏԻ. 1. ԹՊ. 9b. Փոքր աստիճաններէն վերջը. «Մինչև ցայս վայրս կարէ անւանանալ. եւ անտի յառաջ ոչ կարէ, անւանանալ, Հինգերորդ աստիճանէս այսպէս իմացիք. եւ յիշեալ: Նիւշարս Արեւիկայն Ալեւ Հայոց արքեպիսկոպոսն ի Կոնստանդնուպոլսոյ ի Կոնստանդնուպոլսոյ 1675. Եւրոպ 26»:

Վերջին մասէն սկսեալ նոր ձեռք մը պիտուի փոփոխութիւն ըրեր է, որով գծուար եղած է ասկինը կարգալ. (մեր նորագրով գրածն է վրան գրածը): Տակինն որչափ կարելի է աւելցուլ է. «... Չնիկողայոս արքեպիսկոպոս Ազգայնայն որ զձեռնագրութիւն... Իրեւն է ի մեծն հասցմ»:

2. ԹՊ. 62a. «Կարգայն այս ձեռնագրութեան գրիչը ի մեծն Հոս. ձեռամբ մեղաւորս Ազգայն Արքեպիսկոպոսի եւ առաջնորդի Պողոտանայ. յերկրի Հայոց ազգի. Թով. Ճի՛ր (Գրիւն է Ու), մարտի. Ի. ըստ Հայոց եւ ըստ Փռանկայ Ուն Հե (=1675). ի մարտի ամսոյ ի»:

3. ԹՊ. 135b. «Իւ զմեզու որ Նիկողայոս Արքեպիսկոպոս Ազգայնայն եւ Պողոտանայ երկրի առաջնորդ յիշեցէք աղաչեմ»:

Հմտ. Թիւ. 28. — Նիկողայոս ձեռագիրն օրինակած է ի պէտս իւր, վասն զի ճշգրտ այս աստիճանագրիչ ի Համ իւր յարորդ զՏԷՐ Վարդան Եւանանան, ինչպէս կը պատմէ Ոսեփանոս Ուշեցա իւր Ժամանակագրութեան մէջ յամին 1675 (Չեռ. Մաս. Վիեննա, Թիւ. 7 Բ):

27.

Պ Ա Ս Ա Ր Ա Կ Ա Ս Ա Տ Ա Յ Ց

Cod. Arm. 27. — ՈւճԺԳ = 1664.

ԹՈՒՂԹԸ 26: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 28, 5x20 cm. — ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՐԿՐԵՆ 20x13 cm. — ՏՈՂԸ 36: — ՆԻՒԹ. Թուղթ ՚ին եւ շատ տեղ մնացած: — ԿԱՂՄ. արեւելեան սրբապատ: — ՀԱՆԳԱՄԱՐՆԸ. շատ տեղ մնացած: — ԳԻՐ. ըրորդեր, միջին մարտիքեամբ: — ԱՌԻՍԱՆՑԸՆ զծինն երկրորդն զոճատը: — Մարտը մնալովն ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՆԸ, ԽՈՒՐՆԸ եւ ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԴԸ մանուշակագին: — ԽՈՐԱԳՈՐԸ եւ ԺՆՕՐԱԳՈՐԸ կարմրու, ՍԿՅՐԱՆՑԱԸՆ մանուշակ: ԶԱՐԴԱՅԻՐԸ ալ կան: — ԹՊ. 11 թիչ մը պատտաս: ԹՊ. 14a. նոր ձեռք մը սրբապատիւն մանուշակ եւ ձապեր է 6 սուղ շափ: ԹՊ. 19 լուսանցքը պատտաս եւ յաշորդն վրայ կպած: ԹՊ. 18 լուսանցքի վրայ ծակ կայ, եւ ԹՊ. 23 եւ 24 լուսանցք բզկտած: — ԳՆԱՐԿ ԹՊ. 1a, 26b. եւ Թուղթ մի սկիզբն եւ երկու ալ վերջը: — ԺԱՄԱՐԱԿ. ՈւճԺԳ (= 1664): — ԳՐԻՉ. «Յովաննէս արքայալ.», — ՏՆՀԻ. «յերկրիս Հանց. ... որ կռի չի՛. ի գիւղարդարիս շրջանն ընդ Նովանու... Ս. Ազգայն եկեղեցւոյն»:

— ՏԷՐ (իւղալս յետոյ գրեալ է ԹՊ. 26a.) «Արեւոսկէս վարդապետն է:» — ՅԵՇԱՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՒՄԻՏԻ մուծում ՚ին թղթի վրայ. սպա՛ 26a:

* Մասեանն է Պողոտանայն: ԹՊ. 1b. նոր ձեռք մը ծուռուսուս գրած է վերնագիրը. «Արեւը արկանելոյ ի սպար, եկեղեցւոյ Չկնի կամեցի քահանայն պատարագ մատուցանել պարտ է այսպէս խորհրդարար զգեատուարել» եւն: Վերջ՝ 26a.

ՅԵՇԱՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆՈՒՄԻՏԻ. 1. ԹՊ. 26a. Բ. փոսն զըլով. «Առասկեմարդաւանեմն» = Արեւոսկէս վարդապետն է:

2. ԹՊ. 26a. Բ. «Գրեցաւ խորհուրդ պատարագին ի Թուարբութեանն Հայկազան սեռի ՈւճԺԳ (= 1664). ամին. ձեռամբ Եւանանան արքայի. ի յերկրիս Հանց Տիւրանական կողմն որ այժմ կոչի Նիւ. ի գիւղարդարիս շրջանն ընդ Նովանուս արքանորդ, սուրբ սուրբ եկեղեցւոյն. յիշեալք ի Բերտաս: զնաւորն իմ. եւ զուր յիշեալ յիշք արարէն Առտուոյ մարմն»:

3. Սկիզբը մուծուած թղթի վրայ անընթեան է:

28.

Գ Ի Բ Բ Չ Ե Ռ Ն Ա Կ Դ Ր ՈՒ Թ Ե Ա Ն

Cod. Arm. 28. — ԺԷ. ԴՄԲ:

ՔՈՒՂԹԸ 46: — ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ 21, 5x15, 5 cm.
 — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 15x9, 5 cm. — ՏՈՂԸ 24: —
 ՆԻՒԹ. թուղթ նոր, մարուր փայլուն: — ԿԱԶՄ. նոր. ա-
 սաղին թղթին վրայ գրում է՝ 589 CLIXa. — ՀԱՆ-
 ԳԱՄԱՆԸ. լու. (Թղ. 42 անշատեալ): — ԳԻՐ. նոր նուոր-
 գիր յոթ: — ՎԵՐՆԱԳԻՐԸ և ՆՈՐԱԳԻՐԸ կարմիր:
 ԼՆյաշող ԿԻՍՆՈՐԱՆ (1a.) և ԼՈՒՍԱՆՑԱԶԱՐԳ (14a.)
 կան կրկու հատ: — ԴԱՏԱՐԿ ևն թղ. 1 և 3 թուղթ
 վերջն: — ԺԱՄԱՆԿ անյայտ. բայց անշուշտ ժԷ դա-
 րև. (ամն. յիշատակարան): — ԳՐԻՉ. Գրիգոր և-
 րևց: — ՏՄՂԻ. անձամոթ: — ՏԷՐ. «Արիստակէս վար-
 դապետ տիգրանակերտցի»: — ՅԻՇԱՏԱՆԿՐՈՒԹԻՒՆ.
 թղ. 46:

* Մասեանս է գիր յեւնագրութեան, որուն
 ձև կան.

1. Թղ. 1a. «Եազազս հրախրելոցն ի քա-
 հանայս թիւն: Սահմանագրութիւնք զաստիարա-
 կութեան: — Կորածնեալ մանկանցն, որք հրա-
 իրելոցն են յաստիճան քահանայութեան. իբրորս

հարկաւորք ևւ պիտանիք արարեալ ի տէր սո-
 սիլէ. յիւնեացն հանգի վարդ (աշեթէ, ղ) վերջ 10a:

- 2. Չեւնագրութեանց կարգք.
- ա) Թղ. 10a.—18a. Փարս աստիճանք:
- բ) Թղ. 18b. Կիսասարկաւագութիւն:
- գ) Թղ. 21b. Սարկաւագութիւն:
- դ) Թղ. 29a. Քահանայութիւն:

Ընդ հանրապէս համառ օտ է այս ամենայն,
 որ կը ընենայ Թղ. 46, ուր կցուած է շորս սոց յի-
 սատակարան:

ՅԻՇԱՏԱՆԿՐՈՒԹԻՒՆ Թղ. 46. 12. «Աւրհ-
 նեալ է Աստուած. Աստուած ոչորմի ստացէր մեզաւ որ
 իրն սուտանունն իւրիւր էրէց որ է դոսսսսս: (Եւր իւր
 իւրիւր յաւրրէ.) ՏԻՒՆԻՒՐՈՒՆ յիւրիւր վարդապետ,
 (սոսսսս):

Նշինն է անշուշտ այս Արիստակէս անոր հետ,
 որ տէր էր Թիւ. 27 ձեւագրին: Հմն. Թիւ. 27:

1. (29.)

Ժ Ո Ղ Ո Վ Ա Յ Ո Յ

[2ԵՈՒՂԻՐ ՇՐՔԻՆԻ ԲՆՆԵՂԻԿՆԵՆԻ Ի ՎԵՆԵՆԱ]

N. 52. H. 15. — ՌՃԿԳ. = 1714.

ԹՈՒՂԻՐ. 404. — ՄՅԾՈՒԹԻՐԻՆ 21x14 cm. — ԳՐՈՒԹԻՐԻՆ միասին 13x8 cm. — ՏՈՂ. 25. — ՆՈՒԹ. ԹՈՒՂԻՐ ուրբիկաւ եւ փայլուն յոյժ. — ԿԼՅՈՐ. նոր եւ մարտի, արեւելեան մասնաւոր. — ՀԱՆԿԱՄԱՆՔ. շատ մարտի: — ԳԻՐ. նորագործ մարտի եւ գեղեցիկ, միակերպ. բովանդակ գրութիւնն անարատ եւ անսոսն որեւէ կեղտի մնացած: — ԽՈՐԱՆԳԻՐ ԵՒ ՎԵՐԿԱՆԳԻՐ ԵՒ ՂԵՄԻՍ ՍԿՅՐԵՆՏԱՌՔ կարծրաւ: Կիտաւոր բաժանմանց սկիզբն աստիճան տողը զոյնգողն թմնարաւ. կենդանի գունով: — ԽՈՐԱՆԳ ԵՒ անսոսն կից ԼՈՒՍԱՆՅԱՆՔԱՐԿՐԵ միայն նոր գործը մի սկսելուն. այսպէս թղ. 10, 197a, 247b, 289a, քայք 37b չկայ: Այս տեղերն եւ այլ զիտաւոր բաժանմանց սկիզբն կան նաեւ ՉԱՐԿԱՆԳԻՐ (թղձազիւր, եւն:) Ետա կենդանի են զոյներն եւ ի մամուտորի սկիզբն: — ՍԿԻԶԵՆ (թղ. 9b.) ԿԿԼՐ կրծմաւորի մի. Թեքուս ԹԱՐԿԱՄԱՆՔԻՆ: — ԳԼՏԱՐԿ. իւրաքանչիւր զորոց վերջը բանի մի ԹՈՒՂԻՐ. այսպէս թղ. 94a (կէտր.) 194b, 195, 196 (թղ. 196b. նոր մեղք մի փորձեր է խորան նկարել անյայտողութեամբ, միազոյն.) 245b, 246, 247a, 287b, 288 եւ վերջն 4, նոյնպէս նաեւ սկիզբն 4 ԹՈՒՂԻՐ: — ԼՈՒՍԱՆՅԱՆՔ փայլ գրուած են զլեռց Թիւր աստեղով, ինչպէս նաեւ Թեքեթուս Թիւր Ա—ԱԱ (կէտրու Թիւ չկայ նշանակուած): — ԺՁ. ԹՈՒՂԻՐ միջուկ նոյն մասին վերջը (թղ. 194a) մտողուած են ՎԵՐԿԱՆԳԻՐ, նոյնպէս տեղ տեղ ալ ՍԿՅՐԵՆՏԱՌՔ, որոնց տեղը քայք է: — ԺԱՄԱՆԿ. ՌՃԿԳ. (= 1714): — ԳՐԻՉ. Ետայի կրկն: — ՏԵՂԻ. կ'երեւայ Կ. Պոլսու. իւր յց նմնո. Յիշատակագրութիւն. 3:) — ՏԼՐ. ՏԼՐ Յովաննիս վարդապետ: (Հմնո. Յիշատակագր. 4:) — ԾԻՇԱՆՏԱՆԿԱՆԳՐՈՒԹԻՐԻՆ. թղ. 194a, 365a, 404a.

Մասեանս է Ժաշտեայն այլեւայլ գրութեանց, յորում կան:

- 1. Թղ. 5. Յանկ գրոց:
- 2. Թղ. 10a. «Գիրք յաշտեայն փոքրեմ գործոց յարաւանքն», ինն կտոր է գործըր, որուն վերջն է Թղ. 194a:

ա) Յաստարան հաստիւն-Քարճանքն: Սիւղն այլեւայլ հոգեւոր խաչերի գրելն վերջը կը լինցնէ այսպէս (Թղ. 13a.) «Վան այնորիկ զանգաւ Կիւն-նախեանց սրբոց հաստիւն զտակաւ բանքս զայստիկ եւ կարճեցի թիւս Բարդուղիմէոս աղբաւ կայիսկապոս արքան հաստիւն Քարճանքն լաղն բարբառոյն ի հոյ լիւսս ի փառս Աստուծոյ եւ ի օգտու-

թիւն ընթերցողաց. եւ արդ սկսանիք նախ զսկիզբն բանից ծնողաց (այսպէս) մերոց ասէ:»

- բ) Հաս կը սկսի բուն գիրքը. «Յաշտեայն փոքրեմ յարաւանքն», Սիւղն. (Թղ. 13a.) «Չերկին եւ զերկիր. վարդապետք ասէն թէ. Աստուած ի սկզբան լինութեան արարածոյս. երես գործս զարծեաց:»
- գ) Թղ. 58b. Երկրորդ օր:
- դ) Թղ. 80a. Երրորդ օր:
- ե) Թղ. 102b. Չորրորդ օր:
- զ) Թղ. 114b. Հինգերորդ օր:
- է) Թղ. 120a. Վեցերորդ օր:
- ը) Թղ. 147a. Եօթներորդ օր:
- թ) Թղ. 189b. Ութերորդ օր: Վերջ՝ Թղ. 194a:

3. Թղ. 197a. «Համառու հաստեայն Յաշտեայն Եւ լիւսնալն նորն», Սիւղն. «Ասէ Արիստոտել ի գիրս հոգեւայ թէ հոգիս կերպիւ ինչ է. այսինքն զի կրէ ընդունել յինքն զմանսութիւն ամենայն իրաց:»

Գլուխք Եւ: Վերջ՝ Թղ. 245a.

4. Թղ. 247b. «Յաշտեայն աստիւն-նախեանց հոգեւայն», Սիւղն. «Յեա ասելոյ յեանքն հոգեւայն եւ ի զորոնքն նորին եւ ի ներգործութեանց եւ ի յաստիւն յարին Այժմ աստոյոք ունակութեանց նորին որք են սրակութիւնք հոգեւայն:»

Գլուխք ԻԿ: Վերջ՝ Թղ. 287a. «Կատարեցաւ գիրքս՝ Որ յազգս Հոգեւայ եւ զօրութեանց նորին. եւ աստիւնութեանց. ի փառս Աստուծոյ հօր եւ որդւոյ եւ հոգեւայն սրբոց ամեն:»

5. Թղ. 289a. «Յաշտեայն քանութեան կրթութեանց: Նախ ինզրի թէ ամենեւին են անմարտին:» Սիւղն. «Երեւ թէ ոչ զի այն որ է անմարտին միայն համեմատելովն աս մեզ:» եւն: Վերջ՝ Թղ. 365a. «Յայտ է ի Մասթէոս ԺԲ. ուր ասէ. զարձայն ի տուն իմ ուստի երի: — Այսքան բաւականացի յազգս հրեշտակաց. ի փառս Բրիտանի Աստուծոյ մերոյ. որ է արհմեալ ընդ հօր եւ հոգեւայն սրբոյ, յախտեանս յախտեանից ամեն:»

Գրուիք Ին, իւրարանշիրն ալ մանր զլիտց
բաժնուած: Վերջը թղ. 365 կայ խորհորդ մը,
զոր տես Յէշուսախաթանիւն 3:

6. թղ. 365b. Վերջուից պակաս է: Սիւրբն.
«Մահականացու կեանք մարդոյ զ. յատկութիւն
ունի աշխարհի. նախ զի անցաւոր է: Երբորդ՝ եւ
պակասեալ» եւն: Բողանդակը չորս թուով, վերջը՝
թղ. 368b: Ուրիշի մը գործ կ'երեւայ, որուն իրրեւ
չարունակութիւն է նաեւ թիւ 7:

7. թղ. 368b. «Եւրբն Բորալ. ի բան սաղ-
մասին որ աւել վասն մահուան. Ահա շախով եզիր
զաւարս իմ:» Վերջը՝ թղ. 370b:

8. թղ. 371a. «Գաղտնա թռիչ: Ներքուլիւն
բացասացութեամբ: Ներքուլի կաթուղիկոսի Հայոց:
Յաղաքս զերազունիցն էութեանց Հրեշտակապետն
որոց Միքայելի եւ Գաբրիէլի եւ ամենայն երկնայ-
նոց զորութեանց: Չոր ասունն եկեղեցիք Քրիստոսի
ընդ տիեզերս համախմբեալք ուրախութեամբ: Ի
նոյնմբերի ը. . .» Սիւրբն. «Այսուր երկրաւորս
եկեղեցւոյ հանդիսաւորեալ քահանայապետու-
թիւն ցնծայ հրաշափառապէս:» Վերջը. (թղ. 404b)
«Որպէս բաժանէ եւ տայ արգարտպէս ըստ իւրա-
քանչիւր արժանաւորութեան ի փառս իւր յաւի-
տեանս:»

ՅԻՇԱՆՍԿԱԿՐՈՒԹԻՒՆԷ: (Տես 2. ա.)

1. թղ. 194a. «Ով ընթերցող. զուարդ բարի յիշելոյ
զփձոյն գրչի սրբոյ սուսանունն էսոյ՛ ջահանայից. նաեւ
հանդերձ ամուսնեաւն իմով միով ողորմի. յիշել աղա-
լեւ. ի սուրբ աղօթն ձեր: Ամեն:»

2. թղ. 245a. «Զմեղաւոր եւ զանիմաստ գրիչ
աղաչեմ յիշել ի տէրն Ամեն:»

3. թղ. 365a. «Արդ զրու եղև սուրբ գրոցս որ
յաղագս հոգւոյ եւ զորութեանց նորին: Եւ երբորդ
ըստ առաքինութեանց հոգւոյն: Եւ երբորդ յաղագս
ընութեանն հրեշտակաց: նախ ինչորի թէ ամենեւին
են անմարմինք (Ուրե՛ն թիւտ 3, 4, 5.) Ի Սուրբ աթո-
ռոյս սորի՛ն ընդհովանեալ թ. հազար եւ ութհարիւր
որոց նշխարացս որ սատ կան հաւարեալ: Ի երբոյ սո-
ւի՛ն բանասիրի Պաղս Լուրդոյտի. եւ քաջ գիտապետի,
որոյ յիշատակն աւրհնութեամբ եղիցի: — Աղաչեմ զձեզ
յիշել զիս զանարժան կոչի՛ երեց տէր եւ զծնօցն
իմ:»

4. թղ. 404b. «Գրեցաւ գիրս. զեցօրեկց. հա-
ղեաց. եւ հրեշտակաց. ի թիւով ՌՃԱԳ (= 1714). եւ
յամենանն. նոյեմբերի: Իղ. օրն. զչի. ի ձեռամբ Նե-
սուր յեւրոյ տէրոյ: Ի հովուապետութեան զերեք-
ջանիացունեզի. անտան Աղէքսանդրու նախորդի երկոց
երանելոյ կաթուղիկոսին սուրբ Իշխաննի ամենայն
հայոց: Եւ առաջնորդ երկուց սրբոց աթոռոց սուրբ
Սերուսաղէմոյ. եւ կոստանդնուպոլոյ Աբհի եղիակո-
պոս, սատուածարանութեան ի էջեւն Տեղ Յոզեփոս
Լուրդոյտի. ամեն:»

Իմէ ե Յիշատակագր. 3ին մէջ յիշուածներուն
միտ զննելը, նոյնը պետք է իրրեւ յիշատակարան
բուն մատենագրին նկատել. ուստի եւ Ստեփն-
վանք գրած է հեղինակը ի խնդրոյ «Պոզոս
վարդապետի:» Ասով գրութեան տեղը չենք
գիտնար որչ. բայց Յիշատակ. 4ին զրութեան
կերպէն, նոյնպէս զորս վարդերն են կ'երեւայ
թէ կ'Պոլին ըլլայ:

2. (30.)

Շ Ա Ր Ա Կ Ն Ո Ց

ՉԼ ազիր Փր. Գրիպերի: — Իրր ժՁ դար:

ԹՈՒՂԹՐ 324: — ՄեծՈՒԹԻՒՆ 12x9 em. — ԳՐՈՒԹԻՒՆ միասին 8, 5x6 em. — ՏՐՂԸ 23: — ԿԻՒԹ. թուղթ բարակ, երբևն պղծակալ, այժմ մնալիս: — ԿԱՉՊ. փայտակալ՝ կաշեպատ արևելեան, ներք ըրտ լակ: — ՀԱՆԿԱՎԱՐՆԵՐ. խոնարակներ և Դուրեմ ևն կրած են շատ թղթեր, անոնք նաև ծակոտած, պատտակալ, այսպէս մանուսանդ թղ. 1-10, 11, 32, 34, 42, 45, 52, 89, 94, 101, 129, 148, 149, 198, 204, 226, 227, 248, 260, 261, 320-324: — ՊԱՆԿԱՆ ևն թուղթ 50-51: — Վերջը նախառակ գրիւր գրուած է թուղթ մը, նոյնպէս Եարակոնցի թղթոց մէջ մաս մ'ունիլը տեղ: — ԳԻՐ. բարձր մանր, մասկերպ և բուսական մարտ: — ՄԿՁԲՆԱԳԻՐԸ կարծրաւ և երբևն զարդագիր, նոյնպէս լուսանցազիծը (որ կրկին են) և խորագիրը: — ՄԿՁԲՆԱՏՐՂԸ նշանուոր քամանմանց զոյնզոյն թանարաւ և ՉԼՐԴԱԳԻՐԸ, ասոնց դիմաց ալ ԼՈՒՍԵՆՑԱԳԻՐԸ և մանր ԼՈՒՍԵՆՑԱԳԻՐԸ արագ-մախի) գումար. սոկի կը պակսի: — ԽՈՐԵՆԸ կան թղ. 1a, 163a, և ԿԻՍԵՆՈՐԵՆԸ: թղ. 8b, 53a, 102b, 209b, 262b, 282b, 296b, նաև ՆԿԱՐԸ կան (մարմոյն մէջ մեծ քանական) 1Թ. (հղծնալ.) 32a, 52b: Ասոնցմէ շատերը մարտը ընն պահուած: — ԼՈՒՍԵՆՑԱԳԻՐՈՅ նշանակուած են երկոց յ-ն-ի և շ-ն-ի նամուսու-թեանք (ս. տ. չ. ևն): — ԺԱՎԱՆԵՆԿ. անյայտ, իրր ժՁ-ժԻ: զարկն: — ԳՐԻՉ. ՏԼԻ Մարգար տն: — ՏԵՎ. անյայտ: — ՏԼԻ. թերեւս զիշը: — ՅԻՇԱՆԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ. թղ. 1a, 9a, 324b.

* Մատենան է ՇՐԻՐԻՆՈՅ, որուն մէջ կարգաւ կան զլեւաւոր տոներու և սրբոց և այլ աւուրց շարականք: ՍԻՂԷՆ. «Երգեցէր որդիք Սիւնիի»:

Թղ. 9b. Կանոնն Աստուածայայտու թեան ճրագալուցի:

Թղ. 27a. «Մեծացուցէր Բաղնաշու»:
Վերջ 31b.

Թղ. 32a. Կանոնն Քառասորեա՝ Գալստեանն Բրիտանի:

Թղ. 53a. Կանոնն Բուն Բարեկենդանի:

Թղ. 102b. Կանոնն Յարութեան Ղազարու:

Թղ. 163a. Կանոնն Պենտեկոստէի:

Թղ. 209b. «Ի վերա զիմի հաւատս շինեցեր ըզրո սուրբ զեկեղեցի» ևն:

Թղ. 262b. Կանոնն Համաբնականայն մարտիրոսոց:

Թղ. 282b. Կանոնն Համաբնականայն ննջեցելոցն ի Բրիտանու ՍԻՂԷՆ. «Արհնեալ ևս դու Բրիտանու յարեարգ ի մեռելոց»:

Թղ. 296b. Արհնութիւնք յարութեան Բրիտանի Աստուծոյ մերոյ: ՍԻՂԷՆ. «Լրդեացո՛ք երգ նոր Աստուծոյ փրկչին մերոյ»:

ՅԻՇԱՆԿԱՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ: 1. Թղ. 1a. տակը լուսանցքի վրայ. «Սկսեալ իմ (ևմ) դու հան յաւարտս աղթքը գրուած է:

2. Թղ. 9a, 23. «Չոք Դէր (= Մրդոք) է՞ն յիշել ի տեր աղաչեմ զեկեղ»:

3. Թղ. 324b, 14. «(Փ)առք համազոյ միանալան. || անեղ անբաւ մի տերութեան: || երեքաննեա մի ընութեան. || հոր և սրգւոյ հոգւոյն բրդեման. || անբաւ-ժանկի Աստուածութեան. || Որարկարիս յոյնութեան. || և հաս հոգին ճըմարտութեան. || ի զծագրել զայլ երգարան. || որ և կոչի սոյ շրթան || շրթան արեւն ևն զանագան. || ի տերն սրբոց և տերանեան»:

Հմեա. թիւ 24:

ՅԱՆԿ ՆԻԻԹՈՑ

(ԱՐԲԱՆԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆՔ ԻՔԵՐԸ ԿԸ ՑՈՒՑԸՆԵՆ, ՆՇԱՆԱԳԻՐԲ՝ ՍԻՆԵՐԸ)
(Անսանց ուղղագրութիւնն իստ ընագրաց է):

Արգարտի թագաւորի յիշատակ. 25ա:
Արգիւտ, զիբը եւ Նախագրութիւն. 18բ: — Մահ Արգիւտ. 19ա:
Արբանձակ, նահապետ. 33բ:
Արբանձակ եւ խորեն, վիշապաճումն թիւն. 25ա:
Արբանձակ, 86բ — սեւեռի զրիչ եւ ստացիչ Անապարաց. 6. 19բ. 20ա:
Արպալէյ իւզիքի, ստացիչ. 6. 22բ:
Արզէի վիշապաճումն թիւն. 25ա:
Արտիկէլ. 17բ (Անիւն թիւն):
Արտի. 31ա:
Արտազինեայ վիշապաճումն թիւն. 25ա, բ:
Արտաճա, Տարապետ. 14ա, բ: Ցեա Պատարաց:
Արտաճիչ Սահփան, ստացիչ. 17բ: Հմեա. Արտաճիչ:
Արտաճիչ. 33ա:
Արտաճուս մահակեր. 22բ:
Արտէր Փ. 4, ընկիչ. 22ա:
Արտիւն, Տայր Գեղոր երկրաց. 20ա. 24ա. 26բ:
Արտիւնեան Արշակ, Գանախիչ. 3ա. 37ա (յաճախ):
Արտիւնիչ Սահփան, ստացիչ. 20բ:
Արտիւնեան. 31բ, 32ա (յաճախ):
Արշակ Չ. 1եւ. 2դ. սեա Սարաւառ:
Արտար, գիւղ Բասենայ. 7բ:
Արտարեան. 33ա:
Արտակամարտ կղզի. 32բ:
Արտա փառս. սեա Շէյխ սղիխ:
— ազա. 31ա (յաճախ):
— Ստիւն. 15բ. 31ա:
Ար օրհնել Տնակներն, կանոն. 23բ:
Արտանայ օրհնութեան կանոն. 11բ:
Արտանայ, կամ սղիխ. 42բ:
Արտանայի, օրդի Սօւլէյքի. 30բ:
Արտանայի. 14բ:
Արտանայի օր է Արտիւն. օր. սեա վերջին:
Արտիչ փան երաւար. թիւն. 11բ:
— իստափան. թիւն. 15ա:
Արտիւն. Գիբը եւ Նախագրութիւն. 18բ: — Մահ Արտիւն. 19ա:
Արտիւնի կղ. վարդ. 25ա:
Արտի, պատմութիւն կործանման. 25բ:
Արտի, զիբը եւ Նախ. 18բ. 19ա. — Մահ Արտի. 19ա:
Արտիւն. 33բ (յաճախ):
Արտի քան Տու. 16բ:
Արտարառ, մասեան Չ. 1. 4. Արտի. 8ա, բ:
Արտիչ. (Անիւն թիւն.) 17բ:
Արտիւն, սղիխըն Չամբաստութիւն Հնգի եւ Նարայա կողմի ի Մարտիոս Պերսեան. (2եւ. Թ. 2) 8ա, բ:
Արտիւն, պատմութիւն կործանման. 25ա:
Արտիւն, զրիչ. 6. 17ա, բ (յաճախ):
Արտիւն. 33ա:
Արտիւն, զիբը եւ Նախ. 18բ: — Մահ Արտի. 19ա:
Արտիւն, 86բ — 12ա. 24բ (յաճախ):
Արտի. 36բ:
Արտի, մայր Գեղոր երկրաց. 20բ. 24ա. 26ա, բ:
— զուար Գեղոր երկրաց. 26ա, բ:
— երկրի. 12ա:
Արտի, արբանձակ. 39ա (յաճախ):
— Ս. Հայրուստի ի Պիլ. 7բ. 8ա (յաճախ):
Արտիւն. 32բ:
Արտիւն, Վարդապետ. 2եւ. պատմութիւն. 26ա:
— Ցեա Հարցու. 26 Արտի.
Արտի. 33ա:

Արտիւնայ արձակել, կանոն. 11բ. 23բ: — Արտիւնայ օրհնել, կանոն. 11բ:
Արտի փառս. 31ա (յաճախ):
Արտիւնի օրհնութիւն, կանոն. 13բ:
Արտի, տանկերէն. 33ա:
Արտիւն զիբը, սեա Սարտիւն:
Արտիւն պատմագրի Հատար. 37բ:
— վարդապետի ստացիչ Յիշատակ վարդապետին Գրիգորի. 26ա:
— սիւնիքի, իրար. 40ա:
Արտիւն թիւն, Գաղազ ստարիմութեանց. 41բ:
Արտի կողմ. սեա կողմ:
Արտի, ման իրարեւոյց սղիխարհագրութեան. 36բ:
Արտիւնիչ, ստացիչ. 6. 27բ:
Արտի Նարայի, կղ. 27բ:
Արտիւնեան, սեա Ս. Արտիւնեանի. 25ա:
— երկրիչի Հայր Չամբաստան. 13բ. 22ա. 24ա. 26բ:
— երկրիչի ի Լոյ. 22բ:
— երկրիչի կամերից. 12ա:
Արտիւնեանի, (2եւ. 11.) 17—20:
— Արտիւն, զրեւել յոյսի 1269 յերկրայ. 10բ (յաճախ):
— Արտիւն, զրեւել ի Սեա յոյսի 1293. 10բ:
— Արտիւն, զրեւել յոյսի 1305. 11ա:
— Արտիւն, զրեւել ի Համիթ. 10բ:
— աղ. Հոսմ. լուս. արտիւն. 10բ:
Արտիւնեանի, պատմագրի երկրաց. 20բ:
— օրդի Գեղոր երկրաց. 26ա, բ:
— մահակեր, Տայր Գաղազ երկրաց. 15բ:
Արտիւն. 32ա:
Արտիւնի վիշապաճումն թիւն. 25ա:
Արտիւն. 10բ:
Արտիւնի վարդապետ սղիխանկերացի, ստացիչ. 6. 39բ. 40բ:
Արտիւն օրհնութեան կանոն. 11բ:
Արտի լուսնութիւն, զրիչ. 6. 12բ:
— սղիխ. կանոն. 23ա:
Արտի օրհնելու կանոն. 11բ:
Արտիւն Ս. երկրիչի ի Գարառ. 39բ:
— պարտն իւզիքի. 22բ:
Արտիւն, լորիքի. 34ա: — Արտիւնի Հատար. 37բ:
Արտիւն, զրիչ. 35ա:
Արտիւն. 4. 12 (յաճախ):
Արտիւնայ կղ. վարդ. 26ա:
Արտի, սեա Սարտի:
Արտի. 26ա:
Արտի, սեա Գանակեր:
Արտի, սեա կողմ:
Արտի իրարեւոյց, Անիւն թիւն. 9ա:
Արտիւն լուսնութիւն-Հայրէն. 9բ:
— Հայ. թմար. 9ա:
Արտիւն զիբը զիբիցան. 9ա:
— Արտիւնի սղիխ. 9բ:
Արտիւն. 7բ:
Արտիւն, զիբիւն ստարեւել, վարդ. 25ա:
— երանի. 13բ: — Արտի Վարդապետ Վարդապետի Գրիգորի վարդապետի արարչութեան. 41ա, բ:
Արտիւն, սեա Վարդապետ:
Արտիւնայ զիբը. 18բ: — Արտիւնայ զիբը Գրիգորի վարդապետի (Սղիխայ.) 10ա:
Արտիւն. մեծ, վարդ. 25ա:
Արտիւն. (Անիւն թիւն.) 17բ:
Արտիւնեանի, սեա Սղիխացի:

Բենեդիկտոս ճգնառի վարք. 25ր:
 Բենեամին, կասկ. տես կասկ:
 Բենիկ վարդապետի սասցեայ տա. Հրեշտակ. 17ա:
 Բերքին. 34ա-37բ (յամախ):
 Բերքի. 26ա:
 Բիզո. 3ա. 6: Տես Պիզ:
 Բուժանոցոց աշխարհ. 33ա:
 Բովնու. իրված. տես իրված:
 Գորբիէ. (ձեկնութիւն). 17բ:
 — և Միջոյէլ եկեղեցի Կ. Պոլս. 15բ:
 — զրէշ. 6. 33բ:
 Գողայ կասկ. տես կասկ:
 Գոյանեանց պատմութիւն. 25ա:
 Գանձոց տառ. 36. 31բ:
 Գասպար. երեց. 6. 15ա, բ (յամախ):
 Գափաշ վարք. 31ա:
 Գեորգ. Ս. Գեորգոյ պահ. 38ա:
 — զբարձր վարք. 25բ:
 Գեառազարնի պատմութիւն կամ Գեառազէլ ճշման. 25բ:
 Գիրք օրհնէլ. կանոն. 11բ:
 Գիւտ կամ Գիւտի. 13բ:
 Գիւտ գասոյ Ս. Մատանանի. 25ա:
 — զբայն Հայոց ի Բաղ. 26ա:
 Գլուխով քրիստոսի. 4բ. 9ա:
 Գործարարի Գործութիւն. 11բ:
 Գրոցով. 33ա:
 Գրիգոր Սասնանի վարք. 25ա:
 — Բաղնիքի վկայար. 25ա:
 — երեց. զրէշ. 6. 12ա, բ (յամախ):
 — զարանապետի. 15բ (յամախ):
 — օրդի Յակոբ երկցոյ. 26ա, բ:
 — Լուսաւորի. 14բ. 25ա. 30բ: — Կար Գր. Լուսաւորի. 33բ: —
 Գատմութիւն զիտի նշխարաց. 25ա:
 — Ծործորեցի, տես Ծործորեցի:
 — Կեսարացի կայ. Կ. Պոլսոյ. 15բ:
 — Բիշականց. տես վերջինս:
 — պատարի. զրէշ. 40բ:
 — Սիւտաղի. 17բ: — Կորին Աղօթք ի սուրբ երբոր-
 ցութիւն. 16բ: — Կորին Աղօթք ի վերայ ութ
 խորհրդոց. 17ա: — Կորին Աղօթք ի խորհրդական
 ժաման. 17ա:
 — Արամելուզործի վարք. 25ա:
 — Գանեցի կայ. Լափու. 22բ. և նոյն արեւոյ. իշխանաց.
 38բ:
 — տես Սուրբէլ:
 Գրիգորիտ, օրդի Մաղիարտի. վարք. 25բ:
 — Հայոց կամ Գիւտ. 35ա, բ:
 Գրիգորիտանք. 25բ:
 Գանձոն, տառ. 36. 31ա:
 Գուէլ. 33ա:
 Գանոյ կասկ. տես կասկ:
 Գանիէլ. 17բ: Գիրք և Կախազր. 18բ: — Մահ Գանիէլի.
 19ա:
 Գաստառակի պատմութիւն. 25ա:
 Գաստառաց զիրք և Կախ. 18ա:
 Գասանութիւնը Տասնայոյ. 16բ. 17ա:
 Գասիժ, սոցմուշ. 18բ. 22ա: Տես Սոցմուշ:
 — զուճեցի վարք. 25բ:
 Գասիժովի Պետրոս. 26ա:
 Գեմանիէն. 19ա:
 Գեորգոս կայ. Պատրիարքոց, կարգ սրեմա. քոսոց. 39ա:
 Գեմանիէն. 12ա, բ: Տես Քարոզողք:
 Գուտ, կարգ նոր դրան եկեղեցոյ. 11բ:
 Դրանիսլ Լուսիկ. զրէշ. 6. 37ա, բ:
 Եազուզ երկցին. 26բ:
 Եազունարի Պատրիարք Նանես, զրէշ. 35բ:
 Եպարտի, օրդի Սոպեցի. 30բ:
 Եգիպտոս. 35բ (յամախ):
 Եգիպտո. 25ա:
 Եգիպտո արքայ. 18բ:
 Եգիպտո մարդարեւ, զիրք և Կախ. 18բ: — Մահ Եգիպտո-
 կի. 19ա: Տես Եպարտ:
 Եգիպտո տես Հարցու Յ Արտոյ:
 Եգրու. 10բ: Գիրք Ա. Ե. Բ. և Կախ. 18ա:
 Ելարեմ. տես Ելարեմ:
 Ելիս զիրք և Կախ. 18ա:
 Ելիս վարդապետ (Լազարոսի). 35բ:
 Ել սուրբ Հոգի. 28բ:

Եկեղեցոյ գասա. 3ա. 17բ:
 Եկեղեցի օրհնէլ. 11ա (յամախ):
 Եկեղեցաւես. 18բ: Տես Ֆարգով:
 Եկեղեցաւես թեման կանոն. 11բ:
 Եկեղեցի պահ. 38ա:
 — երկուցի, նուիրակ իջնանի. 24բ:
 Եկիւն աւարեայ վկայարանութիւն. 25ա:
 Եկիւն վարդապետ, վարք. 25բ:
 — ի Յարութիւն քրիստոսի. 26ա:
 Եկիւն օրհնութիւն. 11բ:
 Երզնան, տեք. 35ա:
 Երկիւն կարգար. 30բ: — Վարք. 25բ:
 — Յաղագս Երզնաց Սոցմուշարանի. 18բ:
 — և Ըստիտա, վարք. 25ա:
 Եսայի մարգարէութիւն և Կախ. 18բ: — Մահ Եսայի.
 19ա:
 — մարգարէութիւն, նուիրակ ձի գորու. 11ա:
 — երեց. զրէշ. 6. 42բ (յամախ):
 — վարդապետ, Յաստիարան ի վերջուճութիւն մարգա-
 րէութեան Եկեղեցի. 19ա:
 Եթեմուր զիրք և Կախ. 18ա:
 Երակ տանէ և Համանի և Կախ. 18բ:
 Երկու, մարգարէութիւն և Կախ. 18բ:
 — պրք. 18բ: — Մահ Երեմիայի. 19ա: Տես Միտիար:
 Երկոց մարդ տան. 12ա:
 Երկուցի, նուիրակ զրեւել յ. 10բ:
 Երկրորդ Օրեմք և Կախ. 18ա:
 Երուսաղէմ. 5բ. 10ա, բ. 11ա:
 Երեմուր մարգ, պատմութիւն. 25ա:
 Երեմի խորին ստորի. 5բ. 17բ. 19ա: — Վարք. 25բ:
 — Աղօթք. 17ա. 21բ:
 — սլլ աղօթք. 17ա:
 — բարձր սաստանայիք և զլախանք. 17ա:
 — Ներքեան ի Ս. Սահմանա. 26ա:
 — զրէշ. 34ա:
 Եթեմուրի կանոն. 11ա:
 Զարույնի կասկ. տես կասկ:
 Զարեմ կանոն. 23ա:
 Զամուշու, քոսոց. 4ա. 6. 13բ. 22ա. 24ա. բ. 26ա. բ.
 27բ. (յամախ): Տես Զամուշու:
 — եկեղեցին. 22բ. և և: Տես Սասնանանի:
 Զամուշու. տես Սոցմուշ:
 Զանգակ օրհնելոյ կանոն. 11բ:
 Զարարտ, զիրք և Կախ. 18բ: — Մահ Զարարտի մար-
 ցարեի. 19ա:
 Զեկու. 19ա:
 Զիւն. 31բ:
 Զիկունդ Գ. Սարայ. 12ա. 19բ. 22բ. 24ա. 26բ. (յամախ):
 Տես Զիկունդ:
 Զիւնիտ. 35ա: Տես Իզմիր:
 Լիկի. 31բ:
 Լիկի, տառ. 36. 31ա:
 Լիկիանի. 2ա. 6. 13բ. 15ա. 19բ. 22բ. 24ա. 26բ. 28բ.
 30բ. 38բ. 42բ. (յամախ): Տես Վարդապետ:
 — զբառու. 12բ:
 Լիկի երկուսն երկուսական եկեղեցոյ. 35բ:
 Թագաւորութեան զիրք Ա. Գ. և Կախ. 18ա:
 Թագաւոր աւարեայ վկայար. 25ա:
 — սլլ. 8բ. (կայ. կասկ):
 — թագաւորի, կայ. կասկ. 7ա, բ. 8ա, բ:
 Թագաւորութիւն Պարսից Վարդան զրոց. (ձեկնութիւն
 բառաց.) 9բ:
 Թեկ, վկայարանութիւն. 25ա:
 Թեկապետի. 33ա:
 Թեկապետ Մեկրիկի. 35բ:
 Թեկապետ թագաւոր, վարք. 25ա:
 Թի. բ. զիրք և Կախ. 18ա:
 Թովմա (Թովմա) Զամուշուի, իշխան Զամուշու. 13բ.
 24ա. 26բ:
 — կրոնա. ք. 17բ:
 — կարգ Գասպար երկցոյ. 15բ:
 — սոցմուշու աղօթք. 14բ: — Վարք. 25ա: Տես Թ-
 կար Սոցմուշ:
 — Եկեղեցի. 15ա, բ. (յամախ):
 Թորոս արեւոյ սլլարի. զրէշ. 6. 7բ. (յամախ):
 — արքայ. 37ա:
 — Խալի. 24ա:
 Թորոսովի Տեր Կեղեցոյ. 28բ: Տես Կեղեցոյ:

Քուսկանք յԱզմայ սինդե. Ի ջրհեղեղ. 33 ա:
 Քուսկայու Պէրրայու. 31 ա:
 Քուրք եւ Նեմոյու. կրիւներք. 29-31:
 Քրակա. 15 ա:
 Քրիկա. 4 ա. ր. 6. 11 ր:
 Քրիկանան Միսիմարեանք. 11 ր:
 Քոյն (Քոյս. Թ.) 32 ա. ր:
 Քոխամ. 31 ր. (յամարի)
 Ճամ եւ սպիթը Ս. կոյս Մարեմայ. 9 ր:
 Ճամայիքը. (2 Էն. 8. 9. 19) 13-14. 14-15. 28:
 Ճամար եւ զանգակ օրհնել. 11 ր:
 Ճամուսն օրհնել. 11 ր: Ցես Ոսկերեան:
 Ճիկմեղ գրուլ. 22 ր. 38 ր:
 Ճոզգամայք. (2 Էն. 10. 18. 29.) 16-17. 27. 41-42. Հմեւ.
 Հուսարածայք:
 Ճոզգոյնի բարք. 18 ր:
 Իմնօկնմարտ Գ. Մեկնութիւն Պատարայի. 7 ա-8 ր:
 — Զ. 7 ր. (յամարի)
 Իզիք. 35 ա: Ցես Զ. Բոնիս:
 Իլախայ (Իլեհայ) աշխարհ. 12 ա. 13 ր. 19 ր. 22 ր. 24 ա. 26 ր. 28 ր. 38 ր:
 Իլով. մայրապապք. 23 ր. 26 ր: Ցես Լով:
 Իմաստութեան գիրք Սոզմանի. 18 ր:
 Ինչցան (?). 32 ր:
 Ինչիկեւ. 33 ա:
 Ինչիկիցն. 29-31. (յամարի)
 Իսահակ. նահապետ. 33 ր:
 — Հայրապետ. վարք. 25 ա: Ցես Սահակ:
 Իսաբարայ կառկ. սես Կառկք:
 Իսաբան. 33 ա:
 Իսրայել. 18 ր:
 Իսաբա. 7 ա. ր. 8 ր: Ցես Ցախան:
 Իւզարտուհան Հ. Մնան. 10 ա. 11 ր:
 Լամբիակ Հայր մք. 32 ա: — Խոստովանիմ առաքի Մասու.
 Լամբրան. 11: [ձայ. 32 ա:]
 Լամբրանայի. սես Ներեսու:
 Լայիակի. 32 ա:
 Լարոյ (Լարոյ) Մասուրեմս Վրեմիքը նաննեացի.
 4 ր. 5 ր. 6. Էն. 34-37 (չստ յամարի)
 — Ներսիսի Ընարացու թիւն Համբական գիպասանու.
 թեանք. հանգեթ թրքմ. լստ. 35 ր:
 — Կրտսեմ Թեմա Մասուրեմս սես. 34 ր:
 — Սոսմուս օրհնութեան թիւն Հեմմայ եւ թրքմ. լստ. 36 ր:
 — Կրտսեմ Թեմա Վիպասանութեան Ներսիսի եւ
 Սոսմուս օրհ. Հեմմայ. 36 ր:
 — Յուսեան փան թագաւորաց փորուն Հայոց. 36 ա:
 — Յովնաննեիկի Յուսեան աջարանութեան թագաւ.
 օրաց Հայոց. եւ թրքմ. լստ. 36 ր:
 — Ըսիս. ման Մարտարոսի թեան Խորեմայ. ր.
 եւ թրքմ. լստ. 36 ր:
 — Ընդօրինակութիւնք եւ Քաղաւանդք. Հմեւ. 2 Էն.
 22-23:
 Լեհք. Լեհայ երկիր. Լեին 22 ա. 30 ր. 31 ա. 32 ա. 33 ա.
 (յամարի)
 Լեմուկի. 4 ա. 6. Էն. 35: Ցես Լով:
 Լեւոնք սլեւայք. 37 ա. ր. — Գ. 8 ա:
 Լեւորտուս մեծ. 12 ա: — Կայսր. 13 ր:
 Լեւոյիս (Լեւոյիս). 13 ա. 24 ր. 27 ր:
 Լեվ. 33 ա. (յամարի) Ցես Լով. — Լեվայ Հայք. 39 ր.
 (յամարի)
 Լիմանիս լովմանկ. 32 ա:
 Լիկեցիք. 35 ա:
 Լիքն փրիմ. 31 ա:
 Լով. 4 ա. 6. 22 ր. 23 ա. 24 ր. 32 ա. 33 ա. 38 ր. (յամարի)
 Լուսմանք բարք. 16 ր:
 Լուսուսքի, եկեղեցի Չամոսոյու. 24 ա. 26 ր:
 — Լուսուսքի պահք. 38 ա:
 Լուսիկ սարկուսայ, գրիչ. 6. 21 ա:
 — Դրանիսլ. սես Դրանիսլ:
 Լուսիմանք. 37 ա. ր:
 Լուսիման Սահփան, Պատմութիւն Կեդրոսի. 37 ա:
 — Ազգարանութիւն իշխանաց փորուն Հայոց. 37 ա. ր:
 — Ազգարանութիւն Հայոց թագաւորաց. 37 ա. ր:
 — Քաղաւորք Հայոց Լուսիման տան. 37 ր:
 Լորենի, գաւառ սլ. — 31 ր:
 Խաղայ վարք. 25 ա:
 Խաղալ օրհնել, կանոն. 11 ր:
 Խաչ օրհնել, կանոն. 11 ր:
 Խաչատուր, 8 ր. — 19 ր:

Խաչատուր, սրեկայ լովի. նուիրակ Լիմանի. 24 ր. (յա.
 ճախ)
 — Կեսարացի, նուիրակ Լիմանի. 24 ր:
 — Գորպայեւ, պատմութիւն տեսեան. 25 ա:
 Խաչատուր կանոն. 11 ր:
 Խաչկոսայ. 25 ա:
 Խաչքայ. 35 ա:
 Խանէրիքի Պոկտան. 28 ր:
 Խոսայ օրհնութիւն. 13 ր:
 Խորեն, սես Արաշամ:
 Խորհուրդ Նաննապայ Գունայ. 35 ր:
 Խուսկ օրհնել, կանոն. 11 ր:
 Խրատք իմաստարեանք. 18 ր:
 Խրգիմն թախան. 33 ա:
 Խոճ օղի Անուսուս փալայ. 31 ր:
 Խոսք Յուրեկի. սես Կառկք:
 Կանոնք Ս. Կուսի, պատմութիւն. 25 ա:
 Կանոնք գիրք եւ Նահապետ. 18 ա:
 Կանոնք եւ Յայտմութեան տան. 25 ա:
 Կարորեկի Գրիգոր. 14 ր. (յամարի)
 Կալիանիք. 32 ր:
 Կառնիք. 4 ա. 6. 9 ր. 12 ա. 28 ր:
 Կայիկեմ սես, Ս. աւար-պատաւը. 27 ր:
 Կարեական ծով. 33 ա:
 Կարաբան փարս. փնա. 33 ա:
 Կարտուս Լեւորտուս, սարկուր. 4 ր. 12 ա:
 Կուս (Կափայ) 7 ա. ր. 8 ա. ր. 33 ա. (յամարի)
 Կիլիկիա. 23 ր:
 Կիպրոս, կղզի. 11 ա. 32 ր. 37 ա:
 Կիւրակոս Ս., սնակապետ Եկեղեցայ գաւառի. 17 ր:
 Կիւրեղ Ս., 19 ա:
 Կոստանք սրայ. 37 ա:
 Կոստանքի, օրիկ Սուլեյմանի. 30 ր:
 Կոստանքիս. 32 ր:
 Կոստանքիսես եւ Հեղինէ, վարք. 25 ր:
 Կ. Պալու. 4 ա. 5 ա. 6. 15 ա. ր. 31 ա. ր. 34 ր. 32 ր. (չստ
 յամարի)
 Կուսն, թագաւոր Պարոնք. 25 ր:
 Կոսկի ժի Նահապետայ (Ռուրեկի. Շմուսի եւ Էն.)
 19 ա. ր:
 Կրիտե, կղզի. 32 ր:
 Կրտսեան. սես Հին եւ Նոր:
 Հարոյր տալլ կանոն. 11 ա:
 Համանիմ. սես Երակ:
 Համապայ. սես Սահակ:
 Համաստութիւն Լեւոսայ աստուածաշնի. (2 Էն. 4)
 10 ա-11 ր:
 Համիմ. 10 ր: Ցես Լիմի:
 Հայաստան. 33 ր:
 Հայք. Հայոց սլեւորհ. 19 ր. 33 ա. 36 ր. 37 ա. Էն:
 — Փարք Հայք. 37 ա. Էն. սես Լարոյ:
 Հայտուն (ի Պիլ). 6. 7 ա-8 ր.
 Հայեղեք ճեմալ. 29 ր. 31 ր:
 Հանգիստ երանելոյն Յովնանու. 23 ր:
 Հանգեւ թմաստեղծայ. թագարան. 9 ր:
 Հարցու թե թանկ Էրեկեք. Էն. 16 ր:
 Հարցու թե լստայ եւ Կիլիկայ պատասխանիք. 16 ր:
 Հաստամք. 15 ա:
 Հաստով Խոստովանիմ. 29 ր:
 Հասարածայք. (2 Էն. 3. 22. 23.) 9 ա. ր. 34-35. 35-37.)
 Հեմուս. 37 ա: Ցես Լարոյ եւ Սոսմուս օր:
 Հեղինէ. սես Կոստանքիսես:
 Հիգնա, գաւառ. 25 ր:
 Հիլիարեմայք. 8 ր:
 Հիթարիկք. 11 ր:
 Հին կառկարանայ Լեւոսիքը. 10 ր: Ցես Լուսուսմայուսը:
 Հնգեաստանուրեկ կանոն. 11 ա:
 Հնձան օրհնելլ կանոն. 11 ր:
 Հոգեհնգաթ կանոն. 11 ա:
 Հօրի. Յարցու Հոգու եւ զորութեան նորին. 41 ր:
 Հոլմուս անուսն. 9 ր:
 Հոյս. Կ (Հոյս. Կոլիչ) Ներեսու, Վլիմ օղու. ստացիլ. 6. 9 ր:
 Հոնայ երկիր. 39 ր:
 Հուպի. 37 ր:
 Հունիկիկեմն, եկեղեց. - սարք Լեւոսիք. 35 ր:
 Հուկիսիմանայ պատմութիւն. 25 ա:
 Հուս. 4 ա. 6. 12 ր. 13 ա. 32 ր. 39 ր. (յամարի)
 Հուսիկայ գիրք եւ նախ. 18 ա:
 Հրեշտակ. Յարցու թեմութեան Հրեշտակայ. 42 ա:

26-Նազարեթեան գիրք. (26-ն. 26. 28.) 38-39. 40:
 26-Ն օրհանել. կանոն. 11 ր:
 Գաղարու աղբար. 32 ր:
 Գարսուս. 5 ր. 6. 39 ր:
 Դե. եւյ կասկ. սեւ կասկ ր:
 Դե. սոցեանց պատմութիւն. 25 ր:
 Դե. սոցեանց գիրք եւ. Նախ. 18 ր:
 Դու. կաս. 30 ր: — Ա. եւսարան. 34 ր: — Ա. եւսարանի Հա-
 տան. 13 ր:
 Դրիմ. 39 ր:
 Զաւոց. (26-ն. 16.) 23-24. 27 ր. ր:
 Զաֆար. սուլթան. 25 ր:
 Զննփոյ. քաղաք. 32 ր:
 Զննարիտ խառնաձուլութիւն. 16 ր:
 Զրազարեան կանոն. 23 ր:
 — պատմաւ ճրագագոյն. 26 ր:
 Մաղազեանցի Մարիամ. 23 ր. 32 ր:
 Մաղազեան գրու. Նի. Ներսիսեանցի. 12 ր:
 Մաղազարու. 25 ր:
 Մաղեան Մաղեա Համնեցի, յորինիչ Համնաուսթեան
 Անապոստ. Ս. Գրոց. 11 ր. ր:
 Մակարայեցոց գիրք Ա-Գ եւ. Նախ. 18 ր. ր:
 Մա՜նկանցոց կեանք ճարգոյ, (գրութեան անուն.) 42 ր:
 Մա՜նք Մարգարեկից. 19 ր:
 Մաղգոյն օրհանութիւն. 11 ր:
 Մաղազեան. 18 ր: — Մա՜նք Մաղազեայ. 19 ր:
 Մարցուս կերպոս. 11 ր:
 Մանուկ, Մանուր. երկիր. 31 ր. 33 ր. (յաճախ)
 Մանուսէր աղբար. 18 ր. 22 ր:
 Մանգակունի Բովհան. 5 ր. 14 ր:
 — Վ. սան փարգապետութեան. 16 ր:
 — Բան իրաւաւ. առ. Ճգնաւորս. 16 ր:
 Մանէ. սեւ Նա. նէ:
 Մանուէլ, սարոյ Եւսուոց. 25 ր:
 Մաղաւոց (26-ն. 5. 6. 7. 11.) 11-12. 12-13. 13 ր. ր. 21-
 22. 27 ր:
 — փարգապետի փարք. 25: Տես Մեարոյ:
 Մամիւն. 30 ր. 33 ր. 41 ր: — Ա. եւսարան. 34 ր: Տես
 1 արքայ:
 Մատարիւն. սեւ 1 արքայ:
 Մարգար. գրիչ. 6. 43 ր:
 Մարգարիտ. 15 ր:
 Մարիամ. 21 ր:
 Մարիամ, գուսար Թախր երկցու. 26 ր. ր:
 — ճար Մարտիկոյն. 22 ր:
 Մարիոսի աւետարան. 34 ր:
 Մարութեան անուագիր, գրիչ. 6. 22 ր:
 Մարտինոս. սեւ Պերանան:
 Մարտիրոս, Տեր — Նախակ լիջիմանի. 24 ր:
 Մարտիրոս. 31 ր. 32 ր. ր. (յաճախ)
 Մեղիսեղեկ կաթնագիր. 24 ր. ր. 26 ր:
 Մելքոն. 15 ր:
 Մեկուսութիւն պատարագի Համաւոս. 33 ր: Տես Իննով-
 կեանք:
 Մեթոդոս փարք. 25 ր: Տես Սա՜նակ, Մաղաւոց:
 — փարգապետ. 13 ր:
 — փարգապետի սասցեալ առ Ս. Աստուածածին. 17 ր:
 Մերսին. 31 ր:
 Մելէք. 6. 29 ր:
 Մելհան, սուլթան. 31 ր. ր:
 — աղա Սաղաւթ Մելի աղա օղի. 31 ր:
 Մելի աղա. սեւ Մելհան աղա:
 Մելան, քաղաք. 32 ր:
 Մեկոյ, մասնակի. 15 ր:
 Մեկոս տիգրիցի, գրիչ. 4 ր. 6. 22 ր. ր. 23 ր. ր. 38 ր
 (յաճախ)
 Մեղոս, բան. 6. 28 ր. (յաճախ)
 Մելիք Փրեզերիկոս, սասցիչ Անապոս. 4 ր. 5 ր. 43:
 Մելիսին. 3:
 Մեղսէլ. 17 ր. 42 ր. (յաճախ)
 — եպիսկոպոս. 35 ր:
 Մերիտ մարտոցի, գրիչ եւ. Նախ. 18 ր: — Մա՜նք Մերիտոյ.
 19 ր:
 Միթիմար Գոշ. Աղբար. 15 ր:
 — փարգապետի Նախագրութիւն Երեմիայի. 19 ր:
 — րիչ. 16 ր:
 — սարաճար Հրատարակութիւն Ս. Գրոց. 10 ր. ր:
 Միթիմարեանք Քրիստոս. 3 ր. 5 ր. 6. 10 ր. 11 ր:
 Մերիմ. սեւ Թախր Մերիմայի:

Միկէլ. 33 ր:
 Միլաուսթեան կանոն. 11 ր:
 Մնացորդաց գիրք Ա-Բ եւ. Նախ. 18 ր:
 — կամ կասկ. սեւ կասկ ր:
 Մովսէս իսրայէլացի, Ալեքսանդրոսթեան ճան. 36 ր:
 — կաթնագիր. 12 ր. 24 ր:
 — Տեր — Նախակ լիջիմանի. 24 ր:
 — գրիչ. 6. 12 ր. ր:
 Մուսուլ. 31 ր:
 Մուսաֆա, սուլթան. 31 ր. (յաճախ)
 — Քրիչիմ. 28 ր. (յաճախ) Տես Քրիչիմ:
 Մուսուս, սուլթան. 10 ր. 15 ր:
 Մուկոֆ. 31 ր. 33 ր:
 Մակարայ Ս. պա՜նք. 38 ր:
 — Մերիմոց. ոչ փարք. 25 ր:
 — Սրեկի, Ի թերաճաւաւութիւն Քովոյ սասցիչ.
 26 ր:
 — աննեցի գրիչ, գրիչ. 6. 15 ր. ր. (յաճախ)
 — երկչ, գրիչ, ճարգիչ եւ. սասցիչ. 3 ր. 6. 13 ր. 19 ր.
 20 ր. ր. 24 ր. ր. 26 ր. ր. (յաճախ)
 — սրիչ Գասպարի. 15 ր:
 Մակարեանց փոքր եւ. ճանապարհ յերա սաղեմ. 10 ր.
 ր. 11 ր. ր:
 Մայմանուր. (26-ն. 17.) 24-27:
 Մայմանութեան սան. 25 ր: Տես Երեմիայ.
 Մեանք. 31 ր:
 Մեսու. սեւ Սիրոյ:
 — Նա. եւյ, գրիչ եւ. Նախ. 18 ր:
 Մարոյ գրիչ եւ. Նախ. 18 ր:
 Մարք. 15 ր. 38 ր. եւ. սյուր:
 Մաքսուփոյ եւ. Բարգասուոյ Պատմութիւն. 26 ր:
 Մովէլ, գրիչ եւ. Նախ. 18 ր: — Մա՜նք Բովհան. 19 ր:
 Մովհաննէս աւետարանիչ. 30 ր: — Բովհաննէս Ա. եւսարան.
 34 ր: — Ա. եւսարանէն Հատան. 21 ր: — Տես Հան-
 զիստ:
 — սրեկոյ. գրիչ. 6. 17 ր. 39 ր:
 — սարոյ. 37 ր:
 — Գառնեցի. 21 ր: — Գառնեց. ոչ Տեսիլ. 26 ր:
 — սրիչ Լուսիկ Գրանիսիլ. գրիչ. 6. 37 ր:
 — Միկոսի. սան. 33 ր. (յաճախ):
 — Միկոսի փարք. 25 ր:
 — Տես Բովհաննէս:
 — սրիչ Թախր երկցու. 26 ր. ր:
 — Տար Մովսէս փարգապետի. 12 ր. ր:
 — Չմիկի, պատմութիւն. 26 ր:
 — Տեր — 6. 22 ր:
 — Ի. քա՜նձապատկեալ. 8 ր:
 Մովհաննէսի Տեր Անոյ, Գոյակ աղբարանութեան
 թագաւորաց Հարցոյ. 36 ր:
 Մովսէս. գրիչ եւ. Նախ. 18 ր: — Մա՜նք Մովսէս. 19 ր:
 — Աղբար. 18 ր. 19 ր:
 Մովսէլ. 19 ր: — կասկ. սեւ կասկ ր:
 — Աստուածաճար կանոն. 22 ր:
 Մուգոյն կասկ. սեւ կասկ ր:
 Մուգիմոյ գրիչ եւ. Նախ. 18 ր:
 Մուգարիտ արութեան կանոն. 11 ր:
 Մուսանէան վարդան. 39 ր:
 Մուսանէան. 12 ր. ր:
 Մուսուս. 20 ր. 29:
 Մուսուսի գրիչ. (26-ն. 20) 29:
 Մարտին Ա. 4 ր. 9 ր. 12 ր:
 Մա՜նքապետ պատմութիւն. 25 ր:
 Մանուկարութեան օրհանութիւն. 33 ր:
 Մասու. գրիչ եւ. Նախ. 18 ր: — Մա՜նք Մասու. 19 ր:
 Մարիմոց. ոչ Սրիչ Աստու. 29 ր:
 Մասիսապի երկցեոյ. 11 ր. (յաճախ)
 — Ս. Խաչի. 25:
 Մեկոյն կաթնագիր. 29-31. (յաճախ)
 Մերիմեան սասցիչ Ի պատի. աննայն սրքոյ. 25 ր:
 Մերսու Հարապետի փարք. 25 ր:
 — գրան երկչ կայսեր Աստու. (Մերսու Elachedj)
 երեւոյնի կամ փարքի. 12 ր. 13 ր. 34 ր:
 — Տես Հարց. ոչ եւ. 1 արքայ:
 — Լամբրոսոյ ոչ իրաւոր եւ. սա՜նձար գործոց. 14 ր:
 — Գովսէս Մերիմեանի, Ի Հոյակն սարք. 23 ր:
 — Մանուկարութիւն երկուստեան ճարգարեկի Ի թերա-
 ճարութեան կաթնագիր եւ. կի. րիչ. 19 ր:
 — Չմարտիչ, կայսերի. 5 ր. 17 ր:
 — Չմարտիչ Հարապետի թերաճարութեան Համարան փարգա-
 նութեան. 35 ր: — Նոյն լատիներէն. 36 ր:

Ներսէս, Յիսուս որդի. 16 ւ :
 — Մայրենիք առ Հրեշտակապետ. 25 ր :
 — Գրգեստ բանի. Յազարց և ու թեմայ Հրեշտակապետ. 42 ւ :
 — Յազարց երկին և արդարաց ճորտ. 16 ւ :
 — Միշտ ևն անկողն. 16 ւ :
 — Այն և ստուծայ. 16 ւ :
 — Այն առաքին զքեզ. 16 ր :
 — Այն ևս իրաւ. 28 ւ :
 — աշակերտ թագնայ Մեծոփեց. 15 ր :
 Նեփեմայեան կտակ. տես կտակք :
 Ներսէս ք. տես Մարգարեան :
 Նիկիա. ժողով Ա. 25 ւ :
 — ժողով Եփեսոսի. 25 ւ :
 Նիկիայուս Երանկայորոն, պատմութիւն Հայ. - լատ. 35 ւ :
 — Ս. Եկեղեցի ի կամենեց. 12 ւ :
 — արքեպիսկոպոս Լեհաստաց. 6. 9 ր. 13 ւ. 39 ր. (յաճախ) Տես թարգմտից :
 Նիքոմեդի. 32 ւ :
 Նիքոք և. ժամանակագրութիւնք. (2 հ. 21) 29-34 :
 Նոր կտակարան. տպ. 1766 թ. 10 ւ :
 — ձեռագիրք. 10 ր :
 — ձեռագրաց համաժամութիւն. 10 ւ. ր :
 Նոր-փայտի փայտք. ի Հիքոն. 25 ր :
 Նորոզէս քանանայ. 6. 17 ւ. ր. (յաճախ) :
 Նուանայ և. Մանանայ. 25 ւ :
 Նազիտա. տես Եղիփան :
 Նարանկաց. (2 հ. 24. 30.) 37. 43 :
 Նեղի օրհնելու կանոն. 11 ր :
 Նկի տղի Աճառ փայտ աղբնուղի. 31 ւ :
 Նիգարայ պատմութիւն. 25 ր :
 Նիքորեզիքի պատմութեան մասունք փան Հայոց ժ. Գ. գրքու. 36 ր :
 Նիւյո (քանդ.) տես Երանի :
 Նիւզի. 32 ւ :
 Նմանի կտակ. տես կտակք :
 Նովիթի բնակիչիկանք. տես Սկովտիցի :
 Նուկիթի տան. 25 ւ. 33 ր :
 Նուլան, զուտար վարդանայ մ. թ. 25 ւ :
 — իւլիթի. 22 ր :
 — զուտար Յակոբ երկցու. 26 ւ. ր :
 Նուստիցի. տես Ա. տպ. :
 Նըրսիս. 31 ւ :
 Նըրսու. 33 ւ :
 Նըրսու թիւն, Յազարց պարմութեան. 33 ր :
 Ոչի թիւ, ով ստաց ծովի. 27 ւ :
 Ոսկան. 33 ր. (յաճախ) :
 — փան սանի Չապի. 36 ր :
 — թարգմանի Ռարուքայ Չ. զիւլի. 10 ւ :
 Ոսկերեան Յովհաննէս, վարդ. 25 ւ :
 — կանոն ժամանակ օրհնելու. 23 ւ :
 — Յովհաննէս պատմութիւն. (Հայ. - լատ.) 34 ր-35 ւ :
 Ոսկէ. զիւլի և. Նախ. 18 ր : — Մահ. Ոսկէ մարգարէի. 19 ւ :
 Ոստանոր փան Գինու. 33 ր :
 — փան ազգաց Եւրոպայ. 32 ր-33 ւ :
 — ի Գորբէն. 33 ր :
 — ի Գորբորն. 12 ր :
 — Պատմութիւն Հեթմայ. 36 ւ. ր : Տես Լորդոյ :
 Ոսկուպի կանոն. 11 ր. 23 ւ :
 Որդի և. թոռունք Ս. Գորբորն. 25 ւ :
 Ուստարիս. 27 ր :
 Ուլանայ Գորբոր, ստացի. 20 ւ :
 Ուլիք, առ. Մ. 31 ր. (լատ. յաճախ) :
 Ուստայ, պատմութիւն լուսայ. 25 ր :
 Ուրի. 17 ր :
 Չիկանայ. 26 ւ :
 Չիկի. տես Յովհաննէս :
 Չարալի (ի կովիս). 33 ւ :
 Չարալի (սուս). 9 ր :
 Չարալու. 31 ր. (յաճախ) :
 Չարալի. 32 ր. 39 ւ :
 Չարալի քանդակութեան կանոն. 23 ւ :
 Չարալի տպ շարափու. Եղիպոսաց. 35 ր :
 Չարալ. 31 ր :
 Չարայ. 30 ր. տուքա տու. — 31 ւ :
 Չարարայ նեղեցի. 21 ր :
 Չարարայամայց Լեհաստաց. 21 ր. 27 ւ :

Չարարայամայց սովորական. 13 ր. (Աթմանտի անու. տպ.) 28 ւ. (2 հ. 27) 39 :
 Չարար օրհնելու կանոն. 11 ր. 13 ւ :
 Չարամար յազարց երկնայնոց զատուց. 25 ր :
 Չարամութիւն աշխարհ օր ի թերի տանկացու. 26 ւ :
 — լուսայ ի վերայ ի հայոց յառաջ. տես Ուստայ :
 Չարարամար. (2 հ. 25.) 37-38 :
 Չարարի. 15 ր. 33 ւ :
 Չարանայ Նիւս. օր. վարդ. 25 ր :
 Չարալու առաքել. տես Պետրոս :
 Չիկանայ իւլիթի, ստացի. 6. 24 ւ :
 Չիկարու առաքել. 30 ր :
 — և. Չարալու առաքել վարդ. 25 ւ :
 — առաքելու և. Չարալու կտակարան. Մ. 25 ր :
 — 36 ր. — երկ. 6. 13 ր :
 — վարդապետ, թարգմանի. 8 ւ :
 Չիկի (Բերիթի). 3. 4 ւ. 6. 33-37. (յաճախ) :
 Չիկարայ. 31 ւ. (լատ. յաճախ) Տես թոռուն. Սուս :
 Չիկարայի. 31 ր :
 Չիկ. 31 ւ. Տես Վեհն :
 Չիկանէս Կարաբնու. յիսուսեան մասնակցի. 8 ւ. ր :
 Տես Վարդան :
 Չիկ. ջարդար և. Հայաստ. 7 ր. 8 ւ. ր. (յաճախ) :
 Չիկանի ստացի. և "Վեհնայ մակարութիւն" և. Ն. 19 ւ :
 Չիկանայ երկի. 39 ր. (յաճախ) :
 Չիկար. 33 ւ :
 Չիկար. տես Վարդան :
 Չիկար. ստացի. 25 ր :
 Չիկար. 13 ր. 34 ր. (յաճախ) :
 Չիկար. 31 ւ. ր. (յաճախ) :
 Չիկար. 4 ւ. 6. 29-33. (լատ. յաճախ) :
 Չիկար անկողն կանոն. 11 ւ :
 Չիկարայ. 8 ր :
 Չիկար. 31 ր :
 Չիկար վարդապետ. 42 ր. (յաճախ) :
 Չիկան մարտի տե. — 31 ւ :
 Չիկար. 19 ր. 21 ր. 28 ր. Տես Չարամար :
 Չիկար քանդակ. 33 ւ :
 Չիկար օրհնելու կանոն ի Յուստութեան. 23 ւ :
 — օրհնութիւն իւլի. 13 ր :
 Չիկար օրհնել. 11 ր. (լատ. ր ծննդեան. . . յորժամ յեղ. 24 ւ. թիւ ի նու.) (այլուայլ կարգեր) :
 Չիկար. 17 ր :
 Չիկար (Ուստայ) Սովորական ժամանակագրութիւն. 9 ր. 12 ր. 24 ր. 34 ր. 39 ր :
 Չիկարի կտակ. տես կտակք :
 Չիկար. 32 ր :
 Չիկարի ճարտար. 13 ր. — վարդ. 25 ւ : Տես իսահայ :
 — և. Համարայ իւլի. վարդ. 25 ր :
 Չիկար. (2 հ. 15.) 22-23 :
 — Հայ. - ստացի. (2 հ. 12.) 20 ւ. ր :
 — Հայ. - թեմար. (2 հ. 13.) 20-21 :
 Չիկար-Մարգո (Խաչայ). 32 ր :
 Չիկար Ս. ջարդարի վարդ. 25 ր :
 — տան. 38 ւ :
 — և. Չիկարի պատմութիւն. 25 ւ :
 Չիկար (Սովորական) թերի. 29 ր. 31 ր :
 Չիկար ջարդար. 29-31 ր. 32 ւ. (յաճախ) :
 Չիկարի ճարտար. 33 ւ :
 Չիկարի թիւն Սիւնի, Չարարու. 6. 19 ր. 21 ր. 27 ր :
 Չիկարի թիւն Չիկար. 33 ւ :
 Չիկարու. 25 ր. 31 ր :
 Չիկարեան ջարդար. 35 ր :
 Չիկարի վարդ. 31 ր. (յաճախ) :
 Չիկար. 4 ւ. 6. 17 ր. 19 ր :
 Չիկար. 32 ր :
 Չիկար լուսայի. 19 ր : Տես Չիկարի թիւն :
 Չիկար. 10 ր :
 Չիկարի ջարդար օր կոն Յիսուս և. Նախ. 18 ր :
 Չիկար. 40 ր :
 Չիկարի ջարդարի օրհնութիւն. 11 ր :
 Չիկարայ անապատ. 11 ր :
 Չիկարայ. տես Գորբոր :
 Չիկարայի թիւն թիւնկիւնեանք ի Վեհն, ստացի. 2 հ. 24 ր. 31 ր :
 Չիկարայ Հայոց սարարարի վարդ. 25 ր :
 Չիկարայ. տպ. 32 ր :
 — Առաքել. 18 ր. — Տես Չիկար. Երկ. երկ. և թոռուն. թիւն :

Սփանդուկ, զիջք եւ Նախ. 18ր: - Մահ Սփանդուկ մարտի. 19ր:
 Սուրբ Երմիայի, սուրբ 31ր:
 - Գալա. 31ր. (յամարի):
 Սուրբ Երմիայի վկայարանի թիւ. 25ր:
 Սոգոս արհեստի կանոն. 11ր:
 Սոփ. 33ր:
 Ստամբուլի վանք. 32ր. (յամարի):
 Ստամբուլ. 15ր. 31ր. (յամարի): Ցեա Կ. Պոլիս:
 Ստեփանոս Ս. Նախագիտ. 23ր: Ցեա Եփեսոս:
 - մայր եկեղեցի վիճակայի. 13ր. 30ր. 31ր. ր:
 - սանձեցի կամուրջի. 22ր. 38ր:
 - սրբի Յակոբ երկու. 26ր. ր:
 - Ցեա Լուսինան:
 Ստանի Գեղարդու. 31ր:
 Սրճեցի. տես Յակոբ:
 Սուրբ Երմիայի (Սուրբ Երմիայի). 30ր:
 Սոփիա. 31ր:
 Վահան Գողթնացի, վարք. 25ր:
 Վաղարշապատ. 15ր. 25ր. ր. 33ր:
 Վանայ Տոր իշխանի թիւն սուրբ կարգ. 39ր:
 Վասույ վկայարանի թիւն. 25ր:
 Վարդույ Նախ պատմի թիւն. 25ր:
 Վարդ. սուս. 31ր. (յամարի):
 Վարդան Ձեռ. տես Ըստ շան:
 - վարդապետ Մեծի թիւն Նախարարի թիւն. 19ր:
 - Տէր. 19ր:
 Վարդանանց Նահատակի թիւն. 25ր:
 Վարդերես, զիջք. 6. 28ր:
 - Պուտուկ, ստացիլ. 37ր:
 Վարդի. 30ր. 32ր:
 Վարդ Լարանց, կարգ. 16ր:
 Վեդրի արհեստի թիւն. 39ր:
 Վեճեցի. 13ր. 31ր. 32ր. ր. 36ր:
 Վերադարձնելու եկեղեցի Քամուցա. 26ր:
 Վիճակ (վիճակայ, վիճակայ.) 3. 4ր. 6. 12ր. 13ր. 30ր:
 31ր. ր. 32ր. ր. 33ր. (յամարի):
 - Միջին արեանց զբառան. 9ր. 11ր. 39ր:
 Վլասույ վարք. 25ր:
 Վլասույ. Գ. արդու. 13ր:
 Վկայարանի թիւն. 25ր. ր:
 Վնասան խորհրդ. 33ր. ր:
 Վրդ. տես Լուսինայ:
 Վրդույ. 31ր:
 Վրդի. 12ր. ր. (յամարի):
 Վրդույ տու. 33ր:
 Վրդան ազգ. 32ր:
 Վրդ Նիկիեցի. 27ր:
 Վրդի. 13ր. 15ր. եւն (յամարի): Ցեա Քուրդ:
 Վրդի վեճակ Նիկիեցի. 31ր:

Յանարանայ պատգամք. 16ր:
 Յարան. 33ր:
 Յարան. 19ր:
 Յեռանդանալի կանոն. 23ր:
 Յեկնակէլ Սերաստանու. ստացիլ. 4ր. 7ր. ր. 14ր.
 (յամարի):
 Յեր-Սասնաւորացի. 9ր:
 Յերուանդան արհեստի կանոն. 11ր:
 Յերազկերի. 31ր. (յամարի):
 Յիվիկի (տես երկրի) Միւսու. Ցեա Միւսու:
 Յիտակ. 31ր:
 Յուսանայ. 8ր:
 Յուրիկ, զիջք եւ Նախ. 18ր:
 Յուն, արհեստի թիւն Նոր տան. 13ր:
 Յրդասույ թագաւորի վարք. 25ր:
 Յոմար Եւսուց. 32ր:
 Յոմար, թան. 33ր:
 Յուսանայ. 32ր:
 Յիվիկի (Սիվիկի.) 32ր:
 Փանուկէլ. 17ր:
 Փարես, Փարիլ. 2. 4ր. 9ր. 32ր:
 Փելույ. 31ր:
 Փիլիպոս. 32ր:
 Փիլիպոս կամուրջի. 13ր. 15ր. 28ր. 36ր:
 Փիւսու Ս. Կուսի, տես. 25ր:
 - կանոն. 23ր: Ցեա վերադարձնելու:
 Փոսան, պատկարի թիւն կայսեր. 31ր:
 Փոսուց. 31ր:
 Քամիկ, Եւս. 28ր:
 Քանիկ պարան Քանան, Հիմարիկ Քամուցայ. 22ր:
 Քանանորի կանոն. 11ր:
 Քանասուր (Սերաստան), վարք. 25ր:
 Քարանանց. 34ր. 35ր:
 Քարդ պատմի թիւն, կանոն. 23ր:
 - Ի թան Սուրբ Երմիայի ար սեւ վան Մահուան. 15ր. 17ր. 32ր:
 Քարդուց կարգ. 7ր. (յամարի):
 - մամուլի. 14ր:
 Քերի. 31ր:
 Օլուկիայ Գեճեկեցու, զուսուր Գարիկի. 31ր:
 Օւկի ազգ. 31ր:
 Օրհն. թիւն. 27ր. 28ր. 11ր. ր:
 - Լուսինայի թիւն լարան. 27ր. (Հայ. - լարան):
 Փելեճեկի. 29ր:
 Փլանար. 32ր:
 Փլանար. 31ր. 32ր:
 Փանկասան. 33ր. (յամարի):
 Փանկու. 29-34. (յամարի):
 Փանկու. 29-34. (յամարի):

Die Wiener Mechitharisten-Congregation hat mit diesem Hefte begonnen, einen grossangelegten, ausführlichen Catalog aller bekannten armenischen Handschriften-Sammlungen im Oriente und in Europa nach und nach zu veröffentlichen. Dieses erste Hefte, welches die arm. Handschriften der K. K. Hofbibliothek zu Wien umfasst, gibt einen vollständigen Begriff von der Abfassungsweise des obenerwähnten Cataloges. Einige Hefte bilden zusammen einen Band, und zwar wird die Ländereinteilung, soweit es thunlich ist, eingehalten.

Der Catalog ist in neu-armenischer Sprache verfasst; jedes Hefte aber erscheint mit einer Beilage, d. h. mit einer kurzgefassten Beschreibung der betreffenden Handschriften in einer europäischen Sprache.

Proben von Schriften, Randverzierungen, Arabesken und Figuren-Illustrationen der Handschriften werden am Schlusse eines jeden Bandes beigegeben.

In kurzer Zeit erscheint das zweite Hefte, die arm. Handschriften der Königl. Hof- und Staatsbibliothek zu München enthaltend. Dann folgt ein drittes Hefte über die arm. Handschriften in den verschiedenen Instituten von Petersburg. Diesen Theil besorgt Professor Marr, Prof. der arm. Sprache und Literatur an der Universität zu St. Petersburg. Einen anderen, alle in Gross-Britanien vorhandenen Handschriften umfassenden Theil, hat der bekannte arm. Handschriftenkenner Dr. S. Baronian in Manchester, und den Catalog der in Rom befindlichen Handschriften hat Dr. Johann Miskdjian, Prof. der arm. Sprache und Literatur in der Propaganda, übernommen. Nach Aufzählung dieser actuell thätigen Mitarbeiter theilen wir gleichfalls mit, dass wir uns alle Mühe geben, zur vollständigen Verwirklichung unseres Vorhabens immer neue Kräfte heranzuziehen.

Indem wir das Werk einer geneigten Aufmerksamkeit der interessirten Kreise anempfehlen, bitten wir, das Vorhandensein einzelner oder mehrerer arm. Handschriften, namentlich in wenig bekannten Sammlungen, uns gütigst anzeigen zu wollen.

ՄԱՅՐ ՅՈՒՅԱԿ
ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԱՅ

ՀՐԵՏԱՐԱՆԵՒ

Ի ՄԻԹԱՐԻԱՆ ՄԻԱՐԱՆՈՒԹՅՆԷ

ՀԱՅՐ Ը

ԱԻՍՏՐԻԱ

ՏԵՐ Ը

ՅՈՒՅԱԿ ՀԱՅԵՐԷՆ ԶԵՌԱԳՐԱՅ
ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԳՐԱՆԻՆ Ի ՎԻՆՆԱ

HAUPT-CATALOG

DER

ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

HERAUSGEGEBEN VON DER

WIENER MECHITHARISTEN-CONGREGATION.

BAND I.

DIE ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN IN OESTERREICH.

HEFT I.

CATALOG DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

IN DER K. K. HOFBIBLIOTHEK ZU WIEN.

